

**T.C.
ŞANLIURFA VALİLİĞİ
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ**

**ŞANLIURFA 2012 YILI
İL ÇEVRE DURUM RAPORU**

ŞANLIURFA – 2013

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖNSÖZ	1
GİRİŞ	2
A. Hava	4
A.1. Hava Kalitesi	4
A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Unsurlar	4
A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar	7
A.4. Ölçüm İstasyonları	7
A.5. Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü	10
A.6. Gürültü	10
A.7. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar	11
A.8. Sonuç ve Değerlendirme	11
Kaynaklar	11
B. Su ve Su Kaynakları	12
B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli	12
B.1.1. Yüzeysel Sular	12
B.1.1.1. Akarsular	12
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar	13
B.1.2. Yeraltı Suları	15
B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi	16
B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu	17
B.3.1. Noktasal kaynaklar	17
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar	17
B.3.1.2. Evsel Kaynaklar	18
B.3.2. Yayıllı Kaynaklar	18
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar	18
B.3.2.2. Diğer	19
B.4. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri	19
B.4.1. İçme ve Kullanma Suyu	19
B.4.1.1. Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti	19
B.4.1.2. Yeraltı su kaynaklarından kullanılma su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti	20
B.4.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.	21
B.4.2. Sulama	21
B.4.2.1. Sulama salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	22
B.4.2.2. Damlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	23
B.4.3. Endüstriyel Su Temini	23
B.4.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	23
B.4.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı	24
B.5. Çevresel Altyapı	24
B.5.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve hizmeti alan nüfus	25
B.5.1.1 Kanalizasyon Ve Yağmur Drenaj Şebekesi	25
B.5.1.2.Kanalizasyon	25
B.5.1.3 Yağmur Drenaj Şebekesi	25
B.5.1.4 Yağmur Drenaj Şebekesi Döşenen Mahalleler	25

Sayfa No

B.5.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri	28
B.5.3. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri	28
B.5.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması	29
B.6. Toprak Kirliliği ve Kontrolü	29
B.6.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar	29
B.6.2. Arıtma Çamurlarının toprakta kullanımı	29
B.6.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar	29
B.6.4. Tarımsal faaliyetler ile oluşan toprak kirliliği	30
B.7. Sonuç ve Değerlendirme	30
Kaynaklar	30
C. Atık	31
C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)	31
C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları	32
C.3. Ambalaj Atıkları	32
C.4. Tehlikeli Atıklar	34
C.5. Atık Madeni Yağlar	34
C.6. Atık Pil ve Akümülatörler	35
C.7. Bitkisel Atık Yağlar	36
C.8. Poliklorlu Bifeniller ve Poliklorlu Terfeniller	36
C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)	37
C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar	37
C.11. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar	37
C.12. Tehlikesiz Atıklar	37
C.12.1. Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları	37
C.12.2. Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	37
C.12.3. Atıksu Arıtma Tesisleri Çamurları	37
C.13. Tıbbi Atıklar	37
C.14. Maden Atıkları	39
C.15. Sonuç ve Değerlendirme	39
Kaynaklar	39
Ç. Kimyasalların Yönetimi	40
Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar	40
Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme	40
Kaynaklar	40
D. Doğa Koruma ve Biyolojik Çeşitlilik	41
D.1. Ormanlar ve Milli Parklar	41
D.2. Çayır ve Mera	43
D.3. Sulak Alanlar	44
D.4. Flora	44
D.5. Fauna	44
D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları	45
D.7. Sonuç ve Değerlendirme	45
Kaynaklar	46
E. Arazi Kullanımı	
E.1. Arazi Kullanım Verileri	
E.2. Mekânsal Planlama	
E.2.1. Çevre düzeni planı	

E.3. Sonuç ve Değerlendirme	48
Kaynaklar	48
F. ÇED, Çevre İzin ve Lisans İşlemleri	49
F.1. ÇED İşlemleri	49
F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri	50
F.3. Sonuç ve Değerlendirme	51
Kaynaklar	51
G. Çevre Denetimleri ve İdari Yaptırım Uygulamaları	52
G.1. Çevre Denetimleri	52
G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi	54
G.3. İdari Yaptırımlar	55
G.4. Çevre Kanunu	56
G.5. Sonuç ve Değerlendirme Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları	56
Kaynaklar	56
H. Çevre Eğitimleri	57
I. İl Bazında Çevresel Göstergeler	58
1. Genel	58
1.1. Nüfus	58
1.1.1. Nüfus Artış Hızı	58
1.1.2. Kentsel Nüfus	58
1.2. Sanayi	59
1.2.1. Sanayi Bölgeleri	59
1.2.2. Madencilik	59
2. İklim Değişikliği	60
2.1. Sıcaklık	60
2.2. Yağış	60
3. Hava Kalitesi	61
3.1. Hava Kirleticiler	61
4. Su-Atıksu	62
4.1. Su Kullanımı	62
4.2. Belediye İçme ve Kullanma Suyu Kaynakları	62
4.3. Atıksu Arıtma Tesisi İle Hizmet Veren Belediyeler	63
4.4. Kanalizasyon Şebekesi İle Hizmet Verilen Belediye Sayıları ve Nüfusu	63
4.5. Sanayiden Kaynaklanan Atıksu ve Bertarafı	64
5. Arazi Kullanımı	64
6. Tarım	65
6.1. Kişi Başına Tarım Alanı	65
6.2. Kimyasal Gübre Tüketimi	66
6.3. Tarım İlacı Kullanımı	66
6.4. Organik Tarım	67
7. Orman	68
8. Altyapı ve Ulaştırma	68
8.1. Karayolu ve Demiryolu Yol Ağı	68
8.2. Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	68
9. Atık	69
9.1. Belediyeler Tarafından ya da Belediye Adına Toplanan Atık ve Bertarafı	69
9.2. Katı Atıkların Düzenli Depolanması	70
9.3. Tıbbi Atıklar	71

Sayfa No

9.4. Atık Yağlar	71
9.5. Ambalaj Atıkları	72
9.6. Ömrünü Tamamlamış Lastikler	73
9.7. Ömrünü Tamamlamış Araçlar	73
9.8. Atık Elektrikli -Elektronik Eşyalar	73
9.9. Maden Atıkları	74
9.10. Tehlikeli Atıklar	74
10. Turizm	75
10.1. Yabancı Turist Sayıları	75

EK-1: İl Çevre Sorunları ve Öncelikleri Envanteri Araştırma Formu	76
--	----

Açıklamalar	76
-------------	----

Bölüm I. Hava Kirliliği	76
Bölüm II. Su Kirliliği	79
Bölüm III. Toprak Kirliliği	85
Bölüm IV. Öncelikli Çevre Sorunları	86

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge A.1- Hava Kalite İndeksi Karşılaştırma Tablosu	4
Çizelge A.2 – İlimizde 2012 Yılında Evsel Isınmada Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler	6
Çizelge A.3– İlimizde 2012 Yılında Sanayide Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler	6
Çizelge A.4 –İlimizde 2012 Yılında Kullanılan Doğalgaz Miktarı	6
Çizelge A.5 – İlimizde 2012 Yılında Kullanılan Fueleoil Miktarı	6
Çizelge A.6- İlimizde 2012 Yılı İldeki Araç Sayısı ve Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı	7
Çizelge A.7- İlimizde 2012 Yılı İldeki Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı	7
Çizelge A.8- İlimizde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri ve Ölçülen Parametreler	7
Çizelge A.9- İlimizde 2012 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri	9
Çizelge A.10- İlimizde 2012 Yılında Hava Kirleticisi Gazların Ortalama Konsantrasyonları ve Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayıları	9
Çizelge A.11 – Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği 2012 Yılında Hava Kalitesi Sınır Değerleri	10
Çizelge B.1 İlimizin Akarsuları	12
Çizelge B.2-İlimizdeki Mevcut Sulama Göletleri	15
Çizelge B.3 - İlimizin Yeraltısuyu Potansiyeli	15
Çizelge B.4- Yeraltı Su Seviyeleri	16
Çizelge B.5- Yeraltı Su Kalitesi	16
Çizelge B.6 - İlimizde 2012 Yılı Yüzey ve Yeraltı Sularında Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliği İle İlgili Analiz Sonuçları	16
Çizelge B.7 - 2012 Yılı İlimizde Faaliyet Gösteren Organize Sanayi Bölgeleri	17
Çizelge B.8 - 2012 Yılı İlimizde Faaliyet Gösteren Küçük Sanayi Siteleri	17
Çizelge B.9- 2012 Yılı İlimizde Sektörel Sanayi İstatistikleri	17
Çizelge B.10- 2012 Yılı İlimizde Kuruluş Yerlerine Göre Sanayi Kuruluş Sayıları Ve Yüzde Oranları	18
Çizelge B.11- İlimizde Organize Sanayi Bölgesine ait Atıksu Arıtma Tesisi Durumu	18
Çizelge B.12 -2012 Yılı İlimizde Belediyelere ait Bilgiler	19
Çizelge B.13- Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı	19
Çizelge B.14- İlimizde Belediyeler Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İle Dağıtılmak Üzere Temin Edilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılımı	20
Çizelge B.15 – 2012 yılı Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı	21
Çizelge B.16 – İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu potansiyeli vb	21
Çizelge B.17 – Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	22
Çizelge B.18 – 2012 yılı itibariyle sulama yapılan ve devam eden projeler	22
Çizelge B.19 – İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu potansiyeli vb.(Atatürk Barajı)	23
Çizelge B.20 – İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu potansiyeli vb (Birecik Barajı)	23
Çizelge B.21 – İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu potansiyeli vb (Şanlıurfa HES)	24
Çizelge B.22 – İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu potansiyeli vb (Hacıhıdır Barajı)	24
Çizelge B.23 – İlimizdeki Kanalizasyon ve Yağmur Drenaj Şebekesi	25
Çizelge B.24 – Mevcut Yerlere Yeni Yağmur Drenaj Şebekesi Metrajları	25
Çizelge B.25 – Belediyeye ait Atıksu Arıtma Tesisi Durumu	26
Çizelge B.26 – İlimizde 2012 Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu	27
Çizelge B.27 – İlimizdeki 2012 Yılı OSB’lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu	28
Çizelge B.28 – İlimizdeki Toplanan Katı Atık Miktarları	28
Çizelge B.29- İlimizde 2012 Yılı Tespit Edilen Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler	29

Çizelge B.30 – İlimizde 2012 Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları	30
Çizelge B.31- İlimizde 2012 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri	30
Çizelge B.32 İlimizde 2012 Yılında Topraktaki Pestisit vb Tarım İlacı Birikimini Tespit Etmek Amacıyla Yapılmış Analizin Sonuçları	30
Çizelge C.1 – İlimizde 2012 Yılı İçin İl/İlçe Belediyelerince Toplanan ve Birliklerce Yönetilen Katı Atık Miktar ve Kompozisyonu	31
Çizelge C.2 – İlimizde 2012 Yılı İl/İlçe Belediyelerde Oluşan Katı Atıkların Toplanma Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri ve Tesis Kapasiteleri	32
Çizelge C.3- İlimizde 2012 Yılında Birliklerce Yürütülen Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf İşlemlerine İlişkin Bilgi	32
Çizelge C.4- İlimizdeki 2012 Yılı Ambalaj Atıkları GDT ve TAT	33
Çizelge C.5- İlimizdeki 2012 Yılı Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları	33
Çizelge C.6 Şanlıurfa’da Tehlikeli ve Zararlı Atığı Olan Tesislerin Adı ve Yıllık Atık Miktarı	34
Çizelge C.7 – İlimizdeki 2012 Yılında Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikeli Atıklarla İlgili Veriler	34
Çizelge C.8 – İlimizdeki Atık Yağ Geri Kazanım ve Bertaraf Miktarları	35
Çizelge C.9 – İlimizdeki 2012 Yılı İçin Atık Madeni Yağlarla İlgili Veriler	35
Çizelge C.10 – İlimizdeki Atık Yağ Geri Kazanımı Sonucu Elde Edilen Ürün Miktarları	35
Çizelge C.11 – İlimizde 2012 Yılında Oluşan Akümülatörlerle İlgili Veriler	35
Çizelge C.12 – İlimizde Yıllar İtibariyle Atık Akü Kazanım Miktarı	35
Çizelge C.13 – İlimizde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Akü Miktarı (Kg)	35
Çizelge C.14- İlimizde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Pil Miktarı (Kg)	35
Çizelge C.15 – İlimizde Taşıma Lisanslı Araçların Yıllara Göre Gelişimi (Adet)	35
Çizelge C.16 – İlimizde 2012 Yılı İçin Atık Bitkisel Yağlarla İlgili Veriler	36
Çizelge C.17- İlimizde 2009-2012 Yılları Arasında Bitkisel Atık Yağ Taşıma Lisanslı Araç Sayısı	36
Çizelge C.18- İlimizde 2012 Yılında Oluşan Ömrünü Tamamlamış Lastikler İle İlgili Veriler	37
Çizelge C.19 – İlimizdeki 2012 Yılı İçin Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikesiz Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Edilmesi İle İlgili Verileri	37
Çizelge C.20- 2012 Yılında İlimiz İl Sınırları İçindeki Belediyelerde Toplanan Tıbbi Atıklar	39
Çizelge C.21- İlimizdeki Yıllara Göre Tıbbi Atık Miktarı	39
Çizelge Ç.1 – İlimizdeki 2012 Yılı SEVESO Kuruluşlarının Sayısı	40
Çizelge Ç.2- Şanlıurfa’da Tehlikeli ve Zararlı Atığı Olan Tesislerin Adı ve Yıllık Atık Miktarı	40
Çizelge Ç.3 -Büyük Endüstriyel Kazalara Sebebiyet Verebilecek Tesisler	40
Çizelge D.1 – İlimizde Arazi Durumu	41
Çizelge D.2 -Yıllar itibariyle tesis edilen orman varlığının dağılımı	42
Çizelge D.3 - Yıllara Göre Tescili Yapılmış ve Tesise Alınan Orman Alanlarının Miktarı	42
Çizelge D.4 -Çayır ve Meraların İlçelere Göre Dağılımı	44
Çizelge E.1 – 2012 Yılı İlimizin Arazilerinin Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırılması	47
Çizelge F.1 – İlimizde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından (2012) Yılı İçerisinde Alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının Sektörel Dağılımı	49
Çizelge F.2 – İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Tarafından Verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi Sayıları	50
Çizelge G.1 -İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Tarafından Gerçekleştirilen Denetimlerin Sayısı	52
Çizelge G.2 – İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM’e Gelen Tüm Şikâyetler ve Bunların Değerlendirilme Durumları	54
Çizelge G.3 – İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı	55

GRAFİKLER DİZİNİ

Sayfa No

Grafik A.1- İlimizde Merkez İstasyonu PM10 Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği	8
Grafik A.2-İlimizde Merkez İstasyonu SO ₂ Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği	8
Grafik A.3- İlimizde 2012 Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikayetlerin Dağılımı	10
Grafik C.1- İlimizdeki Atık Kompozisyonu	31
Grafik C.2- İlimizdeki 2012 Yılı Kayıtlı Ambalaj Üreticisi Ekonomik İşletmeler	33
Grafik C.3- İlimizdeki 2012 Yılı Atık Yağ Toplama Miktarları	34
Grafik C.4 – İlimizde Yıllar İtibariyle Atık Akü Toplama ve Geri Kazanım Miktarı	35
Grafik C.5- İlimizde 2012 Yılı Bitkisel Atık Yağlardan Geri Kazanılan Ürün Dağılımı	36
Grafik E.1 – İlimizin 2012 Yılı Arazi Kullanım Durumu	47
Grafik F.1 – İlimizde 2012Yılı ÇED Olumlu Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı	49
Grafik F.2 – İlimizde 2012 Yılı ÇED Gerekli Değildir Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı	49
Grafik F.3 – İlimizde 2012 Yılında Verilen Geçici Faaliyet Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı	50
Grafik F.4 - İlimizde 2012 Yılında Verilen Çevre İzni Konuları	50
Grafik F.5- İlimizde 2012 Yılında Verilen Lisansların Konuları	51
Grafik G.1 - İlimizde ÇŞİM Tarafından 2012 Yılında Gerçekleştirilen Planlı Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı	52
Grafik G.2 – İlimizde ÇŞİM Tarafından 2012 Yılında Gerçekleştirilen Plansız Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı	53
Grafik G.3- İlimizde ÇŞİM Tarafından 2012 Yılında Gerçekleştirilen Planlı ve Ani Çevre Denetimlerinin Dağılımı	53
Grafik G.4- İlimizde ÇŞİM Tarafından 2012 Yılında Gerçekleştirilen Tüm Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı	54
Grafik G.5 – İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Gelen Şikâyetlerin Konulara Göre Dağılımı	55
Grafik G.6 – İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan İdari Para Cezalarının Konulara Göre Dağılımı	56

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil B.1 -Şanlıurfa İl merkezinin içme suyunu Temin eden Su kaynaklarının Debileri ve Dağıttıkları Şehir Depolarının Akım Şeması

Sayfa No

20

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1. Şanlıurfa İli Haritası

Harita A.1 -İlde Bulunan Hava Kirliliği Ölçüm Cihazının Yeri

Harita E.2 – İlimize ait Çevre Düzeni Planı

Sayfa No

2

7

48

ÖNSÖZ

Çevre; Türk toplumu için artık yeni bir kavram olmaktan çıkmış, çevre ile ilgili yasal düzenlemeler yapılmış, kurumlar oluşturulmuştur. En önemlisi de çevre ile ilgili toplumsal bilincin eriştiği düzeydir. Toplumda çevre bilincinin yerleşme düzeyi o toplumun çağdaşlık göstergesidir. Son yıllarda gelişen çevre bilinci ilimizde de önem kazanmış ve birçok kurum ve kuruluş faaliyetlerinde çevreyi de göz önünde bulundurmaya başlamıştır. Bugün çevre ile ilgili meseleler yalnız resmi kurumlarda değil sivil

toplum örgütleri için de kaçınılmaz bir ilgi alanı oluşturmaktadır. Gelecek nesillere bozulmamış bir biyolojik varlık mirası ve yaşanabilir, sağlıklı, temiz bir çevre bırakmak ve bununla birlikte sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak çalışmalarımızın odak noktasını teşkil etmektedir. Kültürünü köklü uygarlıklardan alan, dört mevsimin bütün güzellikleriyle yaşandığı ilimiz, tarih ve tabiatının ayrıcalıklı özellikleriyle de ülkemizin ve bölgemizin ticaret ve turizmde gelişmekte olan illerin başında gelmektedir. Bu nedenle doğal kaynakların dikkatli bir şekilde kullanılması ve çevrenin özenle korunması gerekmektedir. Gerek Valiliğimiz tarafından, gerekse Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüz tarafından yürütülen faaliyetler sonucunda çevre duyarlılığının giderek arttığını ve bu duyarlılık sonucuna kişilerin, kurumların ve sanayi tesislerinin çevresel önlemler alınması konusunda daha hassas davrandıklarını gözlemlemekteyiz. Çalışmalarını bu yönde aralıksız sürdüren tüm personelimizi kutlar çalışmalarının devamını temenni ederim.

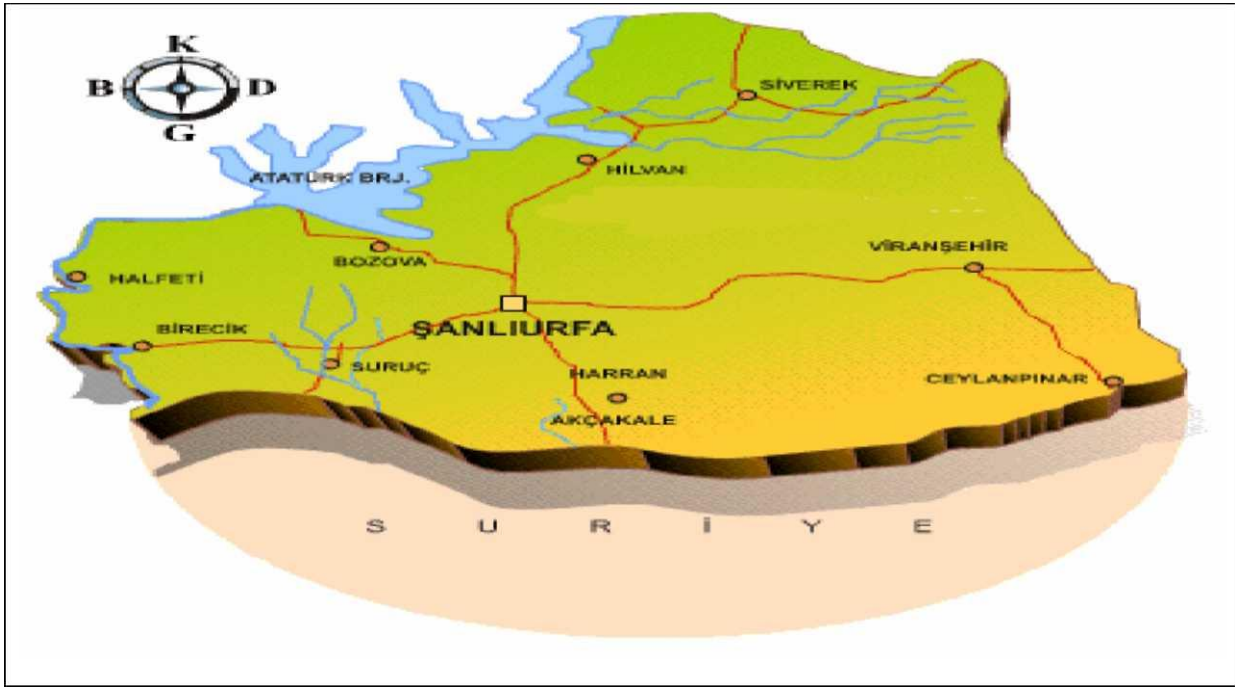
M. Can HALLAÇ
Çevre ve Şehircilik İl Müdürü

GİRİŞ

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Orta Fırat Bölümü'nde bulunan Şanlıurfa, doğuda Mardin, kuzeydoğuda Diyarbakır, kuzeybatıda Adıyaman, batıda Gaziantep ve güneyde Suriye toprakları ile çevrelenmiş bir sınır şehridir. Şanlıurfa ili Güneydoğu Torosların orta kısmının güney etekleri üzerinde olup $38^{\circ}.00'.54''$ - $36^{\circ}.40'M0''$ Kuzey Enlemi ve $40^{\circ}.12'M1''$ - $37^{\circ}.50'M5''$ Doğu boylamları arasındadır. Şanlıurfa ilinin doğuda Mardin, kuzeydoğuda Diyarbakır, Kuzeybatıda Adıyaman, Batıda Gaziantep ve güneyde ise Suriye'ye ortak sınırı mevcuttur. İlin 2012 nüfusu TÜİK verilerine göre 1.762,075 kişi olarak belirlenmiştir.

İlimizin ve ilçelerinin sınırlarını gösteren Harita -I'de verilmiştir. Ayrıca ilimize bağlı ilçeler liste halinde aşağıya çıkartılmıştır.

1. Akçakale	4. Ceylanpınar	7. Hilvan	10. Viranşehir
2. Birecik	5. Halfeti	8. Siverek	
3. Bozova	6. Harran	9. Suruç	

Harita 1. Şanlıurfa İli Haritası

Tarihsel birikimi ile birçok medeniyete beşiklik eden bu şehir; din, dil, ırk, kültür ve medeniyetlerin buluştuğu, kaynaştığı, bir hoş görü şehri; dantel dantel işlenen Urfa taşı ile yapılmış han, hamam, konak ve evleriyle, geleneksel el sanatları, mutfak zenginliği ve damak lezzeti, dünyaya nam salmış musiki ustaları, yaşanan ve yaşatılan otantik ve mistik yapısıyla Kültür ve Folklor Şehri, Atatürk Barajı, Uluslararası Hava Limanı ve verimli toprağı ile Tarım ve Sanayi Şehridir.

Şanlıurfa'da kontinental (kara) iklim ve özelliği ağır basmaktadır. Bu özellik sıcaklık ve yağış bakımından kendisini göstermektedir. Şanlıurfa'da günlük ve yıllık sıcaklık farkları şiddetlidir. Gece ile gündüz ve yaz ile kış ortalama sıcaklıkları arasında büyük farklar vardır. Yazları çok kurak ve sıcak, kışları yağışlı, nispeten ılıman geçmektedir. Şanlıurfa ilinde yıllık ortalama sıcaklık 18.3°C iken en sıcak gün $46,8^{\circ}\text{C}$ (30.07.2000) olarak, en soğuk gün -6.8 (22.02.1985) ölçülmüştür. Karlı ve don olan günlerin sayısı oldukça azdır. Şanlıurfa'da hakim rüzgarlar kuzeybatı ve batı yönlerinden eserler.

Peygamberler şehri bu peygamberlere ait makam ve türbeler ile İnanç ve Kültür Turizmi; Karacadağ

Kayak Merkezi ile Kış Turizmi, Karaali Kaplıcaları ile Termal Turizmi, Karacadağ ve Tek Tek Dağları'ndaki bitki örtüsü ile Yayla Turizmi ve hayvanları ile Av Turizmi, Atatürk Barajı ve Halfeti İlçesi ile Su Sporları Turizmi, Ceylan, At, Kelaynak, Keklik ve güvercinleri ile Ornitoloji Turizmi ile önemli bir şehirdir.

İlde toplam 3 Organize Sanayi Bölgesi (OSB) (Şanlıurfa 1. OSB, Şanlıurfa 2. OSB, Viranşehir OSB) ve 4 Küçük Sanayi Sitesi (KSS) (Evren KSS, Birecik KSS, Siverek KSS, Suruç KSS) bulunmaktadır.

Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünde ÇED İzin ve Denetim Şube Müdürlüğü ve Çevre Yönetimi Şube Müdürlüğü olmak üzere 2 adet şube bulunmaktadır. Bu şubelerde 2 idari, 12 teknik personel olmak üzere toplam 14 kişi çalışmaktadır.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Türkiye’de özellikle kış sezonunda bazı şehir merkezlerinde meteorolojik şartlara da bağlı olarak hava kirliliği görülmektedir. Kış aylarında ısınmadan kaynaklanan hava kirliliğinin temel sebepleri; düşük vasıflı yakıtların iyileştirilme işlemine tabi tutulmadan kullanılması, yanlış yakma tekniklerinin uygulanması ve kullanılan yakma sistemleri işletme bakımlarının düzenli olarak yapılmaması şeklinde sıralanabilir. Ancak ısınmada doğal gazın ve kaliteli yakıtların kullanılması sonucu özellikle büyük şehirlerde hava kirliliğinde 1990’lı yıllara göre azalma olmuştur.

Şehirleşme ile sanayi tesislerinin yakın çevresindeki bölgelerdeki konutlaşmaların artması hava kirliliğinin olumsuz etkilerini artırmaktadır. Kömüre dayalı termik santrallerde kullanılan yerli linyitlerin yüksek kükürt oranı ve bazı tesislerde arıtma sistemlerinin olmaması nedeniyle kükürt dioksit (SO₂) emisyonları problem oluşturmaktadır. Çevre Mevzuatının kirletici vasfı yüksek tesisler olarak nitelendirdiği enerji üretim tesisleri için mevzuatta özel emisyon sınır değerleri bulunmaktadır. Söz konusu tesislerin kurulması ve işletilmesi için gerekli izinler, tesisten çıkan emisyonlar ve tesisin etki alanı içerisinde hava kirliliğinin tespitine ilişkin usul ve esaslar Çevre Mevzuatında belirlenmiştir. Katı, sıvı ve gaz yakıt kullanan bu tesisler için ilgili baca gazı sınır değerlerinin sağlanması yanında tesis etki alanlarında hava kalitesi sınır değerlerinin de sağlanması gereklidir. Bu nedenlerle söz konusu tesislerden kaynaklanan özellikle toz, kükürt dioksit (SO₂) ve azotoksit (NOX) emisyonlarının giderilmesi ve azaltılması konusundaki tekniklerinin uygulanması gereklidir. Söz konusu azaltım teknikleri son yıllarda tesislerden kaynaklanan emisyon yüklerini önemli ölçüde azaltılabilmektedir. Söz konusu azaltım tekniklerinin hayata geçirilmesi ve yaygın olarak kullanılabilmesi içinde Çevre Mevzuatında bazı değişiklikler yapılmıştır.

Şehirlerde yaşanan hava kirliliğine, artan motorlu taşıtlardan kaynaklanan egzoz gazları da katkı sağlamaktadır.

Çizelge A.1- Hava Kalite İndeksi Karşılaştırma Tablosu

Hava Kalitesi İndeksi	SO ₂	NO ₂	CO	O ₃	PM ₁₀
	1 saatlik ortalama (µgr/m ³)	24 saatlik ortalama (µgr/m ³)	24 saatlik ortalama (µgr/m ³)	1 saatlik ortalama (µgr/m ³)	24 saatlik ortalama (µgr/m ³)
1 (çok iyi)	0-50	0-45	0-1,9	0-35	0-25
2 (iyi)	51-199	46-89	2,0-7,9	36-89	26-69
3 (yeterli)	200-399	90-179	8,0-10,9	90-179	70-109
4 (orta)	400-899	180-299	11,0-13,9	180-239	110-139
5 (kötü)	900-1499	300-699	14,0-39,9	240-359	140-599
6 (çok kötü)	>1500	>700	>40,0	>360	>600

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Unsurlar

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava

kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO_2), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO_2 ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NOX), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO_2), toplamı azot oksitleri (NOX) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO_2 'in ozon veya radikallerle (OH veya HO_2 gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibarı ile NO_2 kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NOX) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO_2 derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO_2 derişimlere uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM10), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM10- 10 μm 'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 μm 'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM10 için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM10 solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkalı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM10'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM10 maruziyetine karşı hassastır. PM10 yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler % 100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerler ulaşılmasının bir sebebi de inversiyon durumudur. CO'nin global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m³ arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

İnversiyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'nin ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'ye maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ısı ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

Çizelge A.2 – İlimizde 2012 Yılında Evsel Isınmada Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md.,2012 Yılı)

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)
İthal Kömür		5663					

(*) Yerli kömür, ithal kömür, briket, biyokütle, Sosyal Yardımlaşma Vakfı kömürü, odun gibi.

** Diğer Bilgiler mevcut değildir.

Çizelge A.3– İlimizde 2012 Yılında Sanayide Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler (Çevre ve Şehircilik İl Md.,2012 Yılı)

İlgili kurumlardan söz konusu bilgiye ulaşılamamıştır.

Çizelge A.4 –İlimizde 2012 Yılında Kullanılan Doğalgaz Miktarı (Kaynak:Aksa Doğalgaz Şanlıurfa,Yıl :2012)

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)	Isıl Değeri (kcal/kg)
Konut	41.135.832	9.188,71
Sanayi	184.278.020	9.180,59

Çizelge A.5 – İlimizde 2012 Yılında Kullanılan Fueloil Miktarı (Kaynak,Yıl)

İlgili kurumlardan söz konusu bilgiye ulaşılamamıştır.

Egzoz gazı emisyonlarının kontrolüne yönelik ilimizdeki faaliyetler A.5. Bölümünde verilmektedir.

Çizelge A.6- İlimizde 2012 Yılı İldeki Araç Sayısı (Kaynak:Emniyet Md., Çevre ve Şeh. İl Md. 2012 Yılı)

Araç Sayısı											
Binek Otomobil	Minibüs	Otobüs	Kamyonet	Kamyon	Motosiklet	Çekici	Traktör	Tanker	A.Taşıtı	Römork	Toplam
54.051	2.959	840	15.163	5.268	46.425	1.213	11.775	421	68	57	138.240

Çizelge A.7- İlimizde 2012 Yılı İldeki Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı (Kaynak:Çevre ve Şeh. İl Md. 2012 Yılı)

Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı											
Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
6.444	5.626	6.035	5.943	5.773	5.530	5.513	4.797	4.955	4.794	5.769	7.738
Toplam											68.917

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

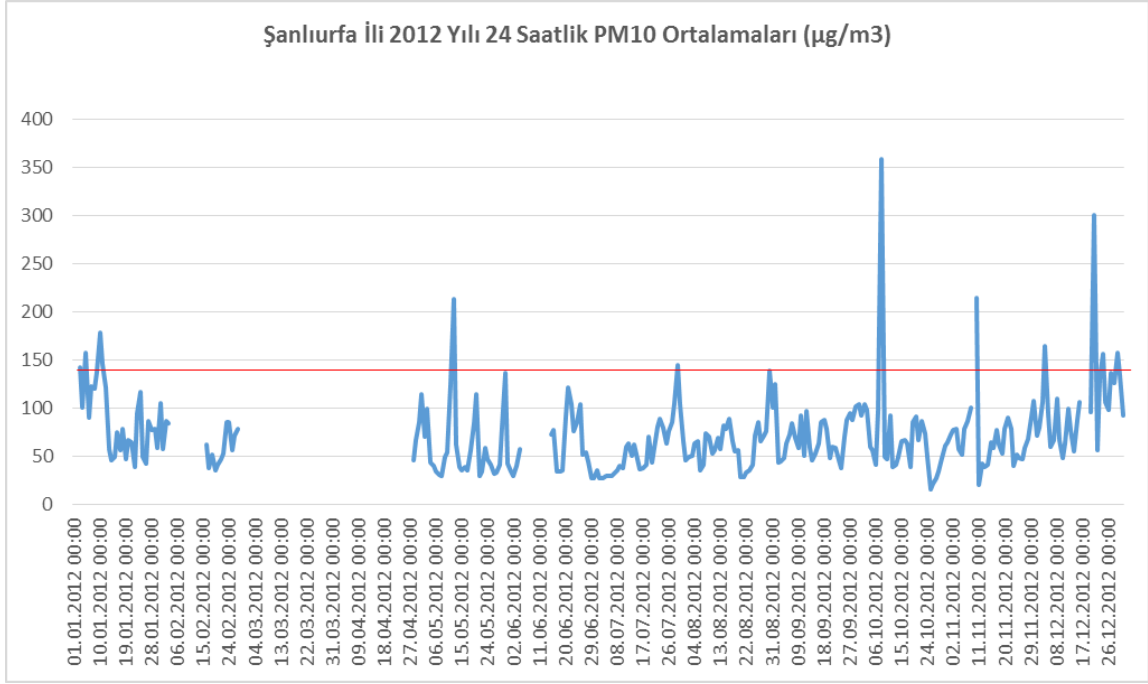
Harita A.1 – İlde Bulunan Hava Kirliliği Ölçüm Cihazının Yeri (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md. ,2012 Yılı)

Çizelge A.8- İlimizde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri ve Ölçülen Parametreler (Çevre ve Şehircilik İl Md. ,2012 Yılı)

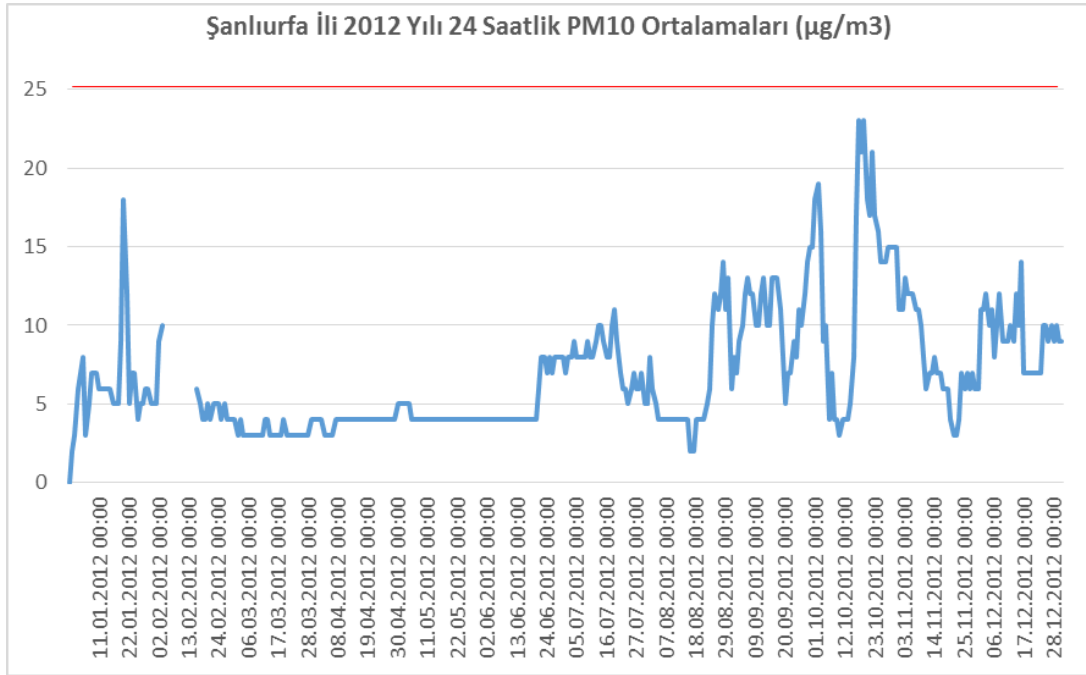
İSTASYON YERLERİ	KOORDİNATLARI (Enlem, Boylam)	HAVA KİRLİTİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₂	HC	PM
Merkez	37.160443,38.786976	X					X

A.4. Ölçüm İstasyonları

İlin rapor yılındaki kirlenici parametreler için günlük ortalama değerlerini içeren grafik ve çizelge, KVS aşım sayıları, uyarı eşiği aşım sayıları eklenmelidir.

Grafik A.1- İlimizde Merkez İstasyonu PM10 Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği

Grafik A.2- İlimizde Merkez İstasyonu SO₂ Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği

Çizelge A.9- İlimizde 2012 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri (Kaynak: Ölçüm ve İzleme Dairesi Bşk. 2012,Yılı)

Merkez	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	6	4	87	0										
Şubat														
Mart	3	0												
Nisan	4	0												
Mayıs	4	1	63	0										
Haziran	5	0												
Temmuz	8	1	58	0										
Ağustos	6	0	62	0										
Eylül	11	0	71	0										
Ekim	13	1	71	0										
Kasım	8	1	73	0										
Aralık	9	4	105	0										
ORTALAMA	7	1,09	74	0										

Çizelge A.10- İlimizde 2012 Yılında Hava Kirleticisi Gazların Ortalama Konsantrasyonları ve Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayıları (Kaynak: Ölçüm ve İzleme Dairesi Bşk. 2012,Yılı)

SIHHİYE	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	6	4	87	0										
Şubat														
Mart	3	0												
Nisan	4	0												
Mayıs	4	1	63	0										
Haziran	5	0												
Temmuz	8	1	58	0										
Ağustos	6	0	62	0										
Eylül	11	0	71	0										
Ekim	13	1	71	0										
Kasım	8	1	73	0										
Aralık	9	4	105	0										
ORTALAMA	7	1,09	74	0										

Çizelge A.11 – Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği 2012 Yılında Hava Kalitesi Sınır Değerleri

SO₂: kükürtdioksit

Sınır Değeri Saptayan Kuruluş	1 saatlik ortalama sınır değer (mg/m ³)	Günlük ortalama sınır değer (mg/m ³)	Aşılmaması istenen gün sayısı (mg/m ³)	Sınır değerin aşıldığı gün sayısı	Yıllık ortalama sınır değer (mg/m ³)
AB	350	125	3		20
HKDYY ¹	900	310	-		60

NO₂: azotdioksit

Sınır Değeri Saptayan Kuruluş	1 saatlik ortalama sınır değer (mg/m ³)	Günlük ortalama sınır değer (mg/m ³)	Aşılmaması istenen gün sayısı (mg/m ³)	Sınır değerin aşıldığı gün sayısı	Yıllık ortalama sınır değer (mg/m ³)
AB	200	-	18		40
HKDYY	-	300	-		76

Partikül Madde 10

Sınır Değeri Saptayan Kuruluş	Günlük ortalama sınır değer (mg/m ³)	Aşılmaması istenen gün sayısı (mg/m ³)	Sınır değerin aşıldığı gün sayısı	Yıllık ortalama sınır değer (mg/m ³)
AB	50	35		40
HKDYY	180	-	12	96

CO: karbon monoksit

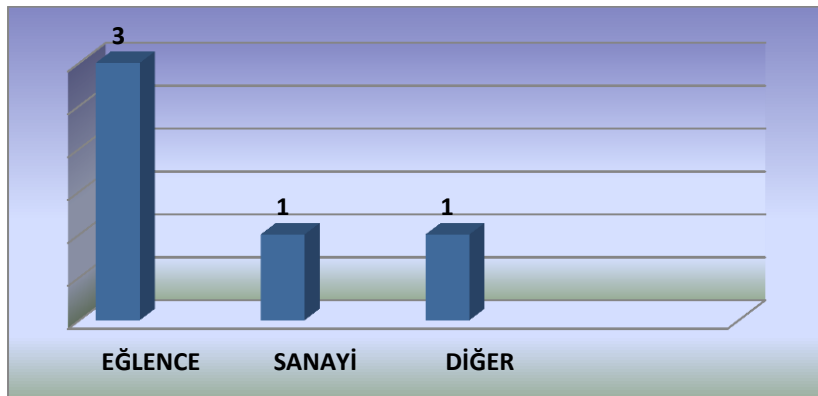
Sınır Değeri Saptayan Kuruluş	Günlük ortalama sınır değer (mg/m ³)	Aşılmaması istenen gün sayısı (mg/m ³)	Sınır değerin aşıldığı gün sayısı	Yıllık ortalama sınır değer (mg/m ³)
AB	-	-		-
HKDYY	18	-		10

A.5. Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü

İlimizde toplam 22 adet yetki belgeli ölçüm istasyonu bulunmaktadır. 2012 yılı içerisinde toplam 68.917 adet pul satışı yapılmıştır.

A.6. Gürültü

İlimizde faaliyet gösteren bar, işletme müzikol, cafe düğün salonu vb. yerlerde canlı müzik yapılmaktadır. Buralardan kaynaklanan gürültü şikayetlerine istinaden gerekli inceleme ve ölçümler yapılmaktadır. Tablo A.2 de 2012 yılında yapılan gürültü şikayetlerinin dağılımı verilmektedir.

Grafik A.3– İlimizde 2012 Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikayetlerin Dağılımı (Kaynak Şanlıurfa Çevre Şehircilik İl Müd.,2012 yılı)

¹ HKDYY: Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği

A.7. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

2012 yılına ait veri bulunmamaktadır.

A.8. Sonuç ve Değerlendirme

Sonuç olarak İlimizde 2012 yılında 5663 ton kömür satışı yapılmıştır. İlimizde konutlarda kullanılan doğalgaz miktarı 41.135,832 m³ ve sanayide kullanılan doğalgaz miktarı ise 184.278,020 m³ dür. Doğalgaz kullanımının yaygınlaşması devam etmektedir.

Ayrıca 2012 yılı verilerine göre İlimizde toplam 138.240 adet araç bulunmakta olup bunların 68.917 tanesinin egzoz emisyon ölçümleri yapılmıştır. Egzoz gazı Emisyon Ölçümü yapan 22 adet yetki belgeli ölçüm istasyonu bulunmaktadır.

İlimizde 1 adet Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu bulunmaktadır. İstasyonda SO₂ ve PM10 ölçümleri düzenli olarak kontrol edilmektedir.

İlimizde Gürültü ile ilgili 2012 yılında toplam 5 şikayet gelmiş olup İl Müdürlüğümüzce gerekli inceleme ve denetimler yapılmıştır.

İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde ilimizde herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Kaynaklar

- Çevre ve Şehircilik İl Md.
- İl Emniyet Md.

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

Çizelge B.1 –İlimizin Akarsuları(Kaynak DSİ 15. Bölge Md., 2012 yılı)

AKARSU İSMİ	Debisi (m ³ /sn)	Yıllık Su potansiyeli (hm ³)	Kullanım Amacı
Diphisar Kaynağı/Şanlıurfa	0.306	9.650.016	Tarla ve bahçe sulaması
Karatepe Kaynağı/Şanlıurfa	0.340	10.722.240	Tarla ve bahçe sulaması
Sırrın Deresi / Şanlıurfa	0.079	2.491.344	Tarla ve bahçe sulaması
Bahçecik Kaynağı/ Hilvan	0.642	20.246.112	Tarla ve bahçe sulaması
(Atatürk Barajı Kuyruk Suları Altında Kalmıştır)	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
Gürgür Kaynağı / Hilvan	0.579	18259344	Tarla ve bahçe sulaması
(Atatürk Barajı Kuyruk Suları Altında Kalmıştır)	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
Hamdun Çayı / Hilvan	0.424	13.371.264	Tarla ve bahçe sulaması
Gölebakan Kaynağı / Hilvan	0.558	17.597.088	Tarla ve bahçe sulaması
Oymaağaç Kaynağı / Hilvan	0.260	8.199.360	Tarla ve bahçe sulaması
Bulaklı Kaynağı / Birecik	0.280	8.830.080	Tarla ve bahçe sulaması
Çiçekalan Kaynağı / Birecik	0.081	2.554.416	Tarla ve bahçe sulaması
Ayran Kaynağı / Birecik	0.026	0.819.936	Tarla ve bahçe sulaması
Fıstıközü Kaynağı / Birecik	0.054	1.702.944	Tarla ve bahçe sulaması
Gözeli Kaynağı / Halfeti	0.169	5.329.584	Tarla ve bahçe sulaması
Kelefiz Kaynağı / Bozova	0.170	5.361.120	Tarla ve bahçe sulaması
İnbaşı Kaynağı / Bozova	0.489	15.421.104	Tarla ve bahçe sulaması
Büyükgöl Kaynağı / Bozova	0.143	4.509.648	Tarla ve bahçe sulaması
Küçüköl Kaynağı / Bozova	0.071	2.239.056	Tarla ve bahçe sulaması
Kahnik Deresi / Bozova	0.114	3.595.104	Tarla ve bahçe sulaması
Hacıhıdır Deresi / Siverek	0.660	20.813.760	Tarla ve bahçe sulaması
Hacıkamil Deresi / Siverek	1.024	32.292.864	Tarla ve bahçe sulaması
Çamurlu Kaynağı / Siverek	0.262	8.262.432	Tarla ve bahçe sulaması
Bekirağa Kaynağı / Siverek	0.512	16.146.432	Tarla ve bahçe sulaması
Çaylarbaşı Kaynağı / Siverek	1.678	52.917.408,0	Tarla ve bahçe sulaması
(Atatürk Barajı Kuyruk Suları Altında Kalmıştır)	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
Özenpınar Kaynağı /Siverek	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
(Yağış anında akışa geçer)	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
Karahisar Deresi / Viranşehir	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
(Yağış anında akışa geçer)	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
Kartal Deresi / Viranşehir	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
(Yağış anında akışa geçer)	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
Dualı Köprüsü / Viranşehir	0.065	2.049.840	Tarla ve bahçe sulaması
Abanköy Deresi / Viranşehir	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
(Yağış anında akışa geçer)	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
Arıcan AĞI /Akçakale	13.036	411.103.296	Tarla ve bahçe sulaması
(Ana Tahliye Kanalı Suları Dahil)	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
Aslanbaba Deresi / Ceylanpınar	-	-	Tarla ve bahçe sulaması

(Yağış anında akışa geçer)	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
Aliyetelli Deresi / Ceylanpınar (Yağış anında akışa geçer)	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
Büyük Dere / Ceylanpınar	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
Gölyatağı Deresi / Ceylanpınar (Yağış anında akışa geçer)	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
Habur Deresi / Ceylanpınar	0.223	7.032.528	Tarla ve bahçe sulaması
Akbulut Deresi / Ceylanpınar (Yağış anında akışa geçer)	-	-	Tarla ve bahçe sulaması
	-	-	Tarla ve bahçe sulaması

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

İlimiz merkezinin güney batısında Tıfildar Tepesi ile Kale Tepe'nin arkasındaki çanaklar içerisinde oluşmuş ve yöre halkınca kutsal sayılan Balıklı göl olarak bilinen Halil'ür-Rahman ve Anzılha Gölleri ile Edene ve Büyük göller doğal olarak oluşmuştur. Atatürk, Birecik ve Hacıhıdır Baraj Gölleri ise suni olarak oluşturulmuş göllerimizdir. Bu baraj göllerinden elektrik üretimi, içme ve kullanma suyu ile tarımda sulama suyu olarak faydalanılmaktadır. Bu göllere ilişkin kalite parametrelerine ulaşılammıştır.

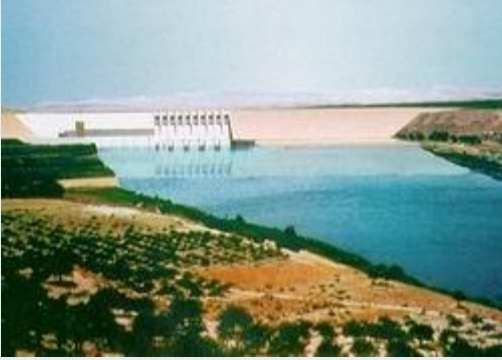
Halil-ür Rahman Gölü: Uzunluğu 150 m ve eni 30 m ebadında olup ve derinliği 1-3 m arasında değişmektedir. İçerisinde Şanlıurfa'yı temsil eden balıklar yaşamakta olup göldeki balıklar halk tarafından kutsal kabul edilerek yenilmemekte ve korunmaktadır. Bu balıklar sazan cinsinden olup, efsanelere konu olmuşlardır.

Aynızeliha Gölü: Şanlıurfa il merkezinde Gölbaşı'nda bulunan bu göl Halil-ür Rahman gölü ile aynı efsaneyi paylaşmaktadır. Gölün uzunluğu 50 m. eni ise 30 m., derinliği de 1-4 m.dir. Yer altı suları ile beslenen gölün suyu path olup, içerisinde tıpkı Halil-ür Rahman Gölü'nde balıklar gibi efsanelere konu olmuş 15-40 cm boyunda balıklar yaşamaktadır.

Atatürk Baraj Gölü: Türkiye'de sulama hidroelektrik üretimi için şimdiye kadar yapılmış en büyük barajdır. Atatürk Baraj Gölü yapılırken 1 ilçe 34 köy 85 mezra su altında kalmıştır.

Sıra No	Baraj ve Hes Adı
1	Atatürk HES
2	Birecik HES
3	Hacıhıdır
4	Şanlıurfa HES

Atatürk Barajı 	Barajın Yeri	Şanlıurfa ili Bozova ilçesinin takriben 24 km kuzeybatısında
	Akarsuyu	Fırat
	Amacı	Sulama, Enerji ve İçmesuyu
	İnşaatın (başlama-bitiş) yılı	1981 - 1992
	Gövde dolgu tipi	Kil çekirdekli kaya dolgu
	Gövde hacmi	84,5 hm ³
	Yükseklik (talvegden)	169 m
	Normal su kotunda göl hacmi	48 700 hm ³
	Normal su kotunda göl alanı	817 km ²
	Sulama alanı	--
	Güç	2 400 MW
	Yıllık Üretim	8 900 GWh

Birecik Barajı 	Barajın Yeri	Şanlıurfa ili Birecik ilçesi
	Akarsuyu	Fırat
	Amacı	Sulama ve Enerji
	İnşaatın (başlama-bitiş) yılı	1993 - 2000
	Gövde dolgu tipi	Beton + kaya
	Gövde hacmi	9,2 hm ³
	Yükseklik (talvegden)	53,5 m
	Normal su kotunda göl hacmi	1 220, 2 hm ³
	Normal su kotunda göl alanı	56, 25 km ²
	Sulama alanı	92 700 ha
	Güç	672 MW
	Yıllık Üretim	2 518 GWh

Şanlıurfa HES 	Barajın Yeri	Şanlıurfa-Mardin karayolunun yaklaşık 10. km'sinde Mardin köprüsünün mansabında bulunmaktadır.
	Akarsuyu	Fırat
	Amacı	Sulama - Enerji
	İnşaatın (başlama-bitiş) yılı	2001-2005
	Santral Tipi	Francis
	Ünite Sayısı	2
	Güç	52 MW
	Yıllık Üretim	124 GWh

Hacıhıdır Barajı 	Barajın Yeri	Şanlıurfa İli Siverek ilçesinin güneyinde bulunan ve Fırat nehrine bağlanan şehir çayı üzerinde ilçeye 13 km uzaklıkta bulunmaktadır.
	Akarsuyu	Hacıhıdır
	Amacı	Sulama
	İnşaatın (başlama-bitiş) yılı	1985 - 1989
	Gövde dolgu tipi	Kaya Dolgu
	Gövde hacmi	1,52 hm ³
	Yükseklik (talvegden)	36,4 m
	Normal su kotunda göl hacmi	62,60 hm ³
	Normal su kotunda göl alanı	4,40 km ²
	Sulama alanı	2 080 ha
	Güç	--
	Yıllık Üretim	--

Çizelge B.2-İlimizdeki Mevcut Sulama Göletleri (Kaynak: DSİ 15. Bölge Md. ,2012 yılı)

Göletin Adı	Tipi	Göl hacmi, hm ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
Atatürk Barajı	HES	84,5	--	--	Sulama, Enerji ve İçmesuyu
Birecik Barajı	HES	9,2	92 700 ha	--	Sulama ve Enerji
Şanlıurfa HES	HES	1,52	2 080 ha	--	Sulama - Enerji
Hacıhıdır Barajı	HES	--	--	--	Sulama

B.1.2. Yeraltı Suları

Karaali Kaplıcaları: Şanlıurfa merkez ilçeye bağlı Karaali köyünün doğusunda açılan su sondaj kuyularından 45-50 C⁰ de sıcak su çıkmaktadır. Sıcak suyun, yağış sularının süzülerek derinlerde jeotermik gradiyan etkisi ile ısınması sonucu oluştuğu düşünülmektedir. Sondaj kuyularından elde edilen sıcak sular yöredeki kaplıca ve seralarda kullanılmaktadır. Yapılan etütler sonucunda bölgede 90.000 dekarlık bir alanın sıcak su rezervini kapsadığı tespit edilmiştir. Suyun debisi 50-60lt/sn' dir.

İstanbul Üniversitesi Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi Hidroloji ve Biyoloji Laboratuvarlarında yapılan kimyasal ve biyolojik incelemelere göre; su hipertermal (49.1°), akrototermal (total mineralizasyon 1gr/lt.nin altında), kükürtlü (eşik değer üstünde 1.58ppm hidrojen sülfür) bir su özelliğini taşımakta olduğu tesbit edilmiştir. Termomineral kaynak, kükürtlü kaynak olarak Almanya'daki Oberdorf Kaplıcası (H₂S 1,1ppm) ve Akrototermal su olarak, Bursa Askeri Hastane Kaplıcası suyuna benzemektedir.

Çizelge B.3- İlimizin Yeraltısuyu Potansiyeli(Kaynak DSİ 15. Bölge Md.,2012 yılı)

Kaynağın İsmi	hm ³ /yıl
Viranşehir-Ceylanpınar havzası	622,3 hm ³ /yıl
Tektek dağı havzası	52,5 hm ³ /yıl
Harran havzası	360 hm ³ /yıl
Suruç havzası	50 hm ³ /yıl
Birecik havzası	3,5 hm ³ /yıl
Halfeti havzası	7 hm ³ /yıl
Yaylak (Baziki) havzası	13,4 hm ³ /yıl
Bozova havzası	5,2 hm ³ /yıl
Hilvan havzası	66,9 hm ³ /yıl
Siverek havzası	22 hm ³ /yıl

Yeraltıları yağıştan ve yüzeysel akıştan süzülmeyle oluşmaktadır.

Çizelge B.4- Yeraltı Su Seviyeleri Kaynak DSI 15. Bölge Md.,2012 yılı)

Ova Adı	YAS Rezervi (hm3/yıl)	YAS Tahsisi (hm3/yıl)
Mardin-Ceylanpınar	1287	345.92
Harran	360	284.74
Siverek-Hilvan	110	20.68
Suruç	50	30.08
Bozova-Yaylak	34	8.56
Birecik-Halfeti	4	3.23
Toplam	1845 hm3/yıl	

Not: Harran Ovasında, Şanlıurfa tüneli vasıtasıyla yapılan yüzey sulaması sonucu tahsis edilen rezervin büyük bir kısmı kullanılmamaktadır.

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

Çizelge B.5- Yeraltı Su Kalitesi Kaynak DSI 15. Bölge Md.,2012 yılı)

Havza Adı	Rezervi (hm3/yıl)	Drenaj Alanı (km2)	Yer Altı Suyu Kalitesi			
			Organik Madde (mg/l) pH	Sertlik Fso	Tuzluluk	(*)
Viranşehir-Ceylanpınar	622.3	3782	0.88-7.12	6.25-8.5	13-44.5	C2S1-C3S1
Tektek Dağı	52.5	957	0.88-7.12	6.25-8.5	13-44.5	C2S1-C3S1
Harran	360	5022	0.4-7.6	7.1-8.3	15-30	C2S1-C3S1
Suruç	50	1378	0.56-3.3	7.3-8.4	11.5-27.5	C2S1
Birecik	3.5	584	~0.96	~8.2	~17.5	C2S1
Halfeti	7	1041	~0.8	~6.5	~16.7	
Yaylak(Baziki)	13.4	584	~1.2	~7.4	~17.7	C2S1
Bozova	5.2	500	~2.2	~7.3	18	
Hilvan	66.9	2444	~0.8	~7.8	~14.5	C2S1
Siverek	22	1455	~0.6	~7.6	~18	C2S1

(*) ABD Tuzluluk Laboratuvarı Diyagramına göre sınıfı :C₂S₁

Şanlıurfa il genelinin içme ve kullanma su ihtiyacı; mevcut barajlar, yeraltı suları ve göletlerden karşılanmaktadır. Uzun yıllar kuraklık, yağışların yetersiz olması ve derin su kuyuları vasıtasıyla sulu tarım yapılması nedeniyle yeraltı su seviyesinde düşmeler olmuş, bazı derin su kuyuları çalışmaz hale gelmiştir. 1995 yılında Şanlıurfa Tünellerinin faaliyete geçmesiyle Atatürk Barajı'ndan ovaya su verilmiş böylelikle ilk etapta yüzlerce köyde sulu tarıma geçilmiş ve ovadaki taban su seviyesi ve yeraltı su seviyesi yükselmeye başlamıştır. Şanlıurfa il merkezinin içme suyu ihtiyacı Atatürk Barajı Şanlıurfa tünelleri çıkış ağzından alınan su ile Şanlıurfa Belediyesi tarafından yapılmış olan içme suyu pompajı ve arıtma tesisinden sağlanmaktadır. Şehir merkezinin uzun yıllar içme ve kullanma suyu problemi giderilmiştir. Bölgemizin Fırat Nehri hariç 132,35 hm3/yıl yerüstü ve 1.845 hm3 /yıl emniyetli yeraltı suyu potansiyeli mevcuttur

Çizelge B.6 - İlimizde (....) Yılı Yüzey ve Yeraltı Sularında Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliği İle İlgili Analiz Sonuçları (Kaynak, yıl)

İlgili kurumlardan söz konusu bilgiye ulaşamamıştır.

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

Çizelge B.7 - 2012 Yılı İlimizde Faaliyet Gösteren Organize Sanayi Bölgeleri (Bilim Sanayi ve Ticaret İl Md. ,2012 yılı)

OSB'LERE İLİŞKİN BİLGİLER		ŞANLIURFA 1. OSB	ŞANLIURFA 2. OSB	VİRANŞEHİR OSB
Faaliyete Başladığı Yıl		1991	1997	2009
Alanı (Hektar)		459	1170	182
Parsel Sayısı		265	338	136
Üretime Geçen	Parsel Sayısı	255	20	23
	Tesis sayısı	184	18	23
İnşaat Safhasında	Parsel Sayısı	5	106	8
	Tesis sayısı	5	46	8
Proje Safhasında	Parsel Sayısı	5	63	7
	Tesis sayısı	5	26	7
TOPLAM	Parsel Sayısı	265	189	38
	Tesis sayısı	194	90	38
Tahsis Edilen Parsel Sayısı		265	174	38
İstihdam Kapasitesi	Mevcut	8.700	737	220
	Toplam	10.000	2792	1650

Çizelge B.8 - 2012 Yılı İlimizde Faaliyet Gösteren Küçük Sanayi Siteleri (Bilim Sanayi ve Ticaret İl Md. ,2012 yılı)

Adı	Faaliyete Başladığı Yıl	Toplam Alanı (Hektar)	Toplam İşyeri Sayısı	Dolu İşyeri Sayısı	Boş İşyeri Sayısı	Doluluk Oranı	Mevcut İstihdam
EVREN KSS	1984	-	1500	1305	195	%87	9500
BİRECİK KSS	1996	-	202	157	45	%78	600
SİVEREK KSS	1985	-	150	150	0	%100	450
SURUÇ KSS	1984	-	105	72	33	%54	215
TOPLAM			1957	1684	273	%86	10765

Çizelge B.9- 2012 Yılı İlimizde Sektörel Sanayi İstatistikleri (Bilim Sanayi ve Ticaret İl Md. ,2012 yılı)

SEKTÖR ADI	İŞLETME SAYISI	% DAĞILIMI
Gıda içki ve tütün sanayi	223	%33,5
Tekstil örme konfeksiyon ve deri sanayi	219	%33
Ağaç mantar ürünleri ve mobilya sanayi	9	%1,5
Kağıt ve kağıt ürünleri basım ve baskı sanayi	10	%1,5
Kimya, kimyasal ürünler, petrol, kömür lastik ve plastik sanayi	56	%8,5
Seramik, cam ve başka yerde sınıflandırılmamış metal olmayan ürünler sanayi	82	%12
Metal sanayi	6	%1
Metal eşya - makina sanayi	59	%9
Toplam işletme sayısı	664	%100

Çizelge B.10- 2012 Yılı İlimizde Kuruluş Yerlerine Göre Sanayi Kuruluş Sayıları Ve Yüzde Oranları (Bilim Sanayi ve Ticaret İl Md. , 2012 yılı)

KURULUŞ YERİ	İŞLETME SAYISI	TOPLAM İŞLETME SAYISINA ORANI
ŞANLIURFA 1. OSB	207	%31,17
ŞANLIURFA 2. OSB	9	%1,36
ŞANLIURFA MERKEZ	298	%44,88
İLÇELER	150	%22,59

Çizelge B.11- İlimizde Organize Sanayi Bölgesine ait Atıksu Arıtma Tesisi Durumu (Şanlıurfa OSB, 2012 yılı)

OSB Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı	Deşarj Koordinatları
ŞANLIURFA OSB MÜDÜRLÜĞÜ	FAAL	4000	Fiziksel, Kimyasal, Biyolojik	3	Dana Deresi	Y:469885.491 X:4105175.591 Z: 630.380

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

Şanlıurfa ili içerisinde en önemli su kirliliği kaynağı, yerleşim birimlerinin atıksularının arıtıma tabi tutulmadan alıcı ortama verilmesidir. İlimiz içerisinde yalnız Akçakale ve Ceylanpınar ve Suruç ilçelerinde atık su arıtma tesisi bulunmaktadır. Ancak bakanlığımız tarafından yayımlanan 2006/15 nolu Atık su Arıtma Tesisleri İş Termin planları genelgesi doğrultusunda ilçelerimiz tarafından iş termin planları Bakanlığımıza sunulmuştur. Yine ilimiz sınırları içerisinde bulunan ve içme suyu kaynağı olarak kullanılmakta olan Atatürk ve Birecik Baraj Göllerinin çevresinde mevcut yerleşim yerlerinden kaynaklanan atık suların arıtılmaksızın alıcı ortama deşarjı bu su kaynaklarımız için kirlilik nedenlerini oluşturmaktadır. "Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği" doğrultusunda içme ve kullanma suyu temin edilen kıta içi yüzeysel sularla ilgili kirletme yasaklarının uygulanması sureti ile söz konusu su kaynaklarının korunması amaçlanmaktadır.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

Şanlıurfa ilinin toplam tarım alanı 12.205.434 dekar'dır. İlimiz arazi dağılımı bakımından Türkiye'deki toplam tarım alanının %4,9' una sahip olup, Konya ve Ankara'dan sonra Üçüncü sıradadır. Şu anda ilimizde sulanan alan 4.504,524 dekar' dır.

İlimiz tarım alanlarında NPK(Azot, fosfor, potasyum) gübre ve türevleri kullanılmaktadır. Ayrıca çeşitli zirai zararlı ve hastalıklara karşı pestisitler de kullanılmaktadır.

B.3.2.2. Diğer

Çizelge B.12 -2012 Yılı İlimizde Belediyelere ait Bilgiler (Belediyeler, 2012 yılı)

NO	BELEDİYE ADI	NÜFUS	ÜYESİ OLDUĞU BİRLİK	KATI ATIK TESİSİ	AÇIKLAMA	
1	ŞANLIURFA	472238	Şanlıurfa Katı Atık Yönetimi Belediyeler Birliği	MEVCUT	Birlik üyesi belediyelerin atıklarının tesise kabulüne 2009 yılında başlamıştır. 1. Etap için 10 yıllık depolama ömrü hesaplanmıştır.	
2	KARAKÖPRÜ	22782				
3	KISAS	3522				
4	KONUKLU	3341				
5	UĞURLU	4150				
6	AKÇAKALE	26877				
7	BOZOVA	14450				
8	HARRAN	9866				
9	SURUÇ	64765				
10	ONBİRNİSAN	5165				
11	SİVEREK	108094	Siverek İlçesi Çevre Hizmetleri Birliği	YOK (Vahşi Depolama)	Birliğin tesis kurmak için kaynak arayışları devam etmektedir.	
12	KAPIKAYA	4178				
13	GÜRAKAR	4241				
14	HİLVAN	22181				
15	VİRANŞEHİR	100929	Viranşehir – Ceylanpınar Belediyeleri Katı Atık Bertaraf Tesisi Kurma ve İşletme Birliği	YOK (Vahşi Depolama)	Birliğin tesis kurmak için kaynak arayışları devam etmektedir.	
16	EYÜPNEBİ	1972				
17	CEYLANPINAR	43890				
18	BİRECİK	46304	YOK	YOK (Vahşi Depolama)	İki ilçe belediyesi ve belde belediyelerinin bir birlik çatısı altında birleşerek bir tesis yapması ve bu tesis için kaynak bulunması gerekmektedir.	
19	MEZRA	5515				
20	AYRAN	2868				
21	HALFETİ	10238	YOK	YOK (Vahşi Depolama)		
22	YUKARIĞÖKLÜ	6346				
23	ARGIL	3369				

B.4. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.4.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.4.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

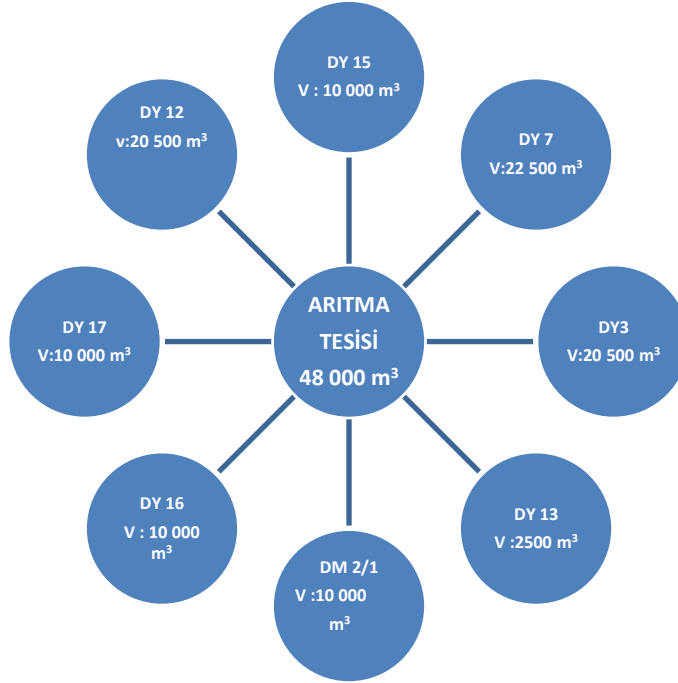
Çizelge B.13- Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı (TÜİK, 2012 yılı)

Belediye İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İçin Kaynaklara Göre Çekilen Su (%)						
	Baraj	Kuyu	Kaynak	Akarsu	Göl-Gölet	TOPLAM
1994	-	32544	6103	-	-	38648
1996	-	14290	32696	3627	-	50613
1998	158	54690	7012	-	-	61859
2002	22064	38717	9512	4015	-	74309
2004	47462	30682	3883	-	-	82026
2006	50000	34771	10298	-	-	95069
2008	54413	19047	11420	-	-	84880
2010	57959	23502	12471	-	-	93933

Kaynak :Tuik (Not: 2012 yılı verilerine ulaşılamamıştır.)

Şanlıurfa il merkezinin içme suyu temel olarak Atatürk Baraj Gölünden gelen tünellerin yanında kurulan arıtma tesisinden karşılanmaktadır. İçme suyu arıtma tesisinden ilimizin tüm içme suyu ihtiyacı karşılanmaktadır.

Şanlıurfa il merkezine içme suyu temin eden su dağıtımları şehir depoları Şekil L.de gösterilmiştir.

Şekil B.1 -Şanlıurfa İl merkezinin içme suyunu Temin eden Su kaynaklarının Debileri ve Dağıttıkları Şehir Depolarının Akım Şeması

Çizelge B.14- İlimizde Belediyeler Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İle Dağıtılmak Üzere Temin Edilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılımı (Kaynak: TÜİK, 2012 yılı)

Belediye İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İçin Kaynaklara Göre Çekilen Su (%)						
	Baraj	Kuyu	Kaynak	Akarsu	Göl-Gölet	TOPLAM
1994	-	32.544	6.103	-	-	38.648
1996	-	14.290	32.696	3.627	-	50.613
1998	158	54.690	7.012	-	-	61.859
2002	22.064	38.717	9.512	4.015	-	74.309
2004	47.462	30.682	3.883	-	-	82.026
2006	50.000	34.771	10.298	-	-	95.069
2008	54.413	19.047	11.420	-	-	84.880
2010	57.959	23.502	12.471	-	-	93.933

B.4.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Şanlıurfa il merkezinin içme suyu ihtiyacı Atatürk Barajı Şanlıurfa tünelleri çıkış ağzından alınan su ile Şanlıurfa Belediyesi tarafından yapılmış olan içme suyu pompajı ve arıtma tesisinden sağlanmaktadır.

Çizelge B.15 – 2012 yılı Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı (TUİK, 2012 yılı)

Ova Adı	YAS Rezervi (hm3/yıl)	YAS Tahsisi (hm3/yıl)
Mardin-Ceylanpınar	1287	345.92
Harran	360	284.74
Siverek-Hilvan	110	20.68
Suruç	50	30.08
Bozova-Yaylak	34	8.56
Birecik-Halfeti	4	3.23
Toplam		1845 hm3/yıl

B.4.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

Çizelge B.16 – İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb (DSİ 15. Bölge Md., 2012 yılı)

	Barajın Yeri	Şanlıurfa İli Bozova İlçesinin Takriben 24 km. Kuzeybatısında
	Akarsuyu	Fırat
	Amacı	Sulama, Enerji ve İçme Suyu
	İnşaatın (Başlama-Bitiş) Yılı	1981-1992
	Gövde Dolgu Tipi	Kil Çekirdeği Kaya Dolgu
	Gövde Hacmi	84,5 hm3
	Yükseklik(Talvegden)	169m
	Normal Su Kotunda Göl Hacmi	48,700 hm3
	Normal Su Kotunda Göl Alanı	817 hm3
	Sulama Alanı	---
	Güç	2 400 MW
	Yıllık Üretim	8 900 GWh

B.4.2. Sulama

Şu anda ilimizde sulanan alan yaklaşık 4,5 Milyon dekar' dır. GAP projesi tamamlandığında Şanlıurfa İlinde sulanacak alan miktarı 8,3 Milyon dekar (8.349.000) olarak planlanmıştır. İlimiz toplam tarım alanının yaklaşık %37'sinde sulu tarım yapılmaktadır. Bu durum Suruç ovasının sulamaya açılmasıyla daha da artacaktır.

Sulanan alanlardan Harran ovasındaki sulama kanaletlerle salma sulama, yaylak ovasındaki sulama ise basınçlı sulama sistemleri ile yapılmaktadır. Bunların dışında kuyulardan elde edilen su ile yapılan sulama, kanallarla salma sulama yapılmaktadır.

B.4.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Çizelge B.17 – Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı (DSİ 15. Bölge Md., 2012 yılı)

İŞLETMEDEKİ Tesisin Adı	İli	İşletmeye Girdiği Yıl	Cazibe Sulama (ha)		Pompajlı Sulama (ha)		Toplam Sulama Alanı (ha)	
			Brüt	Net	Brüt	Net	Brüt	Net
TAMAMEN İŞLETMEYE AÇILANLAR			-	164.392	-	43.198	-	207. 590
HACIKAMİL	ŞANLIURFA	1966	-	450	-	-	-	450
AKÇAKALE YAS	ŞANLIURFA	1977	-	-	-	5.659	-	5.659
CEYLANPINAR YAS	ŞANLIURFA	1978	-	-	-	9.000	-	9.000
EVRENPAŞA YAS	ŞANLIURFA	1992	-	-	-	450	-	450
HACIHIDIR SULAMASI	ŞANLIURFA	1995	-	2.080	-	-	-	2.080
YAYLAK OVASI SULAMASI	ŞANLIURFA	2006	-	-	-	18.322	-	18.322
YUKARI HARRAN OVASI SULAMASI	ŞANLIURFA	2008	-	13 455	-	-	-	13 455
BOZOVA POMPAJ SULAMASI I. KISIM	ŞANLIURFA	2005	-	-	-	8 669	-	8 669
MERKEZ BOZOVA POMPAJ SULAMASI	ŞANLIURFA	2005	-	-	-	1 098	-	1 098
PAŞABAĞI SULAMASI	ŞANLIURFA	2006	-	-	-	520	-	520
ŞANLIURFA-HARRAN OVALARI SULAMALARI	ŞANLIURFA	1995	-	147 887	-	-	-	147 887
BÜYÜK SU İŞLERİ SULAMA PROJELERİ TOPLAMI			-	164 392	-	43 198	-	207 590
YAS SULAMALARI			-	-	-	15 109	-	15 109

*Kaynak :DSİ 15. Bölge Md.

İlimizde salma sulama yapılan alan 1.643.920 dekar'dır. Salma sulama yapılan alanlar genel olarak harran ovasındadır. Bu bölge İl müdürlüğümüz tarafından yürütülen DRENAJ PROJELERİ ile Harran Ovasında taban suyu, tuzluluk ve çoraklaşma problemlerinin giderilmesi amaçlanmaktadır. Bu projeler kapsamında şu zamana kadar 150.000 dekar alanda drenaj yapılmış olup, 600.000 dekar alanın drenaj çalışmaları devam etmektedir. Drene edilen su DSİ' nin ana drenaj kanallarına bağlanmaktadır.

Çizelge B.18 – 2012 yılı itibariyle sulama yapılan ve devam eden projeler (DSİ 15. Bölge Md., 2012 yılı)

Proje Durumu	ALAN (ha)
Biten	150.000
Devam Eden	600.000
Köy Hizmetleri Tarafından Yapılan	95.000
GENEL TOPLAM	845.000

Sulama yapılan alanlarda sulama birlikleri vardır. Şanlıurfa'da 25 adet sulama birliği faaliyet göstermektedir.

B.4.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

İlimizde Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan 583.070 dekar'dır. Salma sulama yapılan alanlar genel olarak yaylak ovasındadır.

B.4.3. Endüstriyel Su Temini

İlgili kurumlardan söz konusu bilgiye ulaşılamamıştır.

B.4.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

Sıra No	Baraj ve Hes Adı
1	Atatürk HES
2	Birecik HES
3	Hacıhıdır
4	Şanlıurfa HES

Çizelge B.19 – İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.(Atatürk Barajı) (DSİ 15. Bölge Md., 2012 yılı)

	Barajın Yeri	Şanlıurfa ili Bozova ilçesinin takriben 24 km kuzeybatısında
	Akarsuyu	Fırat
	Amacı	Sulama, Enerji ve İçmesuyu
	İnşaatın (başlama-bitiş) yılı	1981 - 1992
	Gövde dolgu tipi	Kil çekirdekli kaya dolgu
	Gövde hacmi	84,5 hm3
	Yükseklik (talvegden)	169 m
	Normal su kotunda göl hacmi	48 700 hm3
	Normal su kotunda göl alanı	817 km2
	Sulama alanı	--
	Güç	2 400 MW
	Yıllık Üretim	8 900 GWh

Çizelge B.20 – İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb (Birecik Barajı) (DSİ 15. Bölge Md., 2012 yılı)

	Barajın Yeri	Şanlıurfa ili Birecik ilçesi
	Akarsuyu	Fırat
	Amacı	Sulama ve Enerji
	İnşaatın (başlama-bitiş) yılı	1993 - 2000
	Gövde dolgu tipi	Beton + kaya
	Gövde hacmi	9,2 hm3
	Yükseklik (talvegden)	53,5 m
	Normal su kotunda göl hacmi	1 220, 2 hm3
	Normal su kotunda göl alanı	56, 25 km2
	Sulama alanı	92 700 ha
	Güç	672 MW
	Yıllık Üretim	2 518 GWh

Çizelge B.21 – İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb (Şanlıurfa HES) (DSİ 15. Bölge Md., 2012 yılı)

Şanlıurfa HES 	Barajın Yeri	Şanlıurfa-Mardin karayolunun yaklaşık 10. km'sinde Mardin köprüsünün mansabında bulunmaktadır.
	Akarsuyu	Fırat
	Amacı	Sulama - Enerji
	İnşaatın (başlama-bitiş) yılı	2001-2005
	Santral Tipi	Francis
	Ünite Sayısı	2
	Güç	52 MW
	Yıllık Üretim	124 GWh

Çizelge B.22 – İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb (Hacıhıdır Barajı) (DSİ 15. Bölge Md., 2012 yılı)

Hacıhıdır Barajı 	Barajın Yeri	Şanlıurfa İli Siverek ilçesinin güneyinde bulunan ve Fırat nehrine bağlanan şehir çayı üzerinde ilçeye 13 km uzaklıkta bulunmaktadır.
	Akarsuyu	Hacıhıdır
	Amacı	Sulama
	İnşaatın (başlama-bitiş) yılı	1985 - 1989
	Gövde dolgu tipi	Kaya Dolgu
	Gövde hacmi	1,52 hm3
	Yükseklik (talvegden)	36,4 m
	Normal su kotunda göl hacmi	62,60 hm3
	Normal su kotunda göl alanı	4,40 km2
	Sulama alanı	2 080 ha
	Güç	--
	Yıllık Üretim	--

B.4.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı

İlgili kurumlardan söz konusu bilgiye ulaşılamamıştır.

B.5. Çevresel Altyapı

B.5.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Hizmeti Alan Nüfus

İlimizin Atık su kanalizasyon şebekesi 2030 yılı ve 1.200.000 nüfusa göre hesaplanarak planlanmıştır. Bir kısmının inşaatı tamamen bitmiş olup, toplam uzunluğu 360 Km.dir. Kullanılan boruların çapları 0 200-1600 arasında değişmektedir. Bu proje ayırık sistem olup, ağ şeklindedir. Şehir merkezinin %80 'ini kapsamaktadır. %20'si baks tipi kanaldan oluşmaktadır. Bu sistem eski Urfa'da dar yerlerde mevcuttur.

B.5.1.1 Kanalizasyon Ve Yağmur Drenaj Şebekesi

Süleymaniye, Topdağı, Selçuklu, Devteşti, Osmanlı, Karşıyaka, Direkli, Ahmetyesevi, Vetselkarani, Yeşildirek, Esentepe, Yenice, Eyyüpnebi, Hayatıharrani, mahallelerine ve Evrensanayi, Yeniotogar, Şutim alanına ve Toki ana kolektör kanalizasyon şebekesi döşenmiş olup, mevcut yerlere çekilen kanalizasyon metrajı aşağıdaki gibidir. (2012 yılı verilerine ulaşılammıştır.)

Çizelge B.23 – İlimizdeki Kanalizasyon ve Yağmur Drenaj Şebekesi (Şanlıurfa Belediyesi 2012 yılı)

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
30.000 metre	30.000 metre	40.000 metre	25.000 metre	5.000 metre	8639 metre	4704 metre
TOPLAM METRAJ 143.343 METRE						

B.5.1.2.Kanalizasyon

30 Mart 2004 Yılına kadar döşenen Kanalizasyon şebeke metrajı 520.000 metre 30 Mart 2004-31.10. 2010 yılları arası döşenen Kanalizasyon şebekesi 143.343 Metre Toplam Kanalizasyon şebekesinin % 34'ü 2004 yılından sonra döşenmiştir. Kanalizasyon Şebekesinin 481.730 Metresi Kapalı (Büzboru) sistemdir. Kanalizasyon Şebekesinin 180.000 Metresi Sandık Tipi Kanalizasyon sistemidir.(Toplamdaki metraj sapmaları bazı bölgelerde sandık tipi sistemden Kapalı sisteme geçişlerden kaynaklanmaktadır) *2012 yılı verilerine ulaşılammıştır.

B.5.1.3 Yağmur Drenaj

30 Mart 2004 Yılına kadar döşenen Yağmur drenaj şebeke metrajı 3000 metre 30 Mart 2004-31 10. 2010 yılları arası döşenen Yağmur drenaj şebekesi 67.694 Metre Toplam Yağmur drenaj şebekesinin % 97'si 2004 yılından sonra döşenmiştir.

B.5.1.4 Yağmur Denaj Şebekesi Döşenen Mahalleler

Hayati Harrani, Eyüp kent, Eyüp nebi, Selçuklu, Onikiler, Eyubiye (Büyükdere Cad.) Akçakale yolu, Harran kapı cad., Gümüşkuşak, Türkmeydanı, Pınarbaşı, Divanyolu, Sarayönü cad, Kadrieroğan cad, Cumhuriyet cad, Balıklıgöl cad, Yakupkalfa cad., Dedeosman, Yeşildirek, Yenişehir, Veyselkarani, Haleplibahçe, Mance, Ulubatlı, Veyselkarani, Yeşildirek, Yenişehir, Osmangazi, Valifuat cad, Lekler cad, Hızmalı mah Karkoyun Cad., Akabe, İpek yol Bulvarı, Süleymaniye, Direkli, Devteşti, İpekyol, Almanbağı cad., Açıkso cad.

Mevcut yerlere Yeni Yağmur drenaj şebekesi çekilmiş olup metraj aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Çizelge B.24 – Mevcut Yerlere Yeni Yağmur Drenaj Şebekesi Metrajları (Şanlıurfa Belediyesi 2012 yılı)

2004 Yılı	2005 Yılı	2006 Yılı	2007 Yılı	2008 Yılı	2009 Yılı	2010 Yılı
5.000 m	10.000 m	15.000 m	25.000 m	5.000 m	5.040 m	2986 m
TOPLAM METRAJ 68.026 METRE						

*2012 yılı verilerine ulaşılammıştır.

Çizelge B.25 – Belediyeye ait Atıksu Arıtma Tesisi Durumu (Şanlıurfa Belediyesi 2012 yılı)

YILLAR	1994	1998	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Veren Belediye Sayısı	1	2	4	5	2	3	3	YOK	YOK
Arıtma Tesisine Bağlı Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)	5	6	47	44	9	12	11	YOK	YOK

Çizelge B.26 – İlimizde 2012 Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu(Kaynak OSB, 2012 yılı)

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesis/ Deniz Deşarjı Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesis Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m³/sn)	Deşarj Noktası koordinatları	Deniz Deşarjı	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı(ton/gün)
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri						
İl Merkezi	Merkez		X									
	OSB		X	X	X		4000	*	Y:469885.491 X:4105175.591 Z: 630.380	*	*	3
İlçeler	Harran		X				*	*	*	*	*	*
	Halfeti		X				*	*	*	*	*	*
	Bozova		X				*	*	*	*	*	*
	Siverek		X				*	*	*	*	*	*
	Ceylanpınar	X		X	X		9.860	*	*	*	*	*
	Akçakale	X		X	X		8.232	*	*	*	*	*
	Suruç	X		X	X		1265	*	*	*	*	*
	Birecik		X				*	*	*	*	*	*
	Hilvan		X				*	*	*	*	*	*
	Viranşehir		X				*	*	*	*	*	*

**İlgili kurumlardan söz konusu bilgilere ulaşılammıştır.

B.5.2. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

Çizelge B.27 – İlimizdeki 2012 Yılı OSB’lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu(Kaynak OSB Müdürlüğü, 2012 yılı)

OSB Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı	Deşarj Koordinatları
ŞANLIURFA OSB MÜDÜRLÜĞÜ	FAAL	4000	Fiziksel, Kimyasal, Biyolojik	3	Dana Deresi	Y:469885.491 X:4105175.591 Z: 630.380

Arıtma çamuru nitelik tespiti ile ilgili 2012 yılında herhangi bir çalışma yapılmadığı için analiz sonucu bulunmamaktadır.

B.5.3. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri

İlimizde katı atıkların biriktirilmesi, toplanması, taşınması işi ilgili belediyeler tarafından günlük olarak yaptırılmaktadır. Ancak Şanlıurfa Merkez ilçe, Birecik ve Viranşehir Belediyeleri bu işler için özel sektörden hizmet satın alma yolunu tercih etmişlerdir. İl genelinde tıbbi atıklar ve bazı tehlikeli atıklar hariç atıkların kaynağında ayrı toplanması çalışmasına henüz geçilememiştir. Şanlıurfa Katı Atık Düzenli Depolama Tesisine mesafe yönünden uzak belediyelerden Akçakale ve Suruç belediyeleri, kurmuş oldukları aktarma istasyonlarında topladıkları katı atıkları sıkıştırılmalı çekiciler (TIR) ile düzenli depolama tesisine taşımaktadırlar. Birlik üyesi belediyeler oluşan tıbbi atıklarını lisanslı 3 adet tıbbi atık taşıma aracıyla düzenli depolama tesisine taşımaktadır.

Çizelge B.28 – İlimizdeki Toplanan Katı Atık Miktarları (Belediyeler, 2012 yılı)

Belediye Adı	Nüfus	Toplanan Ortalama Katı Atık Miktarı (Ton/Gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (Kg/Gün)	
		2004 Yılı	2011 Yılı	2004 Yılı	2011 Yılı
Şanlıurfa	515.199	400	348	1.36	0,68
Akçakale	27.457	30	8,6	0.93	0,31
Birecik	48.117	12	-	0.272	-
Bozova	11.567	12	3,44	0.60	0,3
Ceylanpınar	46.713	29	-	0.65	-
Halfeti	8.522	13	-	5	-
Harran	6.452	10	0,27	5	0,04
Hilvan	21.899	18	-	1.1	-
Siverek	115.891	500	-	3.9	-
Suruç	56.083	168	32	3.8	0,57
Viranşehir	94.025	79	-	0.65	-

** 2012 yılı verilerine ulaşamamıştır.

B.5.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

İlgili kurumdan söz konusu bilgilere ulaşamamıştır.

B.6. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.6.1. Noktasal Kaynaklı Kirilenmiş Sahalar

“Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirilenmiş Sahalara Dair Yönetmelik” ve “Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirilenmiş Sahalara Dair Yönetmelik Yeterlilik Belgesi Tebliği” kapsamında yapılan çalışmalara değinilmelidir.

Çizelge B.29- İlimizde 2012 Yılı Tespit Edilen Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliğine İlişkin Veriler (Kaynak:BOTAŞ, Çevre ve Şehircilik İl Md.,2012 yılı)

	Var	Yok	Varsa Ne/Neler Olduğunu Belirtiniz
Potansiyel kirlileti faaliyetler var mı?	X		Petrol Sızıntısı

Tespit Edilmiş Kirilenmiş Sahanın Yeri	Tespit Edilmiş Kirilenmenin Nedeni	Kirilenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışma var mı?		Kirilenmiş sahaların temizlenmesi ile ilgili çalışmalarda ne tür temizleme faaliyetleri* yapılıyor? (Aşağıdaki temizleme yöntemleri dikkate alınmalıdır)
		Var	Yok	
1.Bozova İlçesi, Yalıntaş Köyü	Petrol Sızıntısı	X		Biyoremediasyon
2. Bozova İlçesi, Zorova Köyü				Hammadde olarak yakma
3.Siverek İlçesi, Karakeçili Köyü				Hammadde olarak yakma

***Noktasal Kaynaklı Toprak Kirliliği Temizleme Yöntemleri**

Biyoremediasyon
Fitoremediasyon
Parsel arıtımı
Buharlaştırma
Biyo havalandırma
Elektrokinetik arıtma
Yerinde oksidasyon
Solvent ekstraksiyonu
Hava ile dağıtma (Air sparging)
Buharlaştırma
Termal arıtma
Reaktif Barrier teknoloji
Yerinde yıkama (In-situ Flushing)

B.6.2.Arıtma Çamurlarının toprakta kullanımı

İlgili kurumdan söz konusu bilgilere ulaşılammıştır.

B.6.3.Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

İlimizde herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

B.6.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

Çizelge B.30 – İlimizde 2012 Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları (Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, 2012 yılı)

Bitki Besin Maddesi (N,P,K olarak)	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	96.283	1.103.200
Fosfor	13.789	
Potas	878	
TOPLAM	110.950	

Çizelge B.31- İlimizde 2012 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri (Tarımsal İlaçlar vb) (Kaynak Tarım İl Müdürlüğü, 2012 yılı)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler	Bitki zararlıları ile mücadele	236	700.000
Herbisitler	Yabancı otlarla mücadele	356	
Fungisitler	Bitki mantari hastalıklarla mücadele	135	
Rodentisitler	Kemirgenlerle mücadele	0,021	
Nematositler	Nematodlarla mücadele	0	
Akarisitler	Akarlarla mücadele	62	
Kışlık ve Yazlık Yağlar	Bitki koruyucu ve zararlılarla mücadele	1.25	
Fumigantlar	Depo zararlıları	0.48	
Demirli bileşikler %6	Bitki besin element eksiklikleri	1.8	
TOPLAM		792,551	

Çizelge B.32 İlimizde (.....) Yılında Topraktaki Pestisit vb Tarım İlacı Birikimini Tespit Etmek Amacıyla Yapılmış Analizin Sonuçları(Kaynak, yıl)

İlgili kurumlardan söz konusu bilgiye ulaşılamamıştır.

B.7. Sonuç ve Değerlendirme

DSİ 15. Bölge Müdürlüğü 2012 yılı verilerine göre İlimizde 39 adet Akarsu bulunmaktadır. Ayrıca 3 adet doğal göl ve gölet, 4 adet HES bulunmaktadır. Yine İlimizde 10 adet yeraltı suyu kaynağı mevcuttur. Su kaynağına potansiyel kirlilik oluşturabilecek toplam 2 OSB ve 4 adet küçük sanayi sitesi mevcuttur. Sanayi Sitelerinden sadece 1. ve 2. OSB nin bağlı bulunduğu günlük 4000 ton kapasiteli atık su arıtma tesisi mevcuttur. İlimizde proje yılı 2030 seçilerek 1.200.000 nüfusa göre kanalizasyon sistemi projelendirilmiştir. İlimizde OSB nin yanında Ceylanpınar, Akçakale ve Suruç'ta da kentsel atık su arıtma tesisleri mevcuttur. İlimizde 1 adet Düzenli Depolama Tesisi mevcuttur. 2. Lot çalışmaları devam etmektedir. Toprak Kirliliği ile ilgili BOTAŞ hattındaki sızmalardan kaynaklı kirlilik oluşmakta olup, ilgili kurum tarafından temizleme çalışmaları yapılmaktadır. Toplamda Tarımsal faaliyetlerle ilgili olarak 1.103,200 Ha lık alanda 110.950 ton Bitki Besin Maddesi kullanılmıştır. Bitki zararlıları ile mücadelede 792,551 ton kimyasal madde kullanılmıştır.

Kaynaklar

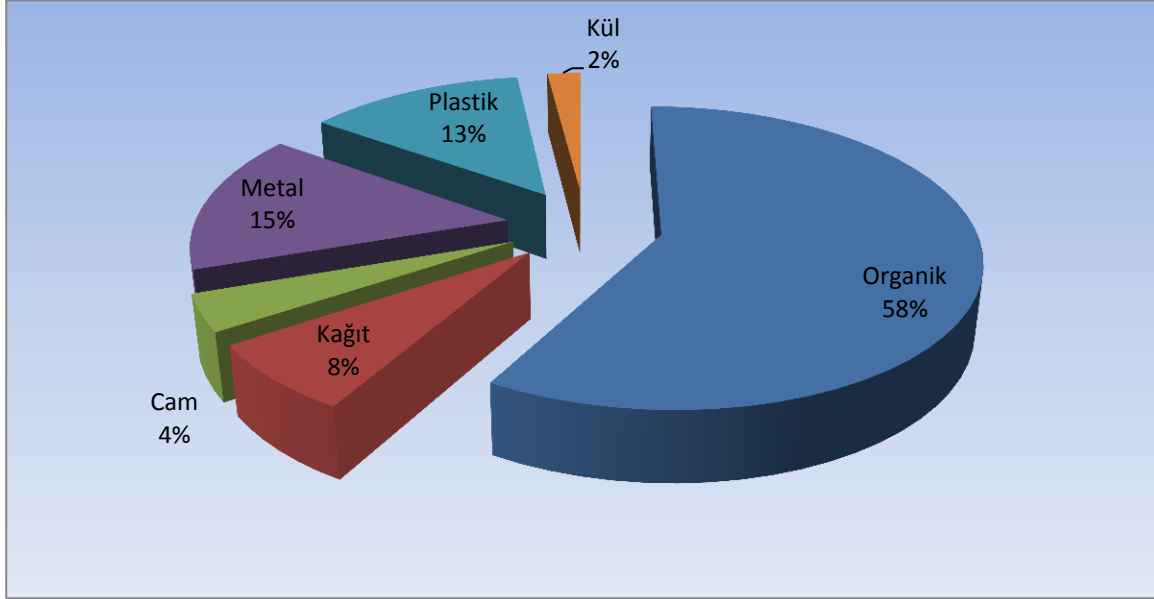
- Şanlıurfa İli Çevre Durum Raporu - 2011
- Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çalışmaları
- İl ve İlçe Belediyeleri
- Tarım İl Müdürlüğü

C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

Şanlıurfa Katı Atık Belediyeler Birliği Düzenli Depolama Tesisi bulunmaktadır. Ayrıca İlimizde Güney Fırat Katı Atık Belediyeler Birliği, Viranşehir ve Ceylanpınar ilçelerimize ait Viranşehir-Ceylanpınar Katı Atık Belediyeler Birliği, Siverek ve Hilvan ilçelerimize ait Siverek-Hilvan Katı Atık Belediyeler Birliği kurulum çalışmaları devam etmektedir.

Şanlıurfa Katı Atık Belediyeler Birliği Düzenli Depolama Tesisinde oluşan sızıntı suları devir daim işlemi yapılmakta olup buharlaştırma ile minimize edilmektedir.

Grafik C.1- İlimizdeki Atık Kompozisyonu (Kaynak: Belediyeler, 2012 yılı)

Çizelge C.1 – İlimizde 2012 Yılı İçin İl/İlçe Belediyelerince Toplanan ve Birliklerce Yönetilen Katı Atık Miktar ve Kompozisyonu (Kaynak: Belediyeler, 2012 yılı)

İl/İlçe Belediye veya Birliğin Adı	Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus		Toplanan Ortalama Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Geri Kazanılan Ortalama Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Atık Kompozisyonu (yıllık ortalama, %)					
		Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış	Organik	Kağıt	Cam	Metal	Plastik	Kül
Şanlıurfa		515.919		348						58	8	4	15	13	2
Akçakale		27.457		8,6											
Birecik		48.117													
Bozova		11.567		3,44											
Ceylanpınar		46.713													
Halfeti		8.522													
Harran		6.452		0,27											
Hilvan		21.899													
Siverek		115.89													
Suruç		56.083		32											
Viranşehir		94.025													
İl Geneli															

***2012 yılı verileri ilgili kurumdan gelmemiştir.

Çizelge C.2 – İlimizde 2012 Yılı İl/ilçe Belediyelerde Oluşan Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri ve Tesis Kapasiteleri (Kaynak: Belediye,2012 yılı)

İl/ilçe Belediye Adı	Hangi Atıklar Toplanıyor?			Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Atık Yönetimi Hizmetlerini Kim Yürütüyor?*			Mevcut Bertaraf Yöntemi ve Tesis Kapasitesi/Birimi				
	Evs el*	Tıbbi	Diğer (Belirtiniz)		Toplama	Taşıma	Bertaraf	Düzensiz Depolama	Düzenli Depolama	Kompost	Yakma	Diğer (Belirtiniz)
Şanlıurfa	X	X			ös	ös	ös		X			
Akçakale	X	X			B	B	B	X				
Bozova	X	X			B	B	B	X				
Harran	X	X			B	B	B	X				
Halfeti	X	X			B	B	B	X				
Suruç	X	X			B	B	B	X				
Siverek	X	X			B	B	B	X				
Hilvan	X	X			B	B	B	X				
Viranşehir	X	X			B	B	B	X				
Ceylanpınar	X	X			B	B		X				

Çizelge C.3- İlimizde 2012 Yılında Birliklerce Yürütülen Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf İşlemlerine İlişkin Bilgi (Kaynak: Belediyeler, 2012 yılı)

Birlik adı	Hangi Atıklar Toplanıyor?			Transfer İstasyonu varsa sayısı	Mevcut Bertaraf Yöntemi ve Tesis Kapasitesi/Birimi			
	Evs el*	Tıbbi	Diğer (Belirtiniz)		Düzenli Depolama	Kompost	Yakma	Diğer (Belirtiniz)
Şanlıurfa Katı Atık Yönetimi Belediyeler Birliği	X	X			X			
Viranşehir Ceylanpınar Katı Atık Birliği	X	X						Vahşi Depolama
Siverek Katı Atık Birliği	X	X						Vahşi Depolama
Güney Fırat Katı Bertaraf ve Altyapı Hizmetleri Birliği	X	X						Vahşi Depolama

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

**Söz konusu kurumdan 2012 yılı verilerine ulaşıl原因amamıştır.

C.3. Ambalaj Atıkları

İlimiz genelinde ambalaj üretimi yapan 3 adet kayıtlı firma bulunmaktadır. Polipropilen(PP) ham maddeden çuval üretimi yapan işletme sayısı 1, Polietilen(PE) ham maddeden bobin poşeti üretimi yapan işletme sayısı 1, Polietilen(PE) ve Polistren (PS) ham maddeden kadayıf tepsisi, yoğurt ve ayran kapları üretimini yapan işletme sayısı 1 olup, bu ambalaj üreticileri yurdun dörtbir tarafına ürün satışı yapmaktadır.

31.12.2010 tarihi itibarıyla il genelinde ambalajlı üretim yapan 98 kayıtlı firma bulunmaktadır. Bu firmalar yıllık üç bin kilogramın üzerinde ambalaj tüketicileri için Bakanlığımızca oluşturulan atık ambalaj kayıt sistemine üye olmaları sağlanmıştır. Üç bin kilogramın altında ambalaj tüketimi olan firmalar muaf tutulmuş olup, sayıları tam olarak henüz bilinmemektedir.

İlimiz sınırları dahilinde faaliyet gösteren 1 adet plastik geri dönüşüm(GDT) tesisi bulunmaktadır. Henüz lisans almış bir toplama ayırma tesisimiz (TAT) bulunmamaktadır. Ancak tesisi hazır ve lisans işlemlerine başlamış bir firmamız bulunmaktadır.

Çizelge C.4- İlimizdeki 2012 Yılı Ambalaj Atıkları GDT ve TAT (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md, 2012 yılı)

1	AK GRANÜL PLASTİK GERİ DÖN. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	GDT	Organize Sanayi Bölgesi 5. Cad. Şanlıurfa	4143691632	Plastik.
2	ÇORLU AMBALAJ SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ. ŞANLIURFA ŞUBESİ.	TAT	Evren Sanayi Sitesi Hurdacılar Blok 2. Cad. 13. Sok. No:5	4143576327	Plastik, cam, metal ve kağıt-karton

İlimiz merkez ve ilçelerinde, 200 m2 den büyük kapalı alana sahip mağaza, market vb. yaklaşık 52 satış noktası bulunmakta olup, bu işyerlerinin sayıları dönemsel olarak artmakta ve bazen de azalmaktadır.

İl genelinde ambalaj atıklarının kompozisyonunun tespitine yönelik herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

İl genelinde ambalaj atıklarını toplayan, ayıran ve geri dönüştüren lisanslı bir firma bulunmadığı için toplanan, ayrılan, geri dönüştürülen ambalaj cins ve miktarı ile bu malzemelerin satın alındığı, satıldığı firmaların isim, adres ve telefonları verilememiştir.

Çizelge C.5- İlimizdeki 2012 Yılı Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md, 2012 yılı)

Ambalaj Cinsi	Üretilen Ambalaj Miktarı (kg)	Piyasaya Sürülen Ambalaj Miktarı (kg)	Geri Kazanım Oranları (%)	Geri Kazanılması Gereken Miktar (kg)	Geri Kazanılan Miktar (kg)	Gerçekleşen Geri Kazanım Oranı (%)
Plastik		803.575				100
Metal		20.013				100
Kompozit						
Kağıt Karton		2.158,949				100
Cam		24.871				100
Toplam		300.740				

Grafik C.2- İlimizdeki 2012 Yılı Kayıtlı Ambalaj Üreticisi Ekonomik İşletmeler (Kaynak, yıl)

**Söz konusu bilgi mevcut değildir.

C.4. Tehlikeli Atıklar

Çizelge C.6 Şanlıurfa'da Tehlikeli ve Zararlı Atığı Olan Tesislerin Adı ve Yıllık Atık Miktarı

Tesisin Adı	Atıklar	Toplam Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım		Yeniden Kullanım Mik.	Bertaraf Edilen		Satılan Atık Mikt.	Satın Alan Firmasının
			Yön	Mikt.		Yönt.	Mik		
Akaltun Yağ Fabrikası	Soapst-tok	6	--	--	--	--	--	6	Sabun Sanayi
Elif Yağ Fabrikası	Soapst-tok	17	--	--	--	--	--	17	Sabun Sanayi
Fatih Yağ Fabrikası	Soapst-tok	7	--	--	--	--	--	7	Sabun Sanayi
Eyvan Yağ Fabrikası	Soapst-tok	70	--	--	--	--	--	70	Sabun Sanayi
Şanlı Yağ Fabrikası	Soapst-tok	--	--	--	--	--	--	--	--
Murat Yağ Fabrikası	Soapst-tok	--	--	--	--	--	--	--	--
Hektaş Ziraî İlaç Fabrikası	Hammadde Varilleri	3.6	--	--	--	--	--	3.6	Kahyaogulları (Lisanslı firma)
	Atık yağ	0.032	--	--	--	--	0.018	--	İzeydaş
	Kontamine Atıklar	0.382	--	--	--	--	--	0.382	İzeydaş
Subor Boru Fabrikası	Tehlikeli Atıklar	20	--	--	--	--	20	--	İzeydaş
	Atık yağ	0.6	--	--	--	--	0.6	--	Şahinbey Petrol Ürünleri yağ dönüşüm tesisi

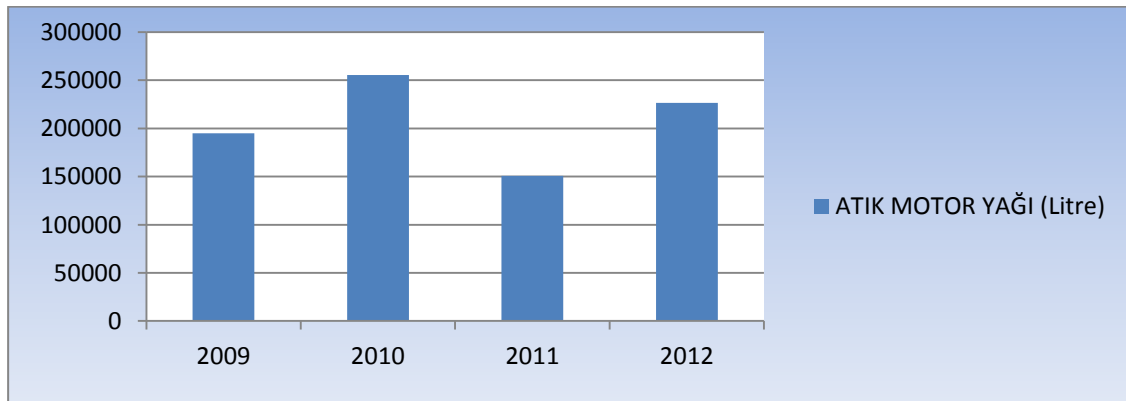
Çizelge C.7 – İlimizdeki 2012 Yılında Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikeli Atıklarla İlgili Veriler (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md. 2012 yılı)

Aktivite kodu*	Atık Kodu**	(2012) Yılı						
		Atık Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım %' si	Geri Kazanım Yöntemi	Bertaraf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf %' si	Bertaraf Yöntemi
15	150110	7.361					100	
16	160113	810.297					100	
08	080317	3.730					100	

*Atık Yönetiminin Genel Esasları ya da tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde tanımlanan 2 rakamlı aktivite tipini gösterir.

** Aynı yönetmeliklerde her bir aktivite için sıralanan tehlikeli atık kodu (6 rakamlı).

C.5. Atık Madeni Yağlar

Grafik C.3- İlimizdeki 2012 Yılı Atık Yağ Toplama Miktarları (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md.,2012 yılı)

Çizelge C.8 – İlimizdeki Atık Yağ Geri Kazanım ve Bertaraf Miktarları(Kaynak, yıl)

İlimizde Atık Yağ Geri Kazanım ve Bertaraf Tesisi bulunmamaktadır.

Çizelge C.9 – İlimizdeki 2012 Yılı İçin Atık Madeni Yağlarla İlgili Veriler(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

Atık Madeni Yağ Üreten Resmi ve Özel Kurum/ Kuruluş Sayısı	Toplanan Atık Yağ Beyan Form Sayısı	Toplam Atık Madeni Yağ Miktarı (ton/yıl)		Atık Madeni Yağ Taşımak Üzere Lisans Alan		Geri Kazanım Tesisi		
		Atık Motor Yağ	Atık Sanayi Yağ	Toplam Firma Sayısı	Toplam Araç Sayısı	Sayısı		Yok
						Lisanslı	Lisanssız	
	62	33.223	25.108	35	19			

Çizelge C.10 – İlimizdeki Atık Yağ Geri Kazanımı Sonucu Elde Edilen Ürün Miktarları(Kaynak, yıl)

İlimizde Atık Yağ Geri Kazanım ve Bertaraf Tesisi bulunmamaktadır.

C.6. Atık Pil ve Akümülatörler

Çizelge C.11 – İlimizde 2012 Yılında Oluşan Akümülatörlerle İlgili Veriler(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

ATIK AKÜMÜLATÖRLER							
APA Taşıyan Lisanslı Araç Sayısı	Atık Akümülatör Geçici Depolama İzni Verilen		Toplanan Atık Akümülatör Miktarı (ton)	İldeki Atık Akümülatör Geri Kazanım Tesisleri		Geri kazanım Tesislerinde İşlenen Atık Akümülatör Miktarı	
	Depo Sayısı	Kapasitesi (ton)		Sayı	Kapasite (ton/yıl)	Miktarı (ton)	%
-	2		211.900	2	211.900	211.900	100

Grafik C.4 – İlimizde Yıllar İtibariyle Atık Akü Toplama ve Geri Kazanım Miktarı (Ton) (Kaynak, yıl)

Geçmiş yıllara ait herhangi bir veri bulunamamıştır.

Çizelge C.12 – İlimizde Yıllar İtibariyle Atık Akü Kazanım Miktarı (Ton) (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

	2012
Kurşun	211.900
Plastik	-
Cüruf	-
Asitli Su	-
TOPLAM	211.900

Geçmiş yıllara ait herhangi bir veri bulunamamıştır.

Çizelge C.13 – İlimizde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Akü Miktarı (Kg) (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

2012
211.900

Geçmiş yıllara ait herhangi bir veri bulunamamıştır.

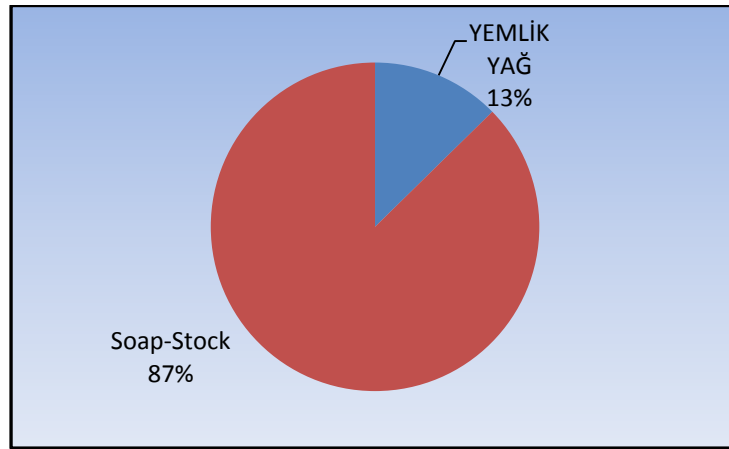
Çizelge C.14- İlimizde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Pil Miktarı (Kg) (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

İlimizde 2012 yılına ait Atık Pil miktarı bulunmamaktadır.

Çizelge C.15 – İlimizde Taşıma Lisanslı Araçların Yıllara Göre Gelişimi (Adet) (Kaynak, yıl)

İlimizde 2012 yılına ait Taşıma Lisanslı Araç miktarı bulunmamaktadır.

C.7. Bitkisel Atık Yağlar

Grafik C.5– İlimizde 2012 Yılı Bitkisel Atık Yağlardan Geri Kazanılan Ürün Dağılımı (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

Çizelge C.16 – İlimizde 2012 Yılı İçin Atık Bitkisel Yağlarla İlgili Veriler(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md. ,2012 yılı)

Bitkisel Atık Yağlar İçin Geçici Depolama İzni Verilen Toplam Depo		Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (ton)		Bitkisel Atık Yağ Taşımak Üzere Lisans Alan		Lisans Alan Geri Kazanım Tesisi	
		Kullanılmış Kızartmalık Yağ	Soap-Stock	Toplam Firma Sayısı	Toplam Araç Sayısı	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)
Sayısı	Kapasitesi (ton)						
-	-	10.370	71.600	-	-	-	-

Çizelge C.17- İlimizde 2009-2012 Yılları Arasında Bitkisel Atık Yağ Taşıma Lisanslı Araç Sayısı (Kaynak, yıl)

İlimizde 2009-2012 Yılları Arasında Bitkisel Atık Yağ Taşıma Lisanslı Araç bulunmamaktadır.

C.8. Poliklorlu Bifeniller ve Poliklorlu Terfeniller

İlimizde Poliklorlu Bifeniller ve Poliklorlu Terfeniller ait veri bulunmamaktadır.

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)

2012 yılına ait veri bulunmamaktadır

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (AEEE)

2012 yılına ait veri bulunmamaktadır

C.11. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar

Çizelge C.18– İlimizde 2012 Yılında Oluşan Ömrünü Tamamlamış Lastikler İle İlgili Veriler(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

Oluşturulan ÖTA Teslim yerleri	ÖTA Geçici Depolama Alanı		ÖTA İşleme Tesisi		İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
Sayısı	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
2	-	-	-	-	-

C.12. Tehlikesiz Atıklar

“Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik” 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmelik ile atıkların oluşumlarından bertarafına kadar çevre ve insan sağlığına zarar vermeden yönetimlerinin sağlanmasına yönelik genel esaslar belirlenmiştir. Aynı zamanda Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile Avrupa Birliği mevzuatının ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması sağlanmıştır.

Yönetmelikte “atık”, “üretici”, “sahip”, “yönetim”, “toplama”, “bertaraf” ve “geri kazanım” tanımları yapılmakta, atık yönetimi ilkeleri sıralanmakta, geri kazanım ve bertaraf faaliyetlerini yapan işletmeler için lisans ve kayıt tutma zorunluluğu getirilmekte, atık yönetim maliyetinin finansmanı ile ilgili hükümlere yer verilmektedir. Ayrıca atık kategorileri, atık bertaraf ve geri kazanım faaliyetleri ile 839 atık türü liste olarak verilmiştir.

Söz konusu 839 atık türünden 434 tanesi tehlikesiz atık özelliğindedir. Bu atıklardan tehlikeli atıklar, ambalaj ve evsel atıklar gibi atık türlerinin yönetimine ilişkin usul ve esaslar ilgili Yönetmeliklerle belirlenmiştir. Ancak, üretimden kaynaklanan bazı tehlikesiz atıkların yönetimi boşlukta kalmıştır. Bu aşamada bazı tehlikesiz atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermeden geri kazanım faaliyetlerinin yönetilebilmesi amacıyla Bakanlığımızca “Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği” hazırlanmış ve 17 Haziran 2011 tarih ve 27967 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tehlikesiz atıkların düzenli depolama faaliyetleri, 26 Mart 2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik” kapsamında yürütülmektedir. Yönetmeliğin Ek-2 kapsamında yapılan analiz sonuçlarına göre atıklar, I. Sınıf, II. Sınıf ya da III. Sınıfı Düzenli Depolama Sahalarında bertarafı sağlanmaktadır.

Türkiye’de tehlikesiz atık statüsünde olan ve miktar olarak oldukça fazla olan demir çelik sektöründen kaynaklanan, cüruf atıkları; Termik santrallerden kaynaklanan, kül atıkları ve daha çok biyolojik arıtma tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurları bu atık grubunda değerlendirilmektedir.

Çizelge C.19 – İlimizdeki 2012 Yılı İçin Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikesiz Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Edilmesi İle İlgili Verileri(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

Aktivite kodu*	Atık Kodu**	2012 Yılı						
		Atık Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım %' si	Geri Kazanım Yöntemi	Bertaraf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf %' si	Bertaraf Yöntemi
19	190812	500.000	500.000	100	Geri Kazanım			Atığın üretildiği alan içinde geçici depolama,
10	100101	1500000	1.500,000	100		Bertaraf	100	Atığın üretildiği alan içinde geçici depolama,

*Atık Yönetiminin Genel Esasları ya da Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği'nde tanımlanan 2 rakamlı aktivite tipini gösterir.

** Aynı yönetmeliklerde her bir aktivite için sıralanan tehlikeli atık kodu (6 rakamlı).

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

İlimizde Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıklarına ait veri bulunmamaktadır.

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlimizde Kömürle çalışan termik santral bulunmamaktadır.

C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

İlde sanayi kuruluşları ve belediyenin sanayi/evsel/ kentsel atıksu arıtma tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurlarından ve bunların bertaraf yöntemlerinden söz edilmelidir.

Belediyelerden kaynaklanan arıtma çamurunun yönetimi ve endüstriden kaynaklanan arıtma çamurlarının yönetimi ile ilgili bilgiler bölüm B.6.2'de daha ayrıntılı olarak işlenmelidir.

C.13. Tıbbi Atıklar

İl Genelinde Tıbbi Atıklar Hastane ve Tıp Merkezlerinden Tıbbi Atık Yönetmenliği Çerçevesinde Belediye tarafından Evsel Atıklardan Ayrı Olarak Toplanmaktadır. Çizelge 21'de 2012 yılına Ait Toplanan Tıbbi Atık Miktarı verilmiştir.

Çizelge C.20- 2012 Yılında İlimiz İl Sınırları İçindeki Belediyelerde Toplanan Tıbbi Atıklar (Kaynak: Çevre ve Şeh. İl Md.)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Tıbbi Atık Taşıma Aracı Sayısı *		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/gün	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
Şanlıurfa Belediyesi		-		x		1			x			Şanlıurfa
Siverek Belediyesi		-		x		1			x			Şanlıurfa
Akçakale Belediyesi		-		x		1			x			Şanlıurfa

Çizelge C.21- İlimizdeki Yıllara Göre Tıbbi Atık Miktarı(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md.,2012 yılı)

	2012
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	1.221,707

C.14. Maden Atıkları

2012 yılına ait veri bulunmamaktadır.

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

Şanlıurfa Katı Atık Belediyeler Birliği Düzenli Depolama Tesisi bulunmaktadır. Ayrıca İlimizde Güney Fırat Katı Atık Belediyeler Birliği, Viranşehir ve Ceylanpınar ilçelerimize ait Viranşehir-Ceylanpınar Katı Atık Belediyeler Birliği, Siverek ve Hilvan ilçelerimize ait Siverek-Hilvan Katı Atık Belediyeler Birliği kurulum çalışmaları devam etmektedir.

İlimizde toplam 9 ilçede ve İl Merkezinde tüm atıklar Belediye ve Özel şirket tarafından toplanmaktadır. 1 adet Düzenli Depolama Alanı bulunmaktadır. Ambalaj atıkları ile ilgili olarak 2 şirket GDT ve TAT olarak hizmet vermektedir. 2012 yılında 300.740 kg piyasaya ambalaj sürülmüş %100 ü geri kazanım ile kazanılmıştır. İlimizde 8 adet tehlikeli atık oluşturan fabrika mevcuttur. Ayrıca İlimizde 33.223 ton atık motor yağı ve 25.108 ton atık sanayi yağı oluşmuş olup bunlar toplam 35 firma ve 19 lisanslı araçla geri kazanım/bertaraf tesislerine gönderilmiştir. İlimizde Atık Akülerin depolandığı 2 tesis bulunmakta olup toplam 211.900 ton atık akü toplanmıştır. 2012 yılında 211.900 ton kurşun geri kazanıma gitmiştir. İlimizde toplan 10.370 ton bitkisel atık yağ belediyeler tarafından toplanmıştır. İlimizde 2 adet Ömrünü Tamamlamış Araç Geçici Depolama Yeri bulunmaktadır. İlimizde 2012 yılında Sanayi Tesislerinde oluşan tehlikesiz atık miktarı 2.000,000 ton dur. Tıbbi Atıklarla ilgili olarak İlimizde 1 adet Sterilizasyon Tesisi bulunmakta olup 1.221,707 ton tıbbi atık bu tesiste bertaraf edilmektedir.

Kaynaklar

- Şanlıurfa İli Çevre Durum Raporu -- 2011
- Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çalışmaları
- İl ve İlçe Belediyeleri
- Şanlıurfa Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü

Ç. KİMYASALLARIN YÖNETİMİ

C.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

Şanlıurfa İl sınırları dâhilinde kurulu bulunan tesislerden 4 tanesinin Büyük Endüstriyel Kazalara Sebebiyet Verebilecek Tesis olduğu tespit edilmiştir. Bu tesislere ait bilgiler Tablo-K.9'de verilmiştir.

Çizelge Ç.1 – İlimizdeki 2012 Yılı SEVESO Kuruluşlarının Sayısı(Kaynak, yıl)
Belirlenememiştir.

Çizelge Ç.2- Şanlıurfa'da Tehlikeli ve Zararlı Atığı Olan Tesislerin Adı ve Yıllık Atık Miktarı

Tesisin Adı	Atıklar	Toplam Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım		Yeniden Kullanım	Bertaraf Edilen		Satılan Atık	Satin Alan Firmasının
			Yön	Mikt.		Yönt.	Mik		
Akaltun Yağ Fabrikası	Soapst-tok	6	--	--	--	--	--	6	Sabun Sanayi
Elif Yağ Fabrikası	Soapst-tok	17	--	--	--	--	--	17	Sabun Sanayi
Fatih Yağ Fabrikası	Soapst-tok	7	--	--	--	--	--	7	Sabun Sanayi
Eyvan Yağ Fabrikası	Soapst-tok	70	--	--	--	--	--	70	Sabun Sanayi
Şanlı Yağ Fabrikası	Soapst-tok	--	--	--	--	--	--	--	--
Murat Yağ Fabrikası	Soapst-tok	--	--	--	--	--	--	--	--
Hektaş Zirai İlaç Fabrikası	Hammadde Varilleri	3.6	--	--	--	--	--	3.6	Kahyaoğulları (Lisanslı firma)
	Atık yağ	0.032	--	--	--	--	0.018	--	İzeydaş
	Kontamine Atıklar	0.382	--	--	--	--	--	0.382	İzeydaş
Subor Boru Fabrikası	Tehlikeli Atıklar	20	--	--	--	--	20	--	İzeydaş
	Atık yağ	0.6	--	--	--	--	0.6	--	Şahinbey Petrol Ürünleri yağ dönüşüm tesisi

Çizelge Ç.3 -Büyük Endüstriyel Kazalara Sebebiyet Verebilecek Tesisler (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müd. 2012 yılı)

Tesisin Adı	Adresi	Telefon	Sektörü	Tesis Sorumlusu	Büyük Kaza Yönetim Birimi
Hektaş Tic. T.A.Ş.	Organize Sanayi Bölgesi	0414.3691339	Tarım İlaçları	İbrahim TATLIAĞAÇ	Tesis Acil Durum Planı
Yeni Güney Gaz LPG Dolum Tevzi Tic. A.Ş.	Gaziantep Karayolu 10.km.	0414.3575056	LPG Tüp Dolumu	Ömer KÜÇÜK	Tesis Acil Durum Planı
GAP Gaz LPG Dolum Tevzi San. Tic. A.Ş.	Viranşehir Karayolu 22.km Çamlıdere Mevkii	0414.2558043	LPG Tüp Dolumu	İsmet ALMACI	Tesis Acil Durum Planı
Toros Gübre ve Zirai İlaç A.Ş. Bölge Müdürlüğü	Diyarbakır Karayolu Maşuk Köyü Yol Ayrımı	0414.3477248	Depolama	Murat YAKA	Tesis Acil Durum Planı

C.2. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde Büyük Endüstriyel Kazalara Sebebiyet verebilecek 4 işletme mevcut olup Acil durum Planları hazırlanmıştır.

Kaynaklar

- Şanlıurfa İli Çevre Durum Raporu -- 2011
- Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çalışmaları
- Şanlıurfa Sanayi ve Ticaret Odası Başkanlığı
- Şanlıurfa Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

D.1. Ormanlar ve Milli Parklar

Şanlıurfa'da rakım 518 m dir. Anakaya kalker ve bazaltan oluşmaktadır. Bölge içindeki topraklar çoğunlukla "kırmızı kahverengi" büyük toprak gurubu içinde yer almaktadır. Organik madde ve fosfor oranları düşük, kil oranı yüksektir. (%43-60) Güney Doğu Anadolu Bölgesinin İklimi Doğu Anadolu ve Akdeniz Bölgeleriyle güneydeki kurak tropikal bölgenin etkisi altında oluşan bir özelliğe sahiptir. Kış mevsimi nemli, soğuk ve yağışlı geçer. Haziran ayından itibaren ise güneydeki çöl koşulları bölgeye egemen olmaya başlar ve kuraklık en üst seviyeye çıkar. Ortalama yağış genelde 450-500 mm dir. Kuraklık Haziran-Eylül arasında hüküm sürer. Bu aylarda buharlaşma çok fazladır. Bu bölgede genelde step iklim egemendir. Bu step iklimi İç Anadolu Bölgesi step ikliminden yazları sıcak ve kurak oluşu ile ayrılmaktadır. Bu sebepten dolayı orman yetiştirme bakımından çok güç koşullar mevcuttur. Bu koşullar nedeniyle bölgenin güney kısmındaki plato düzlükleri üzerinde orman ve ağaç topluluğuna rastlanmaz. Ormanlar insan baskısı ve düzensiz aşırı otlatmadan dolayı bu alanlardaki varlığı çok azalmış durumdadır. Bu nedenlerden dolayı Güney Doğu Anadolu Bölgesi orman varlığı bakımından Türkiye'nin en fakir bölgesidir.

Resmi kayıtlarda Siverek İlçesi Bucak serisinde Devlet ormanı konumunda 9.747 ha'lık orman görünmektedir. Durumu itibariyle çok bozuk, baltalık vasfında ve ağır tahrip görmüş vaziyettedir. Mülkiyet problemleri nedeniyle müdahale edilmeyecek durumdadır. Ancak son yıllarda Özel Ağaçlandırma İle Tesis Edilen Orman alanı 2005 yılında 109 hektar iken 2006 yılında bu oran 253,51 Hektara ve İl Çevre ve Orman Müdürlüğünce Tesis Edilen Orman alanı 2005 yılında 6.955 hektar iken 2006 yılında bu oran 7.560,00 hektara çıktığı yukarı tablodan görülmektedir. İlimiz sınırları dâhilinde bulunan ağaçlandırma sahalarının tamamı erozyon kontrolü ve yeşil kuşak amaçlı tesis edilmiş olup endüstriyel amaçlı değildir. Bölgede en yaygın tür meşedir. Ak meşeler gurubunda; saplı meşe, ispir meşesi, sapsız meşe, mazı meşesi, kırmızı meşe gurubunda; doğu palamut meşesi ve Lübnan meşesi başlıca meşe türleridir.

Mahlep, iğde, titrek kavak, Fırat kavağı, ak kavağı, söğüt türleri, badem, ahlat, doğu çınar, adi ceviz, siğilli huş, beyaz yapraklı kuş üvezi, Suriye akşaağacı, doğu çitlembiği, Akçaağaç, kara ağaç, alıç türleri, kızılıçık yabani elma, tut türleri karaçalı, yabani gül, zeytin, ayrıca doğal ve kültürel karakavak taksonları da yer almaktadır. İğne yapraklı türler olarak ardıç türleri, halep çamı ve kızılçam yayılış gösterir.

Çizelge D.1 – İlimizde Arazi Durumu (Kaynak: Orman Bölge Md. 2012 yılı)

İlçesi Yıllar	Doğal Orman Alanı (Ha.)		Özel İdare Diğer Kurumlarca Tesis Edilen Orman Alanı (Ha.)		Özel Ağaçlandırma İle Tesis Edilen Orman Alanı (Ha.)		İl Çevre ve Orman Müdürlüğünce Tesis Edilen Orman Alanı(Ha.)		TOPLAM (Ha.)	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Merkez	-	-	--		72,80	10,60	-	270,00	72,80	286,60
Siverek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hilvan	-	-	-	-	13,41	-	-	50,00	13,41	50,00
Bozova	-	-	-	-	34,43	33,50	-	-	34,43	33,50
Birecik	-	-	-	-	45,77	-	-	-	45,77	-
Akçakale	-	-	-	-	6,26	51,00	-	-	57,26	51,00
C.Pınar	-	-	-	-	-	-	-	100,00	-	100,00
Suruç	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Halfeti	-	-	-	-	7,71	58,40	-	-	7,71	58,40
Harran	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Viranşehir	-	-	-	-	-	-	1.200,00	-	1.200,00	-
İL GENELİ					180,38	153,50	1.200,00	420,00	1.431,38	573,5

** 2012 yılı verilerine ulaşılamamıştır.

Çizelge D.2 -Yıllar itibariyle tesis edilen orman varlığının dağılımı

Yıllar	2008	2009	2010	2011
Tesis edilen Orman Alanları (Ha.)	345	1250	1200,00	420,00

** 2012 yılı verilerine ulaşılammıştır.

Çizelge D.3 - Yıllara Göre Tescilli Yapılmış ve Tesise Alınan Orman Alanlarının Miktarı

YIL	ADI	TOPLAM ORMAN ALANI (Ha)
2003 VE ÖNCESİ	Siverek Bozuk Meşe Baltalığı Siverek Bozuk Meşe Baltalığı	9537
	Birecik Akpınar Erozyon Kontrol ve Uygulama Projesi	100
	Akabe Yeşil Kuşak Projesi	100
	Bağlarbaşı Ağaçlandırma Uygulama Projesi	102
	Akçakale Ağaçlandırma Uygulama Projesi	691
	Siverek Ağaçlandırma Uygulama Projesi	532
	Atatürk Barajı Sol Sahil Ağaçlandırma Uygulama Projesi	1310
	Karacadağ Erozyon Kontrol ve Uygulama Projesi	50
	Hilvan Erozyon Kontrol ve Uygulama Projesi	240
	Şanlıurfa Yeşilkuşak Projesi	1210
	Gölpınar Yeşilkuşak Projesi	1270
	Tofaş Hatıra Ormanı	230
	Aşağı Çatak Erozyon Kontrol ve Uygulama Projesi	50
	Biracık Akpınar Erozyon Kontrol ve Uygulama Projesi	120
2004	Harran Üniversitesi Osmanbey Yeşilkuşak Projesi	150
2005	Harran Üniversitesi Osmanbey Yeşilkuşak Projesi	700
2006	Akabe Ek Yeşil Kuşak Projesi	100
	Hilvan-Angaç Erozyon Kontrol ve Uygulama Projesi	250
2008	Taşlıca ağaçlandırma projesi	345
2009	Karacadağ toprak muhafaza amaçlı ağaçlandırma projesi	7367
2009	Akarçayı ağaçlandırma uygulama projesi	150
2010	Karacadağ Toprak Muhafaza Amaçlı Ağaçlandırma Projesi	1200
2011	Ceylanpınar TİGEM Ağaçlandırma Uygulama Projesi	100
2011	Harran Üniversitesi Osmanbey Yeşilkuşak Projesi	200
2011	Tekağaç Erozyon Kontrolü Ve Ağaçlandırma Projesi	50
2011	Hilvan - Güluşağı Erozyon Kontrolü Ve Ağaçlandırma Projesi	50
2011	GAP Havaalanı Ağaçlandırma Uygulama Projesi	22

** 2012 yılı verilerine ulaşılammıştır.

Orman Varlığının Yararları

Toprak ve toprak verimliliğinin korunması ve rekreasyon ile orman alanlarının iklim üzerinde olumlu etkilemeyi artırmak amacıyla yapılan ağaçlandırma ve Erozyon Kontrollü Projeleri Tablo-F.4 ve Tablo-F.5 'de verilmiştir.

Orman Kadastro ve Mülkiyet Konuları

- 1- 2010 yılı içerisinde yapılacak orman kadastro çalışmalarında Şanlıurfa il merkezi kadastro programına alınmıştır.
- 2- Şanlıurfa İli dâhilinde orman kadastro yapılmış orman alanı 10.223,6 Ha'dır.
- 3- Şimdiye kadar 2/B orman sınırları dışına çıkarılan ormanlık alan bulunmamaktadır
- 4- 2010 yılı içerisinde tapulu kesim işlemi yapılmamıştır.
- 5- Şanlıurfa İli dâhilinde 1 adet tescilli özel orman bulunmaktadır.
- 6- Ormanlık alanlardan şimdiye kadar Orman Kanun'unun 16, 17 ve 18. maddesine göre 15 adet izin irtifa hakkı verilmiş olup, izin verilen toplam alan 22.501.325,59 m²'dir.

Kızılkuyu Yaban Hayatı Geliştirme Sahası: Şanlıurfa il merkezinin güneybatısında 20420 Ha'lık bir alanı kapsamaktadır. Kaynak değer olarak nesli tehlikede olan Ceylan (*Gazella subgutturoza*)nın doğal

yaşam alanı olup ayrıca Şanlıurfa ceylan üretme istasyonunda üretilen ceylanlar burada doğal ortamlarına bırakılmaktadır. Ayrıca bu alan nesli tehlikede bulunan Toy'un (Otis terda) konaklama yeridir ve birçok yaban hayvanına ev sahipliği yapmaktadır. Tektek Dağları Milli Parkı: Şanlıurfa ili, Merkez ilçesi, Harran ilçesi ve Akçakale ilçesi sınırlarında bulunan park 19.335 ha lık alanı kapsamaktadır ve 2007 yılında Milli Park ilan edilmiştir. İl sınırları içerisinde Tabiat Parkı, Tabiat Anıtı, Tabiatı Koruma Alanları bulunmamaktadır.

D.2. Çayır ve Mera

İlimiz toplam mera alanı 234.357 hektardır. Meralarımız yağışların yetersiz olması nedeniyle zayıf mera özelliği göstermektedir. Mevcut meralarımızın yeşil ot verimi 680 kg/hektar olup kuru ot verimi ise 200 kg/hektar dır.

İlimiz genelinde kayıtlı Merası bulunan 766 yerleşim biriminin 641'inde da tespit çalışmaları tamamlanmış olup, 130.000 ha mera alanı tespit edilmiştir.

Tespiti tamamlanamayan 135 yerleşim biriminde ise; Kadastro Müdürlüklerince çalışmalar başlatılmış olup, 2009 yılı içerisinde kadastro çalışmalarıyla eş zamanlı veya kadastro çalışmaları sonucuna göre mera tespit çalışmalarının bitirilmesi hedeflenmiştir.

İlimiz genelinde meralarımız ot verimleri bakımından zayıf yapıda olup, toplam 180.000 olan büyükbaş hayvan biriminin (BBHB) kaba yem ihtiyacını karşılamamaktadır. Kaba yem açığı yem bitkileri ekilişi ile karşılanmaya çalışılmaktadır.

4342 Sayılı Mera Kanunu gereğince, İlimizde Mera Islah ve Amenajman Projesi çalışmaları 2001 yılı içerisinde başlatılmıştır. Söz konusu projeye şu ana kadar;

- Şanlıurfa- Bozova ilçesi Dutluca köyü,
- Şanlıurfa- Bozova ilçesi Yaylak köyü,
- Şanlıurfa- Bozova ilçesi Kepirce köyü,
- Şanlıurfa- Siverek ilçesi Karabahçe köyü,
- Şanlıurfa- Bozova İlçesi Karapınar köyü

Bu yerleşim birimlerine ait Mera Islah ve Amenajman Projeleri, İl Müdürlüğümüz, Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesindeki görevli teknik elemanlar tarafından ortaklaşa hazırlanarak köylünün aynı ve işgücü katkılarıyla uygulamaya başlanmıştır.

Söz konusu projeler kapsamına alınan meralarda, gübreleme, sulama, suni mera tesisi, yabancı ot mücadelesi, temizlik biçimi, mera çevresine hendek veya tel çit yapımı, otlatmanın kontrol altına alınması ve münavebeli otlatma sistemi uygulaması gibi çalışmalar yapılmaktadır.

Bu kapsamda 2008 bahar dönemi dahil toplam 95.000 kg kimyevi gübre kullanılmıştır. Ayrıca hayvanların meraya çıkarılmadığı dönemlerde kaba yem ihtiyacını karşılamak üzere yem bitkisi ekebilecek arazisi olan çiftçilerimiz için 7.633 yonca, Macar fiği, adi fiğ, korunga, silajlık mısır tohumu alınmış olup katkı payını veren çiftçilerimize ektirilecektir.

İlimiz genelinde 209 ha. suni mera tesisi olmak üzere toplam 6.791 ha. alanda mera alanının ıslah edilmesi hedeflenmiştir.

Kullanma Amaçları ve Yararları: Şanlıurfa'da toplam 234.537 hektarlık alana sahip olan çayır-mera arazilerinin hemen hepsi az veya çok bir problem arz etmektedir. Meraların durumu çoğunlukla kötüdür. Bu arazilerin idaresi düzensiz bilgidir yoksun kişiler tarafında kaynakların sömürülmesi şeklinde kullanılmaktadır. Bazı meralar aşırı otlatılmaktadır. Her mevsim otlatılmaya açık olan bu meralarda doğal bitki örtüsü önemli ölçüde tahrip olmuştur. Doğal örtünün bu tahribatı erozyonu şekillendirmekte ve meraların durumunu daha da kötüleştirmektedir. Meralarda erozyonu hafifletmek için kontur karık kuru eşik, seki taşkın kontrol bentleri gibi toprak ve su muhafaza tedbirleri alınmalı, otlatma değeri olan bitki türleri geliştirilmeli ve besin değeri olmayan otlar yok edilmelidir. Tesis edilen örtü sık bir şekilde toprağı tam olarak örtebilmelidir. Islahtan sonra meralarda kapasitelerine göre kontrollü olarak otlatma yapılmalıdır. Eğimli yerlerde taşlılık arz eden meralarda taş toplamak genellikle ekonomik olmayacaktır. Aslında erozyonu azaltmaya katkıda bulunduğu için buralarda taşlılığa göz yummak yerinde olacaktır.

Mera amenajman çalışması 4342 Sayılı Mera Kanununa göre tahdis işlemi biten alanlarda yapılma aşamasındadır.

Çizelge D.4 -Çayır ve Meraların İlçelere Göre Dağılımı

İLÇENİN ADI	YÜZÖLÇÜMÜ (Ha)	ÇAYIR VE MERA	
		MİKTAR (Ha)	ORAN (%)
MERKEZ	336.214	17.000	7,3
AKÇAKALE	135.030	19.982	8,5
BİRECİK	86.447	8.200	3,5
BOZAVA	158.486	16.780	7,2
CEYLANPINAR	181.993	5.935	2,5
HALFETİ	61.193	18.000	7,7
HARRAN	113.393	10.828	4,6
HİLVAN	129.007	19.477	8,3
SİVEREK	406.539	86.965	37,1
SURUÇ	66.043	1.990	0,8
VİRANŞEHİR	184.032	29.200	12,5
İL TOPLAMI	1.858.400	234.357	100

D.3. Sulak Alanlar

İlimizde 81.700 ha Atatürk Baraj Gölü ve 10.470 ha Karkamış Baraj Gölü sulak alanları bulunmaktadır.

D.4. Flora

Bölgede Fırat kavağı, Söğüt, Çınar, Elder çamı, Kızılçam, K.servi, Okaliptüs, Y.Akasya, Aylantus, Melia, Sofora, Kavak, Glediçya, İğde, Antep fıstığı, Erik, Kayısı bulunmaktadır. Tarım alanlarında başta Domates, Biber, Patlıcan ve Salatalık olmak üzere sebzeçilik yapılmaktadır. Ayrıca Buğday, Arpa ve Mercimek yetiştirilmektedir. Birecik ilçesi meydan mahallesinde Fırat Kavağı (Populus euphratica-Oliver) popülasyonu bulunmakta ve saha 1. derece SİT alanı ilan edilmiştir. Mahalli olarak burası “söğütlük” olarak bilinmektedir.

D.5. Fauna

Kelaynak (Geronticus eremita), Çizgili İshak kuşu (Otus brucei), Yeşil Arıkuşu (Merops superciliosus), Serçe (Passer domesticus), Kaya Güvercini (Columba livia), Peçeli Baykuş (Tyto alba), Sığırcık (Sturnus vulgaris), Sakarmeke (Fulica atra), Yeşilbaş (Anas platyrhynchos), Balıkçıl (Ardea cinerea), Karabatak (Palacrocrax carba) Ebabil (Apus apus), Alaca yalıçapkını (Coryle rudis), Kırlangıç (Hirundo rustica), Kalkuyruk, Yaz ördeği, Macar ördeği, Pakta, Bozördek, Angut, Çeltikçi, Balaban, Bahri. Dünyada nesli yok olma tehlikesi altında olan ve Birecik ilçesinde doğal olarak bulunan Göçmen Kelaynak kuşları, halen ilçe merkezindeki Üretme İstasyonunda 117 bireylik koloni halinde yarı vahşi olarak varlıklarını sürdürmektedirler.

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

Tarihi Sit: İlimiz sınırları dâhilinde bulunan tarihi sit alanı sayısı 1 adet olup, bu sit alanı Merkez ilçeye bağlı Şanlıurfa-Gaziantep karayolunun 12-14. Km.'leri arasındaki Şebeke mevkiinde bulunmaktadır. Bu sit alanı ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir

ADI : Şebeke Mevkii
YERİ : Şanlıurfa İli Urfa Gaziantep karayolunun 12-14 KM arasında
TÜRÜ : Şanlıurfanın Kurtuluş Savaşına sahne olan alan
BÜYÜKLÜĞÜ : 2 km çapında

Arkeolojik Sit: İlimiz sınırları dâhilinde 116 adet arkeolojik sit bulunmakta olup, bu sit alanlarının isimleri ve yerleri Tablo-F.9'da verilmiştir.

Doğal Sit: İlimizde 1 adet doğal sit bulunmakta olup, bu doğal sit'in adı, yeri ve türü aşağıda verilmiştir.

ADI : Şanlıurfa/ Birecik İlçesi
YERİ : Birecik ilçesi Merkezi/Söğütlük Mevkii
TÜRÜ : Fırat Kavağı

Anıtlar: İlimiz sınırları dâhilinde 4 adet anıt mevcut olup, bu anıtların isimleri aşağıda verilmiştir.

Garnizon Şehitleri

- 1- Harb-ı Umumi Şehitleri Anıtı
- 2- Milli Mücadele Şehitleri Anıtı
- 3- Mustafa Kemal Paşa Anıtı ve Çeşmesi

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

Şanlıurfa'da rakım 518 m dir. Anakaya kalker ve bazaltan oluşmaktadır. Bölge içindeki topraklar çoğunlukla "kırmızı kahverengi" büyük toprak gurubu içinde yer almaktadır. Organik madde ve fosfor oranları düşük, kil oranı yüksektir. (%43-60) Güney Doğu Anadolu Bölgesinin İklimi Doğu Anadolu ve Akdeniz Bölgeleriyle güneydeki kurak tropikal bölgenin etkisi altında oluşan bir özelliğe sahiptir.

İlimizde Özel Ağaçlandırma ile tesis edilen orman alanı 2011 yılında 573.5 Ha dır.

İlimiz toplam mera alanı 234.357 hektardır. Meralarımız yağışların yetersiz olması nedeniyle zayıf mera özelliği göstermektedir. Mevcut meralarımızın yeşil ot verimi 680 kg/hektar olup kuru ot verimi ise 200 kg/hektar dır.

İlimiz genelinde kayıtlı Merası bulunan 766 yerleşim biriminin 641'inde da tespit çalışmaları tamamlanmış olup, 130.000 ha mera alanı tespit edilmiştir.

Tespiti tamamlanamayan 135 yerleşim biriminde ise; Kadastro Müdürlüklerince çalışmalar başlatılmış olup, 2009 yılı içerisinde kadastro çalışmalarıyla eş zamanlı veya kadastro çalışmaları sonucuna göre mera tespit çalışmalarının bitirilmesi hedeflenmiştir.

İlimiz genelinde meralarımız ot verimleri bakımından zayıf yapıda olup, toplam 180.000 olan büyükbaş hayvan biriminin (BBHB) kaba yem ihtiyacını karşılamamaktadır. Kaba yem açığı yem bitkileri ekilişi ile karşılanmaya çalışılmaktadır. İlimizde 81.700 ha Atatürk Baraj Gölü ve 10.470 ha Karkamış Baraj Gölü sulak alanları bulunmaktadır. Bölgede Fırat kavağı, Söğüt, Çınar, Elder çamı, Kızılcım, K.servi, Okalıptüs, Y.Akasya, Aylantus, Melia, Sofora, Kavak, Glediçya, İğde, Antep fıstığı, Erik, Kayısı bulunmaktadır. Tarım alanlarında başta Domates, Biber, Patlıcan ve Salatalık olmak üzere sebzeçilik yapılmaktadır. Ayrıca Buğday, Arpa ve Mercimek yetiştirilmektedir. Birecik ilçesi meydan mahallesinde Fırat Kavağı (Populus euphratica-Oliver) popülasyonu bulunmakta ve saha 1. derece SİT alanı ilan edilmiştir. Mahalli olarak burası "söğütlük" olarak bilinmektedir.

Kelaynak (*Geronticus eremita*), izgili İşhak kuşu (*Otus brucei*), Yeşil Arıkuşu (*Merops superciliosus*), Serçe (*Passer domesticus*), Kaya Güvercini (*Columba livia*), Peçeli Baykuş (*Tyto alba*), Sığırcık (*Sturnus vulgaris*), Sakarmeke (*Fulica atra*), Yeşilbaş (*Anas platyrhynchos*), Balıkçıl (*Ardea cinerea*), Karabatak (*Palacrocrax carba*) Ebabil (*Apus apus*), Alaca yalıçapkını (*Coryle rudis*), Kırlandı (*Hirundo rustica*), Kıkuyruk, Yaz rdeęi, Macar rdeęi, Pakta, Bozrdek, Angut, eltiki, Balaban, Bahri. Dünyada nesli yok olma tehlikesi altında olan ve Birecik ilçesinde doğal olarak bulunan Göçmen Kelaynak kuşları, halen ilçe merkezindeki retme İstasyonunda 117 bireylik koloni halinde yarı vahşi olarak varlıklarını sürdürmektedirler.

Kaynaklar

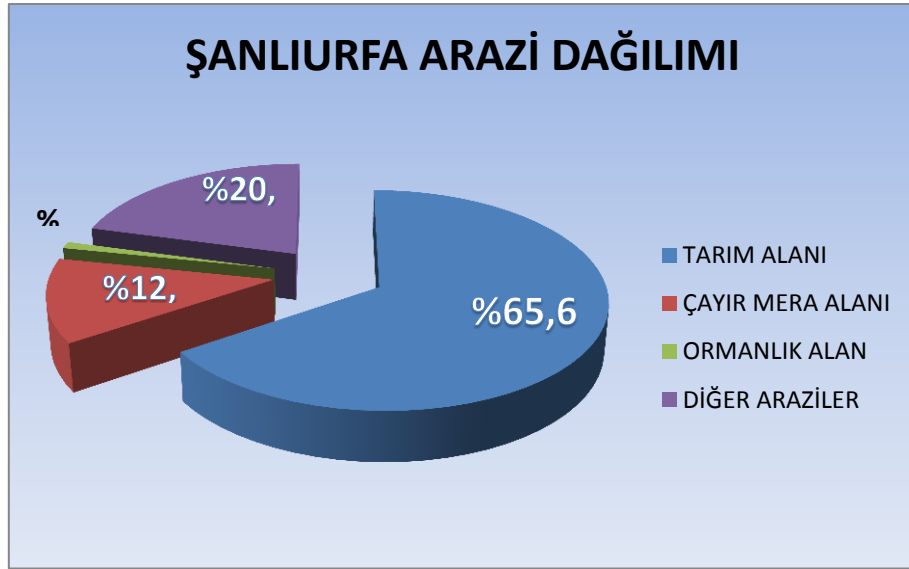
- Tarım İl Müdürlüğü
- Orman Bölge Müdürlüğü

E. ARAZİ KULLANIMI

E.1. Arazi Kullanım Verileri

İlimiz arazi dağılımı bakımından Türkiye'deki toplam tarım alanının **%4,9'** una sahip olup, Konya ve Ankara'dan sonra **Üçüncü** sıradadır.

- ✓ Tarım Alanı: 12.205.434 Dekar
- ✓ Çayır Mera Alanı: 2.343.570 Dekar
- ✓ Ormanlık alan : 155.000 Dekar
- ✓ Diğer Araziler: 3.879.996 Dekar
- ✓ Toplam Yüzölçümü: 18.584.000 Dekar

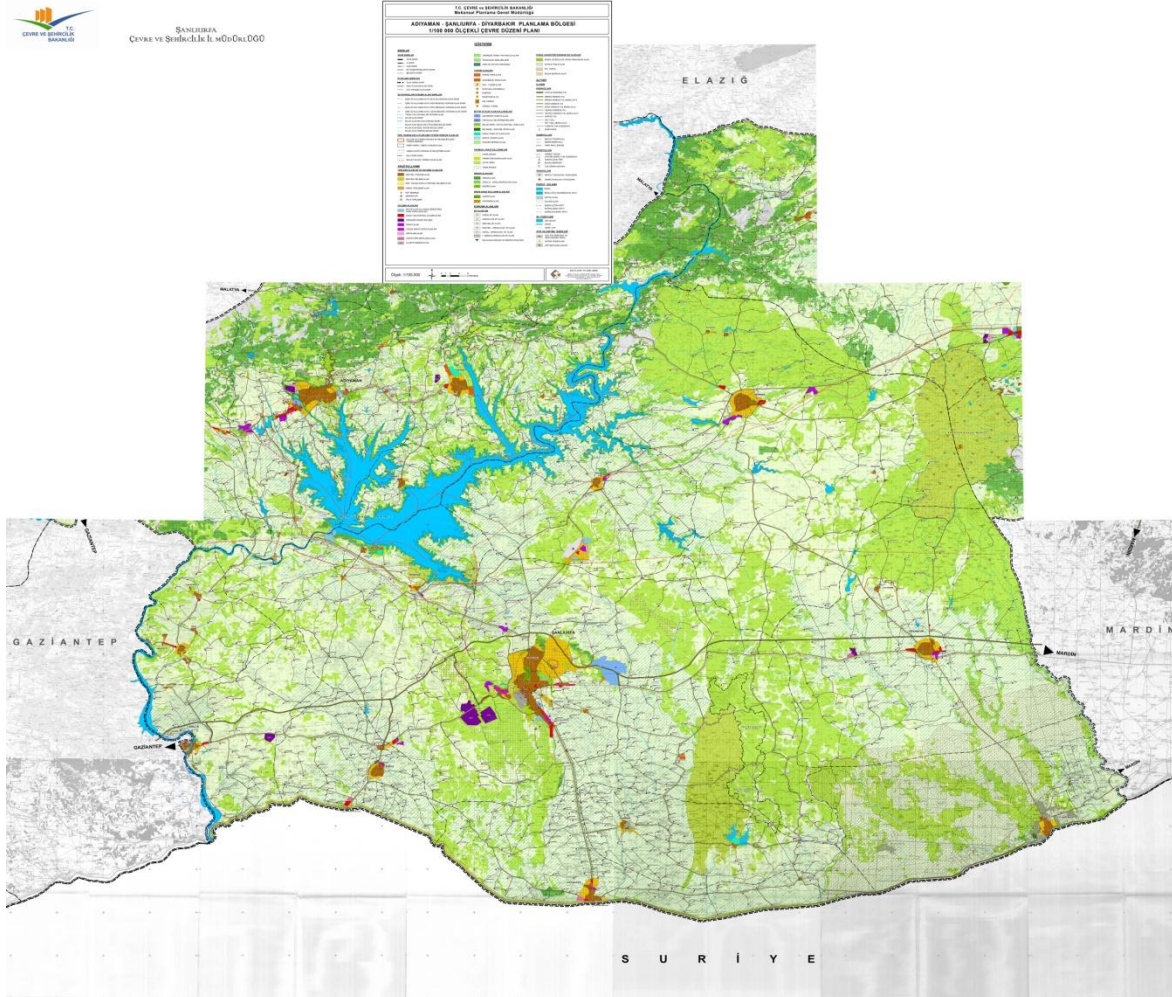
Grafik E.1 – İlimizin 2012 Yılı Arazi Kullanım Durumu (Kaynak :Tarım Gıda ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, yıl: 2012)

Çizelge E.1 – 2012 Yılı İlimizin Arazilerinin Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırılması(Kaynak :Tarım Gıda ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, yıl: 2012)

İLÇELER	Yüzölçümü (ha)	Arazi Kullanma Kabiliyet Sınıfı								Su Yüzeyleri
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Merkez	41.535,5	93.606	28.030	40.613	38.551	-	31.706	182.404	445	-
Akçakale	10.313,1	54.471	2.228	22.470	3.548	-	3.947	16.467	-	-
Birecik	8.783,3	10.540	8.707	14.120	5.809	-	19.783	26.700	1.250	924
Bozova	15.195,2	26.001	7.959	20.973	19.191	-	16.976	57.199	2.998	655
C.pınar	18.057,1	96.457	9.590	29.604	9.898	-	3.807	31.215	-	-
Halfeti	6.342,9	1.251	7.508	10.599	3.851	-	4.303	27.411	8.041	465
Harran	8.567,0	40.433	1.731	11.494	8.888	-	4.560	18.564	-	-
Hilvan	13.056,1	34.658	29.982	6.224	19.312	81	16.533	22.462	813	496
Siverek	39.133,6	29.944	103.691	51.172	60.739	184	26.773	111.389	6.468	976
Suruç	7.374,9	38.751	11.202	6.191	3.412	-	3.342	10.851	-	-
V. şehir	21.847,8	74.548	15.277	32.299	21.680	-	3.081	66.942	4.651	-
TOPLAM	190.206,5	500.660	225.05	245.759	194.879	265	134.811	571.604	24.666	3516

E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre düzeni planı

Harita E.2 – İlimize ait Çevre Düzeni Planı

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

İlimiz arazi dağılımı bakımından Türkiye'deki toplam tarım alanının **%4,9'** una sahip olup, Konya ve Ankara'dan sonra Üçüncü sıradadır.

Kaynaklar

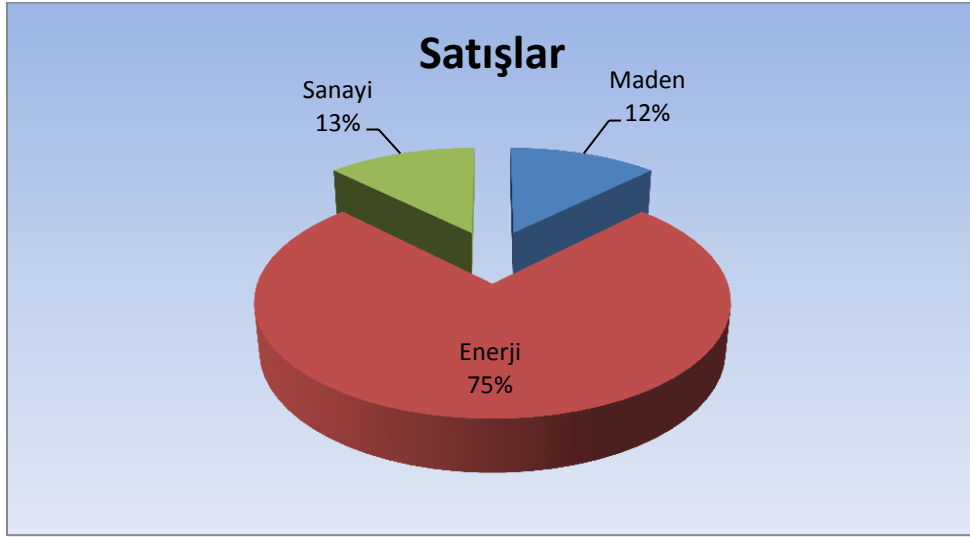
- Çevre ve Şehircilik İl Müd.
- Tarım İl Müd.
- Orman Bölge Müd.

F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

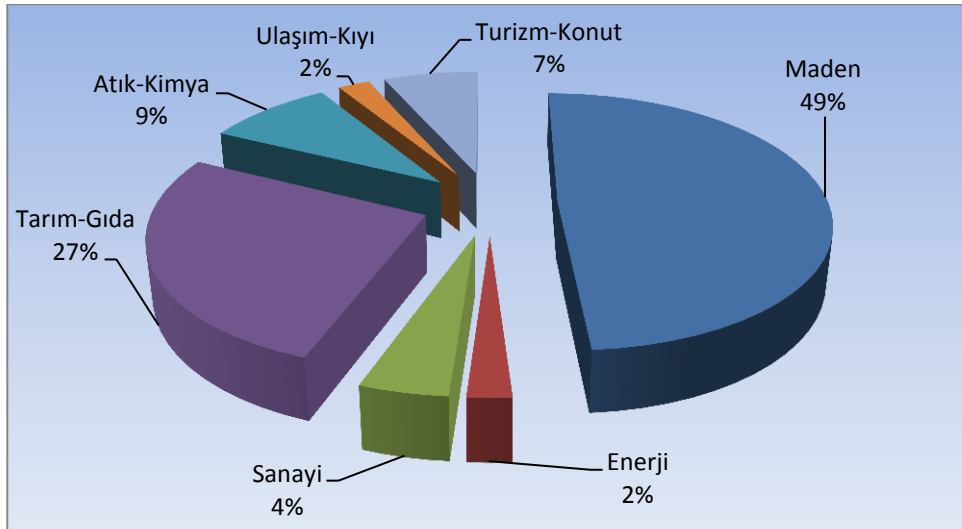
F.1. ÇED İşlemleri

Çizelge F.1 – İlimizde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından (2012) Yılı İçerisinde Alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının Sektörel Dağılımı (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2012 yılı)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	22	1	2	12	4	1	3	45
ÇED Olumlu Kararı	1	6	1	-	-	-	-	8

Grafik F.1 – İlimizde 2012Yılı ÇED Olumlu Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md. 2012 yılı)

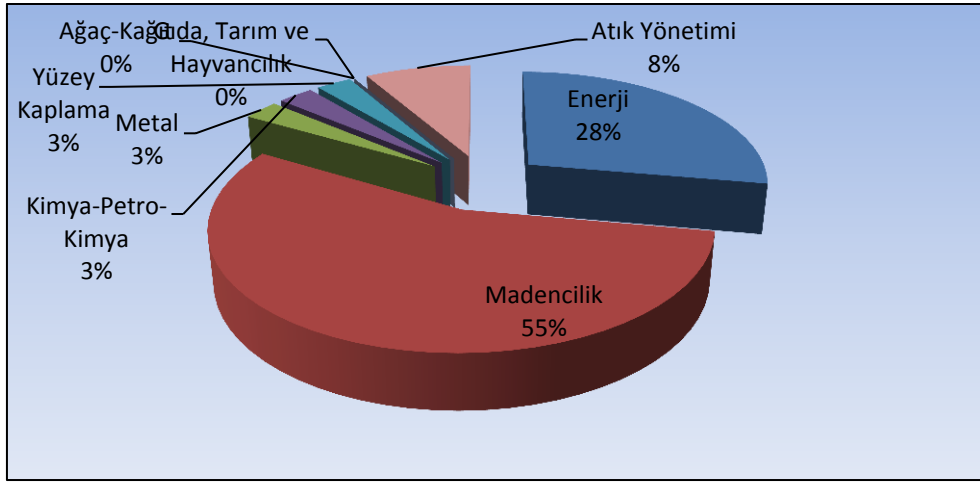
Grafik F.2 – İlimizde 2012 Yılı ÇED Gerekli Değildir Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md. 2012 yılı)

F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

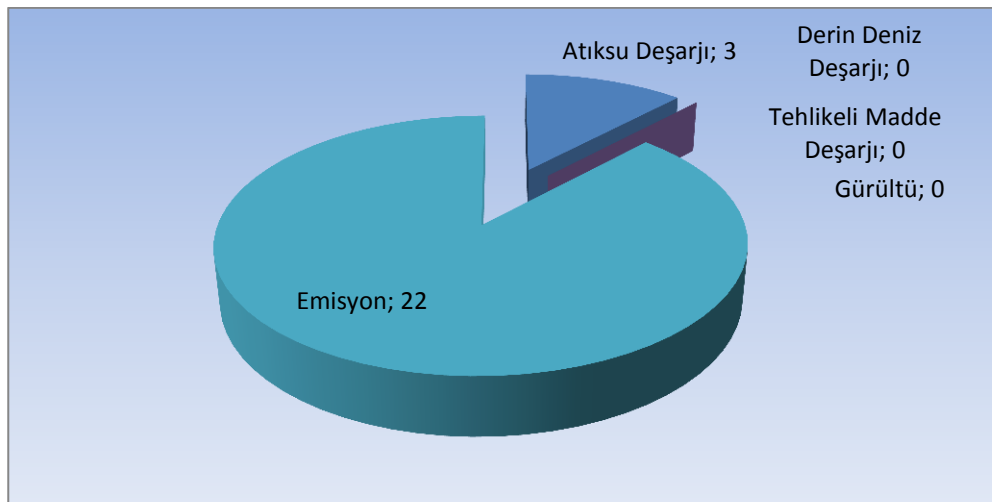
Yönetmelik kapsamında verilen geçici faaliyet belgeleri, ret edilen geçici faaliyet başvuruları, çevre izni ve çevre izni ve lisansı belgeleri, ret edilen çevre izni/lisansı başvuru sayıları verilmeli ve Çizelge F.2, Grafik F.3, Grafik F.4 ve Grafik F.5 oluşturulacaktır.

Çizelge F.2 – İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Tarafından Verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi Sayıları(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

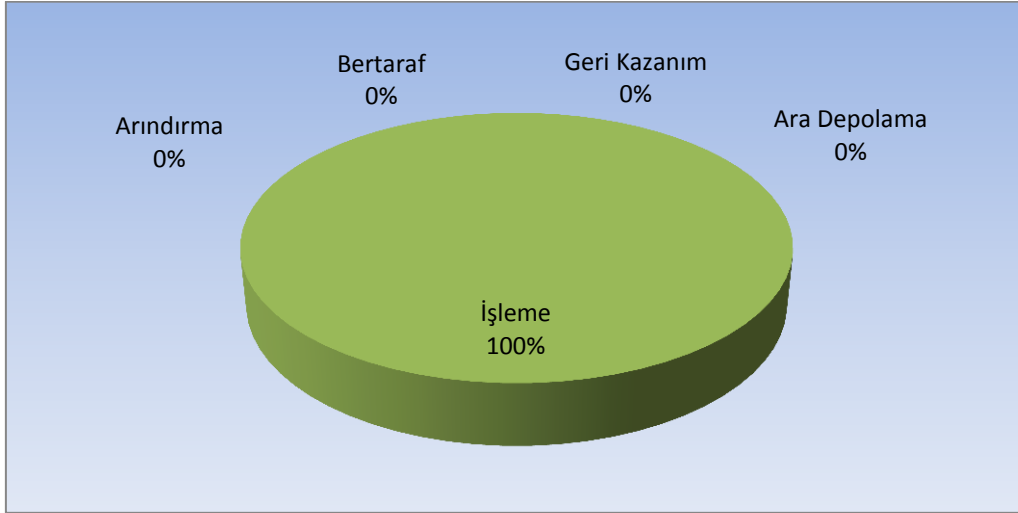
	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	4	32	36
Çevre İzni	0	25	25
Lisans	0	1	1
TOPLAM	4	58	62

Grafik F.3 – İlimizde 2012 Yılında Verilen Geçici Faaliyet Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

Grafik F.4 - İlimizde 2012 Yılında Verilen Çevre İzni Konuları (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

Grafik F.5- İlimizde 2012 Yılında Verilen Lisansların Konuları(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde 2012 yılında toplam 45 işletmeye ÇED Gerekli Değildir Kararı ve 8 işletmeye ÇED Olumlu Kararı verilmiştir. ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen Projelerin %49 Maden işletmelerine ait olup %27 si Tarım Gıda, % 7 si Turizm-Konut, % 9'u Atık-Kimya, % 4'ü Sanayi, %2'si Enerji ve %2'si Ulaşım-Kıyı Projeleridir. Yine İlimizde 2012 yılında toplam 58 adet işletmeye EK-2 kapsamında, 4 işletmeye de Ek-1 kapsamında Çevre İzin/Çevre İzin Lisansı verilmiştir. Verilen izinlerin %55'i Madencilik projeleridir.

Kaynaklar

-Çevre ve Şehircilik İl Md.

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

G.1. Çevre Denetimleri

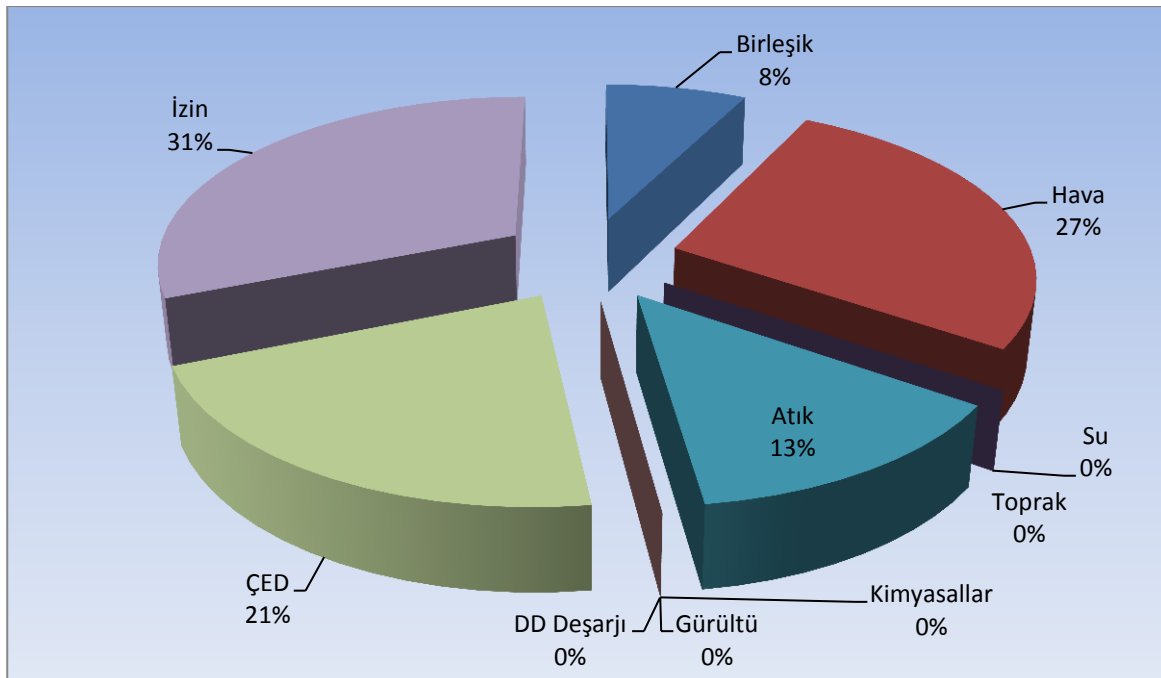
Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde il müdürlüğümüz tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

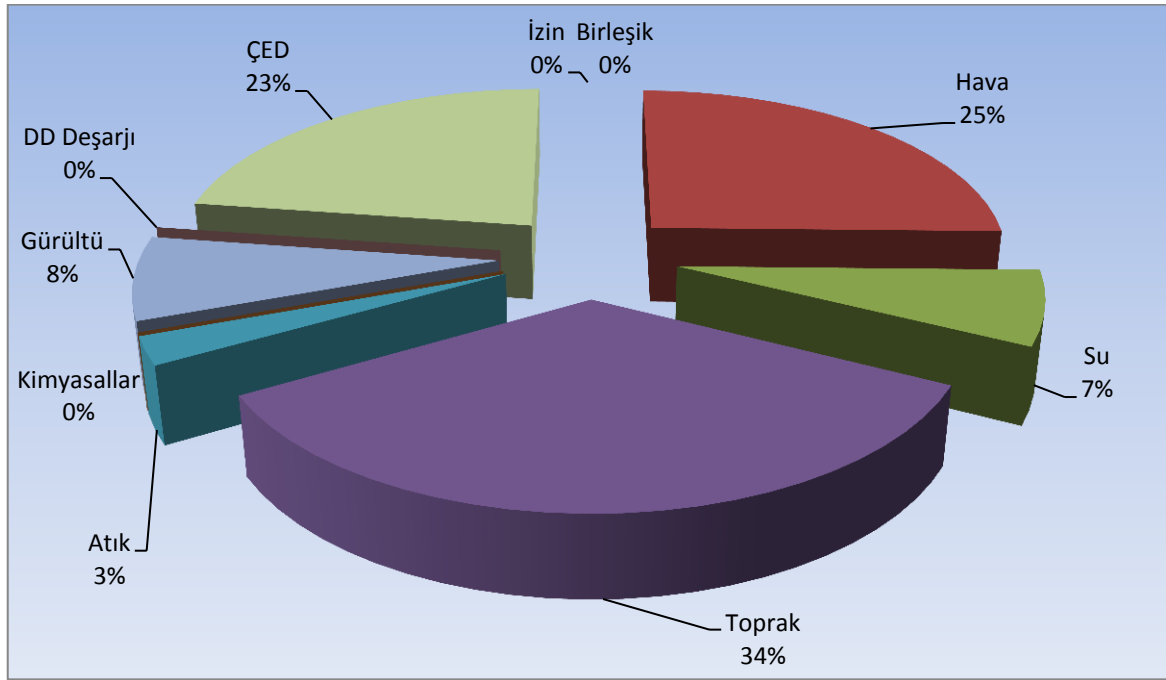
ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge G.1 -İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Tarafından Gerçekleştirilen Denetimlerin Sayısı(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md.,2012 yılı)

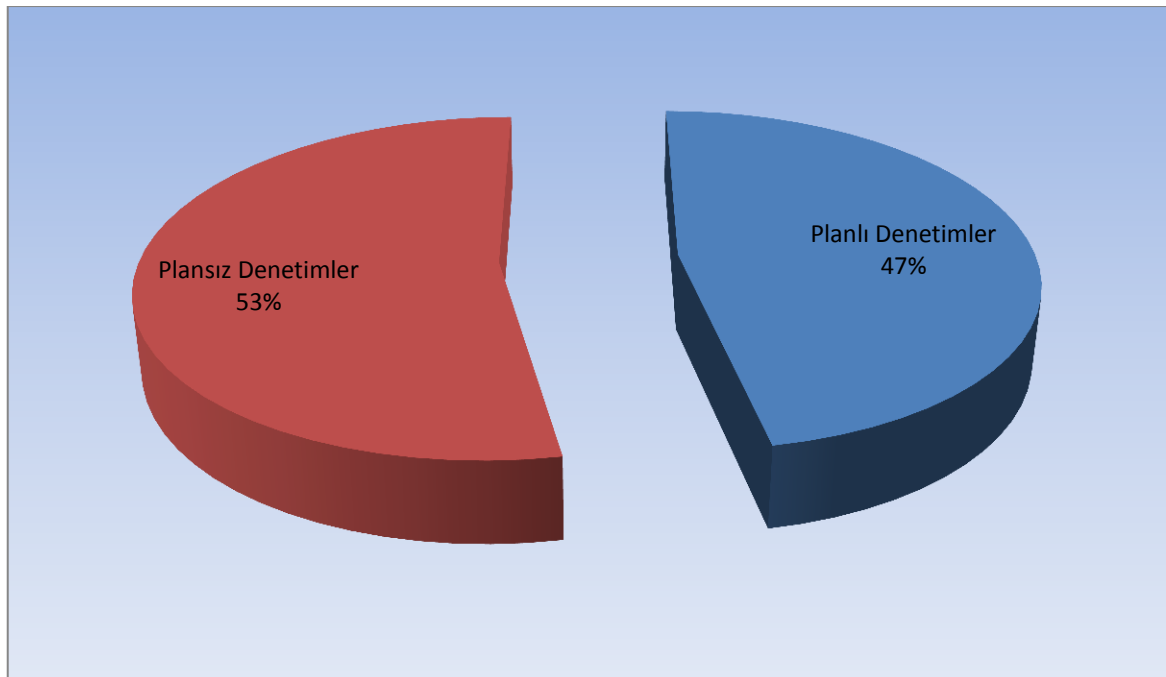
Denetimler	Birleşik	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimya-sallar	Gürültü	Derin Deniz Deşarjı	ÇED	İzin	Toplam
Planlı denetimler	15	54	-	-	30	-	-	-	42	62	203
Ani (plansız) denetimler	-	48	16	69	6	-	8	-	22	-	169
Genel toplam	15	102	16	69	36	-	8	-	64	62	372

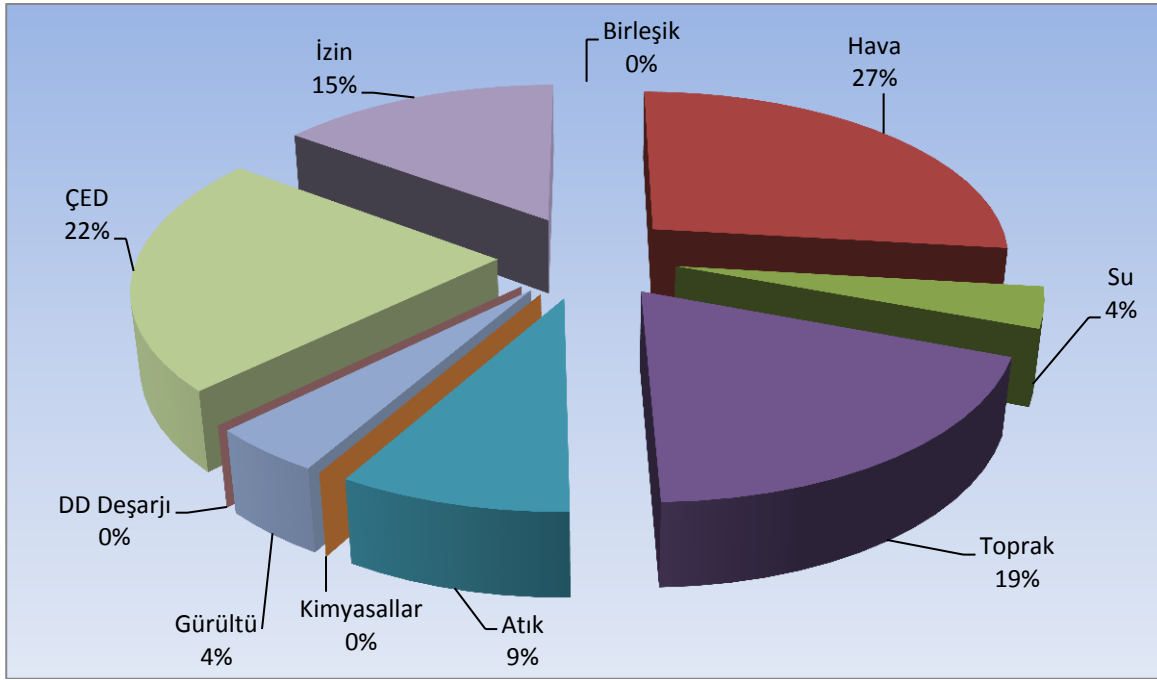
Grafik G.1 - İlimizde ÇŞİM Tarafından 2012 Yılında Gerçekleştirilen Planlı Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md.,2012 yılı)

Grafik G.2 – İlimizde ÇŞİM Tarafından 2012 Yılında Gerçekleştirilen Plansız Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı
(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

Grafik G.3– İlimizde ÇŞİM Tarafından 2012 Yılında Gerçekleştirilen Planlı ve Ani Çevre Denetimlerinin Dağılımı (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

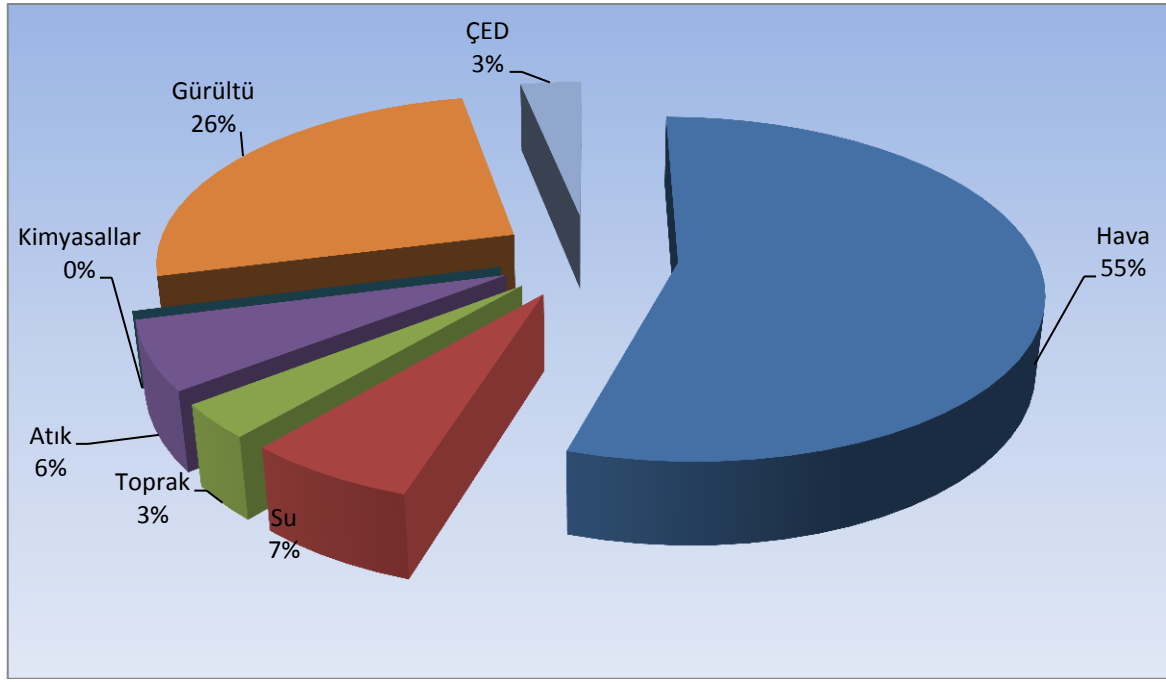

Grafik G.4– İlimizde ÇŞİM Tarafından 2012 Yılında Gerçekleştirilen Tüm Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md.,2012 yılı)

G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Çizelge G.2 – İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM’e Gelen Tüm Şikâyetler ve Bunların Değerlendirilme Durumları (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	68	8	4	8		32	4	124
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	68	8	4	8		32	4	124
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	100	100	100		100	100	100

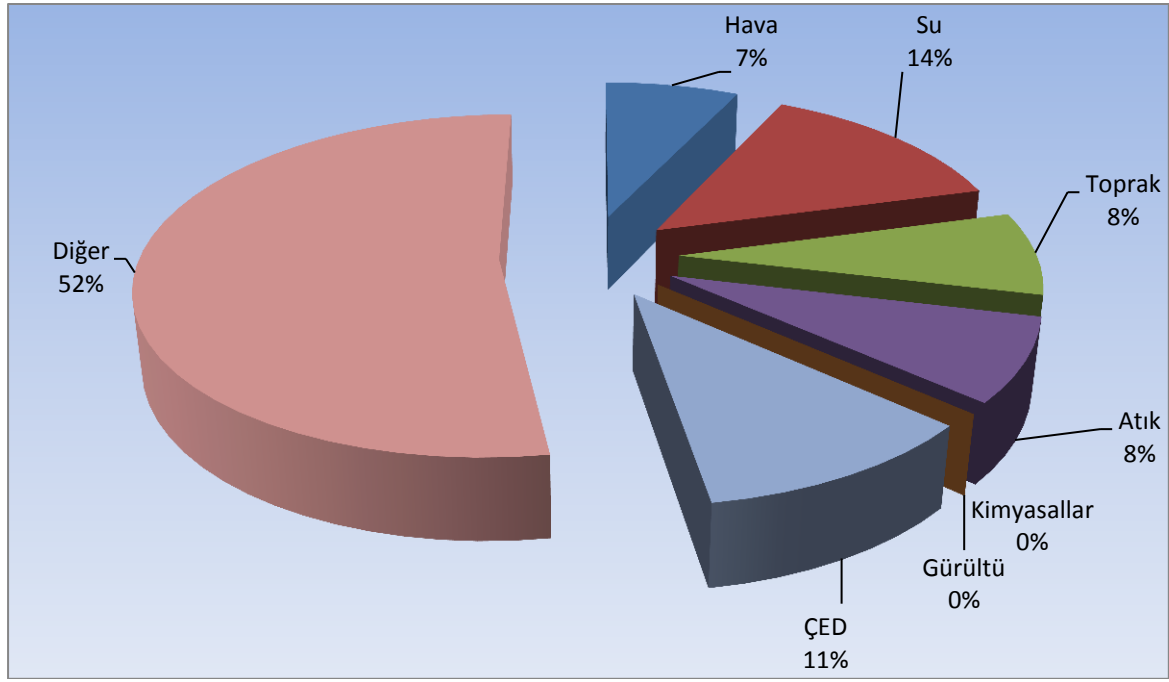

Grafik G.5 – İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Gelen Şikâyetlerin Konulara Göre Dağılımı (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md.,2012 yılı)

G.3. İdari Yaptırımlar

Çizelge G.3 – İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı (Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	68,378	131,940	75,392	75,394	-	-	105,410	505.073,240	842.841,724
Uygulanan Ceza Sayısı	2	2	2	1	-	-	9	128	144

Grafik G.6 – İlimizde 2012 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan İdari Para Cezalarının Konulara Göre Dağılımı(Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Md., 2012 yılı)

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

İlde 2012 yılında faaliyet durdurma/kapatma kararı bulunmamaktadır.

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde 2012 yılında toplam 372 işletmeye denetim gerçekleştirilmiştir. Denetimlerin 203 tanesi planlı olup 169 denetimde Ani (plansız) olarak gerçekleştirilmiştir. İl Müdürlüğümüze toplam 124 adet şikayet ulaşmış olup şikayetlerin tamamı denetimle sonuçlanmıştır.

Kaynaklar

-Çevre ve Şehircilik İl Md. 2012

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

İl Müdürlüğü olarak 2012 yılı içerisinde Çevre Eğitimleri yapılmamıştır. 5 Haziran Dünya Çevre Günü etkinliği olarak Şanlıurfa Valiliğine çiçek sunulmuş, ayrıca ilde bulunan egzoz emisyon ölçümü yapan özel şirketler tarafından billboardlara günün anlam ve önemini belirtilen afişler asılmıştır.

I. İL BAZINDA ÇEVRESEL GÖSTERGELER

1. GENEL

1.1. NÜFUS

NÜFUS									
GÖSTERGE: Nüfus artış hızı									
TANIM: Belirli bir dönemde, İl için nüfus büyüklüğünün ortalama yıllık artışıdır.									
Kaynak: TÜİK									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: 1990-2012 dönemi İl nüfus artış hızı (%), Nüfus yoğunluğu (kişi/km ²)									
Durum ve eğilimler; İlgili kurumdan söz konusu bilgi gelmemiştir.									
Veri formatı									
Yıllar	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2001	2002	2003
Nüfus (Kişi)	1.001.455	-	-	-	-	1.443.422	-	-	-
Nüfus Artış Hızı (‰)	46.16	-	-	-	-	36.55	-	-	-
Yıllar	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nüfus (Kişi)	-	-	-	1.523.099	1.574.224	1.613.737	1.663.371	1.716.254	1.762.075
Nüfus Artış Hızı (‰)	-	-	-	-	33.0	24.8	30.3	31.30	26.3
Değerlendirme ve Sonuçlar									
<i>Türkiye’de nüfus artış hızı 1990 yılında ‰17 iken, 2005 yılında ‰12,3’e gerilemiştir. Ancak toplam nüfus artmaya devam etmiştir. 2008 yılı verilerine göre toplam nüfus 71.079.000 kişi, nüfus artış hızı ise ‰11,5’tir.</i>									
<i>Toplam nüfus artmaya devam etmektedir. Nüfusun kentsel alanlarda yoğunlaşması, bu alanlarda çevre üzerinde baskının artması anlamına gelmektedir.</i>									
<i>İlimizde de 2008 yılında nüfus artış hızı ‰ 33 iken 2012 yılında ‰26,3’e gerilemiştir. Ancak toplam nüfus artmaya devam etmiştir.İlimizde nüfus artış oranı Türkiye geneli ortalamalarının üzerinde.</i>									

NÜFUS		
GÖSTERGE: Kentsel nüfus oranı		
TANIM: Belirli bir tarihte kentsel alan olarak tanımlanmış 20.001 ve üzeri nüfusa sahip yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfus içindeki oranıdır.		
Kaynak: TÜİK		
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: 1990-2012 dönemi yıllık (1927, 1950 ve 1980 yılları da olacak şekilde) kırsal ve kentsel nüfus oranı (%),Türkiye geneli oranlarıyla karşılaştırılması		
Durum ve eğilimler: İlgili kurumdan söz konusu bilgi gelmemiştir.		
Veri formatı		
	İl ve İlçe Merkezleri (%)	Belde ve Köyler (%)
1927	24.22	75.78
1950	25.04	74.96
1980	43.91	56.09
1990	59.01	40.99
2000	64.90	35.10
2010	55.46	44.54
2011	55.47	44.53

2012	55.36	44.64
------	-------	-------

Değerlendirme ve Sonuçlar
Ülkemizde 1990 yılında %51,32 olan kentsel nüfus oranı 2000 yılında %59,25'e yükselmiştir. Hızlı kentleşme ile birlikte sosyal, ekonomik, demografik ve çevresel sorunlar ortaya çıkmıştır. Plansız kentleşme ve gecekondulaşma ile hizmet sunumu bakımından sorunlu kentler oluşmuş ve çevre sorunları hızla büyümüştür. Ülkemizde artan kentsel nüfus oranına paralel olarak kentlerde yaşanan çevre sorunlarının da artması olasılığı vardır.
İlimizde 1927 yılında %24,22 olan kentsel nüfus oranı 2012 yılında %55,36'ya yükselmiştir. Hızlı kentleşme ile birlikte sosyal, ekonomik, demografik ve çevresel sorunlar ortaya çıkmıştır. İlimizin kentsel nüfus oranındaki artış Türkiye geneli ortalamasının altında kalmıştır. İlimizde kırsal nüfus oranı kentsel nüfus oranına göre oldukça fazladır.

1.2 SANAYİ

SANAYİ
GÖSTERGE: Sanayi Bölgeleri
TANIM: Sanayinin belli alanlarda yapılanmasını sağlamak, kentleşmeyi yönlendirmek, çevre sorunlarını önlemek gibi amaçlarla mal ve hizmet üretim bölgeleri olarak hizmet sunmayı amaçlayan organize sanayi bölgeleri vb. sanayi bölgelerinin sayısının, toplam alanlarının ve ildeki planlı sanayileşme oranının zaman serisinde ifade edilmesidir.
Kaynak: Sanayi İl Müdürlükleri, İl Sanayi Odası
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İlde bulunan sanayi kuruluşlarının sayısı, sektörlerine göre sanayi bölgelerinin (Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri, Endüstri İhtisas Bölgesi ilan edilmiş alanlar, Büyük Sanayi Siteleri vb.) sayısı, kapasitesi, alanı (ha), OSB ve diğer sanayi alanlarında yer alan sanayi kuruluşlarının sayısının ildeki tüm sanayi kuruluşları sayısına oranı (%)
Durum ve eğilimler;
Değerlendirme ve Sonuçlar. İlimiz Merkezde 2 adet Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır. 1. Organize Sanayi bölgesinin büyüklüğü 2150874 m2 dir. 1. Organize Sanayi Bölgesinde toplam 286 adet işletme bulunmaktadır.

SANAYİ
GÖSTERGE: Madencilik
TANIM: Bu gösterge, İlde yer alan farklı ruhsatlandırma grubuna göre verilen bir yılda kayıt altına alınmış maden ocakları, zenginleştirme tesisleri ve depolama alanlarının miktarının yıllara göre değişimini gösterir.
Kaynak: İl Özel İdare, MİGEM
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Türlerine göre maden ocağı ve tesisi sayısı, alanları (ha) ve yıllara göre değişimleri (%),
Durum ve eğilimler; İlgili Kurumdan söz konusu bilgiye ulaşılamamıştır.
Değerlendirme ve Sonuçlar. İlgili kurumdan söz konusu bilgi gelmemiştir.

2. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ																		
GÖSTERGE: Sıcaklık																		
TANIM: Gösterge, ildeki yıllık ortalama sıcaklık değişimi ve Türkiye ortalamalarıyla karşılaştırılmasını ifade etmektedir.																		
Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü																		
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl için 1970-2012 yılları arası yıllık ortalama sıcaklık değerleri (°C), Türkiye Ortalama Değerleri																		
Durum ve eğilimler;																		
Veri formatı																		
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	
Türkiye ort. sıcaklık	13,6	13	12,3	12,6	12,7	12,8	12,1	13	13,2	13,7	12,8	13,5	12,2	12,4	12,9	12,9	13,2	
İlin ort. sıcaklık	18,7	18	16,9	18	17,9	18	17,2	18,2	18,5	18,8	17,9	18,3	17,1	17,4	18,1	18,2	18,7	
	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	
Türkiye ort. sıcaklık	12,6	12,6	13,1	13	12,8	11,5	12,4	13,2	13,2	13,4	12,6	13,9	14,2	13,2	14,3	13,3	13,3	
İlin ort. sıcaklık	18,1	17,5	18,8	18,8	18,6	16,7	17,8	19,2	18,6	18,6	17,7	19,3	19,4	18,8	19,1	18,6	18,6	
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012									
Türkiye ort. sıcaklık	13,3	13,4	13,4	13,8	13,7	13,9	15,2	13	13,9									
İlin ort. sıcaklık	18,6	18,6	19	19	19,2	18,7	20,5	18,4	19,2									
Değerlendirme ve Sonuçlar. İlimizdeki sıcaklık tüm yıllarda Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmektedir.																		

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ																		
GÖSTERGE: Yağış																		
TANIM: Birim alana düşen ortalama yağış miktarının zaman serisinde ifade edilmesidir.																		
Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü																		
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl için 1970-2012 yılları arası yıllık ortalama yağış miktarları (kg/m2)																		
Durum ve eğilimler; İlgili kurumdan söz konusu bilgi gelmemiştir.																		
Veri formatı																		
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	
Ortalama (kg/m2)	255	533	410	219	460	467	696	379	346	489	461	522	348	509	382	462	445	
	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	
Ortalama (kg/m2)	531	705	310	268	450	392	483	528	270	855	451	425	302	388	546	328	514	
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012									

Ortalama (kg/m2)	512	337	355	364	314	446	272	438	623								
-----------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	--	--	--	--	--	--	--	--

Değerlendirme ve Sonuçlar.

İlimizde 1970 yılında m2 başında düşen yağış miktarı 255 kg iken 2012 yılında 623 kg yağış düşmüştür. Genel olarak kurak iklime sahip olan İlimiz baraj ve sulama kanallarının yapılması ile nem oranı artmaya ve yağış almaya başlamıştır.

3.HAVA KALİTESİ

HAVA KALİTESİ

GÖSTERGE: Hava Kirleticileri

TANIM: Bu gösterge; havadaki SO₂ ve PM₁₀ konsantrasyon miktarını göstermektedir.

(SO₂ yakıtların doğal olarak yapısında bulunan kükürt bileşiklerinin yanma esnasında açığa çıkmasıyla oluşan kirleticisi, boğucu, renksiz ve asidik gazdır. Partikül maddeler, gaz halindeki emisyonların kimyasal dönüşümü ve yığın halinde şekillenmesi ile oluşur. 5-10 mikrometre çaplı partiküller, asılı partikül olarak tanımlanır. Genel olarak heterojen karışımları içerir ve karakteristikleri bir yerden bir başka yere önemli değişiklik gösterir. Çapı 10 mikrometre altındaki partiküller maddelere PM₁₀ denir.)

Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İlde oluşan SO₂ ve PM₁₀ miktarları ortalamalarının yıllara göre değişimi ve yıllık olarak aşım gün sayısı değişimi (İldeki ölçüm istasyonlarının kurulma tarihinden itibaren)

Durum ve eğilimler;

İlimizde 2012 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri (Çevre ve Şehircilik İl Md.,2012)

Merkez	SO2	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO2	AGS*	NOX	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	6	4	87	0										
Şubat														
Mart	3	0												
Nisan	4	0												
Mayıs	4	1	63	0										
Haziran	5	0												
Temmuz	8	1	58	0										
Ağustos	6	0	62	0										
Eylül	11	0	71	0										
Ekim	13	1	71	0										
Kasım	8	1	73	0										
Aralık	9	4	105	0										
ORTALAM A	7	1,09	74	0										

Değerlendirme ve Sonuçlar.

Söz konusu bilgi İl Müdürlüğümüzde mevcut değildir.

4. SU-ATIKSU

SU-ATIKSU											
GÖSTERGE: Su Kullanımı											
TANIM: Bu gösterge belediye, sulama, içme ve kullanma, sanayi olmak üzere sektörel bazda kaynaklardan çekilen toplam su miktarını gösterir.											
Kaynak: DSI, TUİK											
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi:											
Durum ve eğilimler;											
Veri Formatı											
	1994		2004		2008		2012		2030		
	milyar m ³	%	milyar m ³	%	milyar m ³	%	milyar m ³	%	milyar m ³	%	
Toplam	38,648		82,026		84,880		101,992				
Sulama			47,462		54,413		56,160				
İçme-Kullanma	38,648		34,564		30,467		45,832				
Sanayi											
Değerlendirme ve Sonuçlar.											
İlimizde 1994 yılında m3 başına çekilen su miktarı 38,648 milyar m3 iken 2012 yılında bu değer 101,992 milyar m3 e çıkmıştır. İlimizde son yıllarda yapılan sulama kanalı projeleri ile çekilen su miktarları artmıştır.											

SU-ATIKSU						
GÖSTERGE: Belediye İçme Kullanma Suyu Kaynakları						
TANIM: Belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu temin edilen baraj, kuyu, doğal kaynak, göl ve gölet olmak üzere çekilen suyun kaynaklarına göre oranını ifade etmektedir.						
Kaynak: TUİK						
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İlde 1990 ve sonrasında, baraj, kuyu, doğal kaynak, göl ve göletlerden çekilen su miktarı, toplam çekilen su miktarı, (%)						
Durum ve eğilimler; <i>İlgili kurumdan söz konusu bilgi gelmemiştir.</i>						
Veri Formatı						
Belediye İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İçin Kaynaklara Göre Çekilen Su (%)						
	Baraj	Kuyu	Kaynak	Akarsu	Göl-Gölet	TOPLAM
1994	-	32544	6103	-	-	38648
1996	-	14290	32696	3627	-	50613
1998	158	54690	7012	-	-	61859
2002	22064	38717	9512	4015	-	74309
2004	47462	30682	3883	-	-	82026
2006	50000	34771	10298	-	-	95069

2008	54413	19047	11420	-	-	84880
2010	57959	23502	12471	-	-	93933

Değerlendirme ve Sonuçlar.

İlimizde 1994 yılında sadece kuyu ve kaynaklardan su çekilirken 1998 ve sonraki yıllarda yapılan baraj ve göletlerden de su çekilmeye başlanılmıştır. Böylelikle ilin ihtiyacı olan su miktarı karşılanmaya başlamıştır.

SU-ATIKSU

GÖSTERGE: Atıksu Arıtma Tesisi İle Hizmet Veren Belediyeler

TANIM: Bu gösterge atıksu arıtma tesisi ile hizmet veren belediye sayısını ve atıksu arıtma tesislerine bağlı nüfusun yüzdelik oranını ifade eder.

Kaynak: TUİK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki 1994 yılı ve sonrası atıksu arıtma tesislerine bağlı nüfus, tüm il nüfusu, oranları (%)

Durum ve eğilimler;

Veri Formatı

YILLAR	1994	1998	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Veren Belediye Sayısı	1	2	4	5	2	3	3	YOK	YOK
Arıtma Tesisine Bağlı Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)	5	6	47	44	9	12	11	YOK	YOK

Değerlendirme ve Sonuçlar.

1994 yılında İlimizde sadece 1 belediyemiz atıksu arıtma tesisi hizmeti verirken 2010 yılında 3 belediye hizmet vermektedir. 2012 yılında Kentsel Atıksu Arıtma Tesisi çalışmaları devam etmektedir.

SU-ATIKSU

GÖSTERGE: Kanalizasyon Şebekesi ile Hizmet Verilen Belediye Sayıları ve Nüfusu

TANIM: Bu gösterge 1994 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı ve bağlı nüfus, Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)

Kaynak: TUİK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki 1994 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı ve bağlı nüfus, Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)

Durum ve eğilimler; İlgili kurumdan söz konusu bilgi gelmemiştir.

Veri Formatı

YILLAR	1994	1998	2002	2004	2006	2008	2010	2011	2012
Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı	6	9	13	14	15	17	18	YOK	YOK
Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)	63	73	77	83	88	93	80	YOK	YOK

Değerlendirme ve Sonuçlar.

1994 yılında 6 belediyede kanalizasyon şebekesi varken 2010 yılında 18 belediyeye kanalizasyon şebekesi döşenmiştir. 2012 yılına ait verilere ulaşılamamıştır.

SU-ATIKSU

GÖSTERGE: Sanayiden Kaynaklanan Atıksu ve Bertarafı

TANIM: Bu gösterge yıllar itibariyle sanayi faaliyetlerinden kaynaklanan atıksu miktarları, atıksu arıtma tesisi ile hizmet veren sanayi bölgeleri ve oluşan atıksuyun arıtılma oranını ifade eder.

Kaynak: TUİK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre, ildeki sanayi bölgelerinden ve diğer sanayiden kaynaklanan atıksu miktarı, arıtma tesisi sayısı ve arıtılan atıksuyun kısmının toplam atıksu miktarına oranı (%)

Durum ve eğilimler; Söz konusu bilgi İl Müdürlüğümüzde mevcut değildir.

Değerlendirme ve Sonuçlar.

Söz konusu bilgi İl Müdürlüğümüzde mevcut değildir.

5. ARAZİ KULLANIMI

ARAZİ KULLANIMI

GÖSTERGE: Arazi Kullanımı

TANIM: Bu gösterge CORINE Arazi Örtüsü kategorilerine göre göreceli arazi örtüsü dağılımını gösterir.

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi:1990, 2000 ve 2006 yılları arazi kullanımlarının miktarı (ha) ve değişim oranı (%).

Durum ve eğilimler; İlgili kurumdan söz konusu bilgi gelmemiştir.

Veri Formatı

	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ						ALANDA ARTIŞ(+) /AZALIŞ (-)
	1990		2000		2006		
Arazi Sınıfı	Ha	%	Ha	%	Ha	%	Ha
1. Yapay Bölgeler	19,340.51	1.00296	23,985.40	1.24383	23,519.47	1.21967	+4178.96
2. Tarımsal Alanlar	1,401,601.01	72.68410	1,386,735.05	71.91315	1,387,417.71	71.94856	-14,183.3
3. Orman ve Yarı Doğal Alanlar	497,166.04	25.78199	487,174.30	25.26383	486,979.01	25.25371	-10,187.03
4. Sulak Alanlar	10,239.08	0.53097	29,065.94	1.50730	28,964.15	1.50202	+18,725.07
5. Su Yapıları	1,295.56	0.06718	1,385.91	0.07187	1,466.33	0.07604	+170,77
TOPLAM	1,929,642.2	100	1,928,346.3	100	1,928,346.67	100	

Değerlendirme ve Sonuçlar.

İlimizde 1990 yılı ile 2006 yılları arasında Yapay Bölgeler, Sulak Alanlar ve Su Yapılarında artış görülürken, Orman ve Yarı Doğal Alanlar ile Tarımsal Alanlarda azalma olmuştur.

6. TARIM

TARIM

GÖSTERGE: Kişi Başına Tarım Alanı

TANIM: Toplam ekilebilir tarım arazisinin, toplam nüfusa oranı olarak ifade edilir.

Kaynak: TÜİK

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Ekilebilir arazi toplamı (ha) ve toplam nüfus (kişi), kişi başına tarım arazisi (ha/kişi)

Durum ve eğilimler;

	Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı		Sebze Bahçeleri alanı	Meyveler, içecek ve baharat bitkileri alanı	Süs Bitkileri alanı	Diğer
Toplam alan	Ekilen alan	Nadas				
1 220 543	832 273	182 801	18 609	110 742	12	76 104

İlçe bazında nüfus sayıları

	TOPLAM	ERKEK	KADIN
Merkez	788.956	397.270	391.686
Akçakale	91.731	46.220	45.511
Birecik	91.605	45.555	46.050
Bozova	57.400	28.216	29.184
Ceylanpınar	77.981	39.088	38.893
Halfeti	39.609	19.306	20.303
Harran	72.939	36.287	36.652
Hilvan	41.064	20.531	20.533
Siverek	227.017	113.411	113.606

Suruç	101.351	50.649	50.702
Viranşehir	172.422	84.988	87.434
Toplam	1.762.075	881.521	880.554

Değerlendirme ve Sonuçlar.

Şanlıurfa'daki tarım arazilerinin büyük bölümünde tarla tarımı yapılmaktadır. Şanlıurfa ili ÇKS'ye kayıtlı çiftçi sayısı 58.852 olup, Türkiye çiftçi sayısı (2.779.000) 'nın % 2,6'sı'dır. Pamuk, Fıstık ve Mercimek üretiminde 1. sırada yer almaktadır.

Ülkemizin, Pamuk üretiminin % 39'u , Buğday üretiminin % 8'i , Mercimek üretiminin % 36'sı , Arpa üretiminin %11'i , Mısır üretiminin %13'ü , Antep Fıstığı üretiminin %38'i ,İlimizde gerçekleşmektedir.

TARIM

GÖSTERGE: Kimyasal Gübre Tüketimi

TANIM: Tarımsal alanlarda kullanılan gübre miktarını ve hektar başına kullanılan mineral azot, fosfor ve potas miktarını gösterir.

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri, TÜİK

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi:

Yıllık toplam gübre tüketimi	:377.350 ton
Toplam Tarımsal Alan	:1.103.200 ha
Gübre ve mineral azot	:9.628,3 ton/ha
Fosfor	:1.378,9 ton/ha
Potasyum	:87,8 ton/ha

Durum ve eğilimler;

İlimizde tarımsal faaliyetlerde 1.103.200 hektar alanda toplam 377.350 ton ticari gübre kullanılmıştır. Gübre kullanımı ile ilgili çiftçilerimize bilgilendirme yapılmakta ve toprak tahlili yapımı teşvik edilmektedir.

TARIM

GÖSTERGE: Tarım İlacı Kullanımı

TANIM: Toplam tarım ilacı kullanımını (ton birimiyle aktif bileşen) ve hektar başına düşen tarım ilacı miktarıdır.

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri, TÜİK

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi:

Yıllık toplam tarım ilacı tüketimi:	792,55 ton
Toplam tarımsal alan:	700.000 ha
Hektar başına düşen tarım ilacı:	0,001(ton/ha)

Durum ve eğilimler;

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)
İnsektisitler	Bitki zararlıları ile mücadele	236
Herbisitler	Yabancı otlarla mücadele	356
Fungisitler	Bitki mantari hastalıklarla mücadele	135
Rodentisitler	Kemirgenlerle mücadele	0,021
Nematositler	Nematodlarla mücadele	0
Akarisitler	Akarlarla mücadele	62
Kışlık ve Yazlık Yağlar	Bitki koruyucu ve zararlılarla mücadele	1.25
Fumigantlar	Depo zararlıları	0.48
Demirli bileşikler %6	Bitki besin element eksiklikleri	1.8

Değerlendirme ve Sonuçlar.

21/04/2011 tarihinden itibaren tarım ilaçları reçeteye satışı yapılmaya başlanmıştır.

TARIM**GÖSTERGE: Organik Tarım**

TANIM: Toplam kullanılan tarımsal alanın oranı olarak organik tarım alanı (organik olarak ekilen mevcut alanların ve organik tarıma geçiş sürecinde olan alanların toplamı) payıdır.

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri**Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi:**

Organik alanların toplam alanı 21.584(ha),
Toplam tarım alanına oranı %1,8
Türkiye toplam organik tarım alanı içerisindeki oranı %3
Organik Tarım Alanında Toplam Üretim Miktarı 84.121 ton

Durum ve eğilimler; İlgili kurumdan söz konusu bilgiye ulaşılamamıştır.

Veri Formatı

İlgili kurumdan söz konusu bilgiye ulaşılamamıştır.

Değerlendirme ve Sonuçlar.

Organik tarımda 2002 /2010yılı üretim miktarı olmadığından dolayı veri formatı düzenlenememiştir.

7. ORMAN

ORMAN
GÖSTERGE: Ormanlık Alanlar
TANIM: Orman alanlarının toplam büyüklüğünü ve yıllara göre değişimini ifade eder.
Kaynak: Orman Bölge Müdürlükleri
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Şanlıurfa ili toplam orman alanı 23.154 ha olup bunun 9747 hektarı Meşe geriye kalan 13.767 hektarlık kısmı ise Elder çamı, Kızılçam, Badem ve Antep fıstığı türlerinden oluşmaktadır.
Durum ve eğilimler; Yukarıdaki veriler ışığında Şanlıurfa İli Orman varlığı durumu oldukça düşük seviyede olup ağaçlandırma faaliyetleri ile boş ve ağaçlandırmaya uygun alanları ormanlaştırma eğilimleri sürdürülmektedir.
Değerlendirme ve Sonuçlar: Şanlıurfa İli orman varlığı bakımından oldukça düşük seviyede olmasına karşın ağaçlandırma çalışmaları ile bu seviye yükseltilmeye çalışılmakta ve her yıl çeşitli ağaçlandırma programları ile oldukça yüksek miktarlarda fidan dikim faaliyeti yürütülmektedir. Yapılan bu ağaçlandırma faaliyetlerinde çoğunlukla, İlimizin kurak iklim şartlarına uyum sağlayabilen tür olan kızılçam fidanları ve yer yer de meşe ve badem tohum ekimleri kullanılmaktadır. Netice olarak tüm bu çalışmalar neticesinde ülke geneli ortalamaları ile İlimiz orman varlığı kıyaslandığında "Orman Fakiri" olarak tanımlanabilecek İlimizde yapılan ağaçlandırma faaliyetleri ile il geneli ormanlık alan oranı arttırılmaya çalışılmaktadır.

9. ALTYAPI VE ULAŞTIRMA

ALTYAPI VE ULAŖTIRMA						
GÖSTERGE: Karayolu ve Demiryolu Ağı						
TANIM: İldeki toplam karayolu (otoyollar, devlet yolları, il yolları) ve demiryolu gelişimi ve uzunluğunu ifade eder.						
Kaynak: UlaŖtırma, Denizcilik ve HaberleŖme Bölge Müdürlükleri						
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre karayolu ve demiryolu uzunlukları (km)						
Durum ve eğilimler; ilgili kurumdan söz konusu bilgiye ulaŖılamamıŖtır.						
Veri Formatı						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Karayolu Ağı Uzunluğu (km)	1144	1144	1145	1145	1148	1159
Değerlendirme ve Sonuçlar. İlgili kurumdan söz konusu bilgiye ulaŖılamamıŖtır.						

ALTYAPI VE ULAŞTIRMA
GÖSTERGE: Motorlu Kara Taşıtı Sayısı
TANIM: İldeki, Otomobil (arazi taşıtı dahil), Minibüs, Otobüs, Kamyonet, Kamyon, Motosiklet, Özel Amaçlı Taşıtlar, Yol ve İş Makinaları ve Traktör toplamından ibaret motorlu kara taşıt sayısını ifade eder
Kaynak: TÜİK

Durum ve eğilimler;

Not. Kamyon verileri ağır tonajlı yük taşıtlarını da kapsamaktadır (Çekici, Damperli Kamyon, Tanker, Çöp Kamyonu vb.).

İlgili kurumdan söz konusu bilgiye ulaşamamıştır.

Durum ve eğilimler;

69

Şanlıurfa	950		122				005		
	143								
Merkez	703	-	-	-	142 393	-	-	-	1 310
Akçakale	5 700	-	646	1 600	3 454	-	-	-	-
	12		12						
Birecik	500	-	500	-	-	-	-	-	-
Bozova	6 829	-	5 780	-	198	-	852	-	-
	18		18						
Ceylanpınar	250	-	250	-	-	-	-	-	-
							1		
Halfeti	3 380	-	2 375	-	-	-	005	-	-
Harran	3 565	-	3 271	-	294	-	-	-	-
Hilvan	9 100	-	9 100	-	-	-	-	-	-
	66		66						
Siverek	150	-	150	-	-	-	-	-	-
	20		10						
Suruç	810	-	250	-	10 560	-	-	-	-
	20		20						
Viranşehir	963	-	800	-	-	-	163	-	-

Kaynak: TÜİK

Değerlendirme ve Sonuçlar.
İlgili kurumdan söz konusu bilgiye ulaşılamamıştır.

ATIK		
GÖSTERGE: Katı Atıkların Düzenli Depolanması		
TANIM: İldeki katı atık tesisi sayısı ve hizmet verilen nüfus oranını ifade eder.		
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü		
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki katı atık tesis sayısı, katı atık düzenli depolama hizmeti veren belediye sayısı ve nüfus, hizmet verilen nüfusun tüm il nüfusuna oranı (%)		
Durum ve eğilimler;		
İL	NÜFUS	Katı Atık Tesisi Sayısı
ŞANLIURFA	1.762.075	1

Değerlendirme ve Sonuçlar.
İlimizde 1.762. 075 nüfusa hizmet eden 1 adet katı atık tesisi bulunmaktadır. İlk lotu dolmuş olan tesis için 2. lot çalışmalarına başlanılmıştır.

ATIK	
GÖSTERGE: Tıbbi Atıklar	
TANIM: İl için, Ayrı olarak toplanan tıbbi atık miktarlarının yıllık olarak belirtilmesi ve toplanan tıbbi atıkların bertaraf yöntemlerinin oransal olarak ifade edilmesidir	
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Toplanan tıbbi atık miktarı (ton), yöntemlerine göre bertaraf oranları (%) ve bertaraf tesisi sayısı	
Durum ve eğilimler;	
	TIBBİ ATIK MİKTAR(KİLO)
ŞANLIURFA BELEDİYESİ	380.080
KOÇ ATA	560
AKÇAKALE	6.140
BOZOVA	1.890
HARRAN	3.752
HALFETİ	745
CEYLANPINAR	10.850
SURUÇ	7.665
BİRECİK	7.596
SİVEREK	20.000
HİLVAN	2.300
VİRANŞEHİR	7.500
Değerlendirme ve Sonuçlar.	
İlimizde Merkez ve İlçelerden toplanan atık miktarları yukarıda yazılmıştır. Tıbbi atıklarla ilgili sterilizasyon tesisi mevcut bulunmakta olup bu atıkların imhası gerçekleştirilmektedir.	

ATIK			
GÖSTERGE: Atık Yağlar			
TANIM: İl içinde toplanan atık yağların miktarını ve geri kazanım ya da bertaraf oranlarını ifade eder.			
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü			
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle ilde toplanan atık yağın türlerine göre miktarı (ton), bertarafa ve geri kazanıma ilişkin oranları (%)			
Durum ve eğilimler;			
	2010	2011	2012
ATIK MOTOR YAĞI(KİLO)	255.300	150.844	226.449
Değerlendirme ve Sonuçlar.			
İlimizde 2012 yılında toplanan atık yağ miktarı 226.449 kg dır.			

ATIK		
GÖSTERGE: Bitkisel Atık Yağlar		
TANIM: İl içinde toplanan bitkisel atık yağların miktarını ve geri kazanım-bertaraf oranlarını ifade eder.		
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü		
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle ilde toplanan bitkisel atık yağın türlerine göre miktarı (ton), bertarafa ve geri kazanıma ilişkin oranları (%)		
Durum ve eğilimler;		
	Kullanılmış Kızartmalık Yağ	Soap-Stock
Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (ton)	10.370	71.600
Değerlendirme ve Sonuçlar. İlimizde belediye tarafından toplanan bitkisel yağ ve yağ fabrikalarından atık olarak çıkan soap-stock miktarıdır.		

ATIK		
GÖSTERGE: Ambalaj Atıkları		
TANIM: İl içerisinde oluşan ambalaj atıklarının miktarlarını ve geri kazanımına ilişkin bilgileri içerir.		
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü		
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre; Üretilen toplam ambalaj atık miktarı ve ambalaj cinsi (ton), geri kazanılan toplam ambalaj atık miktarı (ton), piyasaya sürülen ambalaj miktarı (ton), hedeflenen geri kazanım oranları (%), geri kazanılması gereken miktar (ton), kayıtlı ekonomik tesis sayısı ve lisanslı tesisi sayısı		
Durum ve eğilimler;		
Ambalaj Cinsi	Piyasaya Sürülen Ambalaj Miktarı (kg)	Gerçekleşen Geri Kazanım Oranı (%)
Plastik	803575KG	100
Metal	20013KG	100
Kompozit		
Kağıt Karton	2158949KG	100
Cam	24871KG	100
Toplam		
Değerlendirme ve Sonuçlar. İlimizde toplanan tüm ambalajların % 100 ü geri kazanıma gitmektedir.		

ATIK
GÖSTERGE: Ömrünü Tamamlamış Lastikler
TANIM: Ömrünü tamamlamış lastiklerin toplanma miktarları, geri kazanım tesisleri ve çimento fabrikalarında ek yakıt olarak kullanılan miktarını ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre, ömrünü tamamlamış lastiklerin toplanma miktarları ve geri kazanım tesislerinde ve çimento fabrikalarında ek yakıt olarak kullanılan miktarları (ton)
Durum ve eğilimler; Veri bulunmamaktadır.

ATIK					
GÖSTERGE: Ömrünü Tamamlamış Araçlar					
TANIM: İl genelinde yıllar itibariyle hurdaya ayrılan araç sayısını vb. bilgileri ifade eder.					
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü					
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle hurdaya ayrılan araç sayısı					
Durum ve eğilimler;					
	<table><tr><td></td><td>Sayısı</td></tr><tr><td>Oluşturulan ÖTA Teslim yerleri</td><td>2</td></tr></table>		Sayısı	Oluşturulan ÖTA Teslim yerleri	2
	Sayısı				
Oluşturulan ÖTA Teslim yerleri	2				
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>İlimizde 2 adet ömrünü tamamlamış Araç Teslim yeri bulunmaktadır.</i>					

ATIK
Atık Elektrikli -Elektronik Eşyalar
TANIM: Atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları ve işleme tesis sayılarını ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarı (ton) ve işleme tesis sayısı
Durum ve eğilimler; Veri bulunmamaktadır.
Değerlendirme ve Sonuçlar. <i>Durum ve eğilimlerde sunulan verilerin değerlendirildiği ve bu değerlendirmenin özetlendiği bölümdür.</i>

ATIK
Maden Atıkları
TANIM: İl genelinde, cevher tiplerine göre, zenginleştirme tesisi sayısı ve zenginleştirme proses atıklarının dağılımını ifade eder.
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle cevher tiplerine göre zenginleştirme tesisi sayısı, zenginleştirme proses atıkları miktarları (ton)
Durum ve eğilimler; Veri bulunmamaktadır.

ATIK				
Tehlikeli Atıklar				
TANIM: İl genelinde, yıllar itibariyle toplanan tehlikeli atıkların miktarı ile geri kazanımı, yakma ve nihai bertaraf edilenlerin miktarlarını ifade eder.				
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü				
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl içinde toplanan tehlikeli atıkların miktarı (ton), ara depolama geri kazanım, yakma ve nihai bertaraf miktarları (ton) ve geri kazanım türlerine göre oranları (%)				
Durum ve eğilimler;				
Aktivite kodu*	Atık Kodu**	2012 YILI		
		Atık Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf %' si	
		15	150110	7.361
16	160113	810.297	100	
08	080317	3.730	100	
Değerlendirme ve Sonuçlar.				
İlimizde 2012 yılına ait 150110 nolu atıklardan 7.361 ton üretilmiş ,160113 nolu atıklardan 810.297 ton üretilmiş ve 080317 nolu atıklardan 3.730 ton üretilmiş olup hepsi bertaraf edilmiştir.				

11.TURİZM

TURİZM

Yabancı Turist Sayıları

TANIM:

Bu gösterge, il düzeyinde bir yılda giriş çıkış yapan yerli ve yabancı turist sayısının yıllara göre değişimini ifade eder

Kaynak:

TUİK, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi:

İl düzeyinde 2000 yılı ve sonrasındaki yıllarda giriş yapan yerli ziyaretçi sayısı (kişi), yabancı ziyaretçi sayısı, bu sayıların yıllara göre değişimi (%), bir önceki yıl için ziyaretçi sayısının aylara göre dağılımı

Durum ve eğilimler;

Yılı	Yerli Turist	Yabancı Turist	TOPLAM
2003	230.906	11.536	242.442
2004	246.974	17.634	264.608
2005	385.993	24.710	410.703
2006	261.310	21.441	282.751
2007	134.688	11.433	146.121
2008	329.038	44.868	373.906
2009	345.317	41.710	387.027
2010	397.283	31.700	428.983
2011	420.202	36.646	456.848
2012	459.493	34.997	494.490

Değerlendirme ve Sonuçlar.

İlimizde 2003 yılında toplamda 242.442 turist gelirken 2012 yılı itibariyle bu sayı toplam 494.490 a ulaşmıştır.

EK-1: 2012 YILINA AİT İL ÇEVRE SORUNLARI VE ÖNCELİKLERİ ANKET FORMU

BÖLÜM I.HAVA KİRLİLİĞİ

I.1. Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırma

	SO ₂	NO ₂	CO	O ₃	PM ₁₀
Hava Kalitesi İndeksi	1 saatlik ortalama	24 saatlik ortalama	24 saatlik ortalama	1 saatlik ortalama	24 saatlik ortalama
	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]	[µg/m ³]
1 (Çok İyi)	0 -50	0 - 45	0 – 1,9	0 - 35	0 - 25
2 (İyi)	51-199	46 - 89	2,0 – 7,9	36 - 89	26-69
3 (Yeterli)	200-399	90 - 179	8,0 – 10,9	90 - 179	70-109
4 (Orta)	400-899	180 - 299	11 – 13,9	180 - 239	110-139
5 (Kötü)	900-1499	300- 699	14,0 - 39,9	240 - 359	140-599
6 (Çok Kötü)	>1500	> 700	> 40,0	> 360	> 600

I.1.1. İlinize ait yıl içindeki aylık ortalama ölçüm değerlerini yukarıdaki Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak, aşağıdaki çizelgede uygun sınıfı “X” ile işaretleyiniz.

AYLAR	Aylık Ortama (µg/m ³) Olarak Hava Kalitesi İndeksine (*) Göre Sınıflandırma																							
	SO ₂						NO ₂						CO						O ₃					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
OCAK	X																							
ŞUBAT	X																							
MART	X																							
NİSAN	X																							
MAYIS	X																							
HAZİRAN	X																							
TEMMUZ	X																							
AĞUSTOS	X																							
EYLÜL	X																							
EKİM	X																							
KASIM	X																							
ARALIK	X																							

* Hava Kalitesi İndeksi: 1 (çok iyi) , 2 (iyi) , 3 (yeterli), 4 (orta), 5 (kötü), 6 (çok kötü)

I.1.2. İlinize ait Kış sezonu ortalama ölçüm değerlerini (2011 yılı Ekim- 2012 yılı Mart arası 6 aylık ortalama) Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak uygun sınıfı “X” ile işaretleyiniz.

Kış sezonu ortalama ölçüm değeri; raporu hazırlanan yılın bir önceki yılının Ekim ayı ile raporu hazırlanan yılın Mart ayı arasındaki 6 aylık ortalamayı ifade etmektedir. Söz konusu 6 aylık ortalama ölçüm değerlerini, Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak, çizelgede uygun sınıfa “X” ile işaretlemeniz istenmektedir.

	Kış Sezonu (Ekim-Mart) 6 Aylık Ortama (µg/m ³) Olarak Hava Kalitesi İndeksine (*) Göre Sınıflandırma																							
	SO ₂						NO ₂						CO						O ₃					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Kış Sezonu (Ekim-Mart)	X																							

* Hava Kalitesi İndeksi: 1 (çok iyi) , 2 (iyi) , 3 (yeterli), 4 (orta), 5 (kötü), 6 (çok kötü)

I.1.3. İlinize ait Yaz sezonu ortalama ölçüm değerlerini (2012 yılı Nisan-Eylül arası 6 aylık ortalama) Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak uygun sınıfı “X” ile işaretleyiniz.

Yaz sezonu ortalama ölçüm değeri; raporu hazırlanan yılın Nisan ayı ile Eylül ayı arasındaki 6 aylık ortalamayı ifade etmektedir. Söz konusu 6 aylık ortalama ölçüm değerlerini, Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak, çizelgede uygun sınıfa “X” ile işaretlemeniz istenmektedir.

	Yaz Sezonu (Nisan-Eylül) 6 Aylık Ortama ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) Olarak Hava Kalitesi İndeksine (*) Göre Sınıflandırma																							
	SO ₂						NO ₂						CO						O ₃					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Yaz Sezonu (Nisan-Eylül)	X																							

* Hava Kalitesi İndeksi: 1 (çok iyi) , 2 (iyi) , 3 (yeterli), 4 (orta), 5 (kötü), 6 (çok kötü)

I.2. İlinizde hava kirliliğine neden olan kaynakları önem sırasına göre rakam * ile belirtiniz.

I.2.’de ilinizde hava kirliliğine neden olan kaynakları önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1,2,3,... şeklinde numaralandırmanız istenmektedir. Varsa “e. Diğer Sanayi Faaliyetleri” ve “g. Diğer Kaynaklar” ın ne olduğu ayrıca belirtilmelidir. Çevre Durum Raporunun “Hava” bölümündeki SO₂, PM, NO_x, CO gibi ölçüm sonuçlarının il bazındaki aylık ortalaması veya konsantrasyonu en yüksek olan istasyonun aylık ortalama değerleri esas alınır.

KAYNAK	GEÇEN YILKI ÖNEM SİRANIZ	BU YILKI ÖNEM SİRANIZ ²	ÖNEM SİRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Eysel ısınma	1	1	
b. İmalat Sanayi İşletmeleri			
c. Maden İşletmeleri			
d. Termik Santraller			
e. Diğer Sanayi Faaliyetleri (Belirtiniz).....			
f. Karayolu Trafik			
g. Diğer Kaynaklar (Belirtiniz).....			

I.3. Hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla yıl içinde il/ilçelerde alınan tedbirleri “X” ile işaretleyiniz.

I.3.’de, hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla yıl içinde, il sınırları içerisinde ne tür tedbirler alındığı bilgisi istenmektedir. Çizelgede her bir tedbir için belirtilen numara altında, alınan tedbirler için işaretleme yapılması istenmektedir.

²En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

YERLEŞİM YERİNİN ADI		ALINAN TEDBİR/TEDBİRLER								
		a	b	c	d	e	f	g	h	i
İL MERKEZİ	1.Şanlıurfa Merkez		x			x		x		
	2.									
	3.									
	.									
	.									
İLÇELER	1.Bozova		x			x		x		
	2.Birecik		x			x		x		
	3.Akçakale		x			x		x		
	4. Ceylanpınar		x			x		x		
	5. Viranşehir		x			x		x		
	6.Siverek		x			x		x		
	7.Halfeti		x			x		x		
	8.Harran		x			x		x		
	9.Hilvan		x			x		x		
	10.Suruç		x			x		x		
	.									
	.									

Kaynaklar: Belediyeler ve Çevre ve Şehircilik İl Müd.

Tedbirler:

a. Kaliteli katı/sıvı yakıt kullanımı
b. Doğalgaz kullanımı
c. Bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları
d. Ağaçlandırma çalışmaları/orman alanlarının, yeşil alanların artırılması
e. Motorlu taşıtların egzoz gazı ölçümleri
f. Sanayi kuruluşlarının emisyon izni almaları
g. Sanayi tesislerinin yerleşim yeri dışına çıkarılmaları
h. Denetim
i. Diğer (Varsa yukarıya ayrılan bölümde belirtiniz).

I.4. Hava kirliliğinin giderilmesinde, yıl içerisinde, il/ilçelerde karşılaşılan güçlükleri önem sırasına göre rakam ile belirtiniz.

I.4.'de hava kirliliğinin önlenmesinde, yıl içinde, ilinizde karşılaşılan güçlüklerin önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4.... şeklinde numaralandırmanız istenmektedir. "Karşılaşılan güçlükler" altında belirtilen maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir. Bunların haricinde "diğer" olarak belirtilmesi gereken husus varsa, ayrıca belirtilmelidir.

Karşılaşılan Güçlükler	GEÇEN YILKİ ÖNEM SİRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SİRANIZ*	ÖNEM SİRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Yeterli denetim yapılamaması			
b. Ateşçilerin eğitimsiz veya bilinçsiz olması			
c. Halkın alım gücünün düşük olmasından dolayı kalitesiz yakıt kullanılması	1	1	
d. Kaliteli yakıt temininde zorluklar	2	2	
e. Kurumsal ve yasal eksiklikler			
f. Toplumda bilinç eksikliği	3	3	
g. Meteorolojik faktörler			
h. Topografik faktörler			
i. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM II.SU KİRLİLİĞİ

II.1. İl sınırları içerisinde bulunan su kaynaklarının kalite değerlendirmesi

Su kirliliği, II.1.1-II.1-3'de il sınırları içerisinde, yıl içinde, kirliliğe maruz kalmış su kaynaklarının (yüzey, yeraltı ve yüzme suları) adları, kalite sınıfları ile bunların çizelgede belirtilen kirlenme nedenleri dikkate alınarak işaretlenmesi istenmektedir.

II.1.1. İl sınırlarında bulunan yüzey sularının kalite sınıflarını Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretleyiniz.

Yüzey Suyu Adı	Kalite sınıfı				Kirlenme Nedenleri								
	1	2	3	4	a	b	c	d	e	f	g	h	i
					Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai ilaç ve Gübre Kullanımı	Hayvan Yetiştiriciliği	Madencilik Faaliyetleri	Denizcilik Faaliyetleri	Diğer (Belirtiniz)
Diphisar Kaynağı/Şanlıurfa					x	x	x	x	x	x	x		
Karatepe Kaynağı/Şanlıurfa					x	x	x	x	x	x	x		
Sırrın Deresi / Şanlıurfa					x	x	x	x	x	x	x		
Bahçecik Kaynağı/ Hilvan					x	x	x	x	x	x	x		
(Atatürk Barajı Kuyruk Suları Altında Kalmıştır)					x	x	x	x	x	x	x		
Gürgür Kaynağı / Hilvan					x	x	x	x	x	x	x		
(Atatürk Barajı Kuyruk Suları Altında Kalmıştır)													
Hamdun Çayı / Hilvan					x	x	x	x	x	x	x		

Yüzey Suyu Adı	Kalite sınıfı				Kirlenme Nedenleri								
	1	2	3	4	a	b	c	d	e	f	g	h	i
					Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai İlaç ve Gübre Kullanımı	Hayvan Yetiştiriciliği	Madencilik Faaliyetleri	Denizcilik Faaliyetleri	Diğer (Belirtiniz)
Gölebakan Kaynağı / Hilvan					X	X	X	X	X	X	X		
Oymaağaç Kaynağı / Hilvan					X	X	X	X	X	X	X		
Bulaklı Kaynağı / Birecik					C	X	X	X	X	X	X		
Çiçekalan Kaynağı / Birecik					X	X	X	X	X	X	X		
Ayran Kaynağı / Birecik					X	X	X	X	X	X	X		
Fıstıközü Kaynağı / Birecik					X	X	X	X	X	X	X		
Gözeli Kaynağı / Halfeti					X	X	X	X	X	X	X		
Kelefiz Kaynağı / Bozova					X	X	X	X	X	X	X		
İnbaşı Kaynağı / Bozova					X	X	X	X	X	X	X		
Büyüköl Kaynağı / Bozova					X	X	X	X	X	X	X		
Küçüköl Kaynağı / Bozova					X	X	X	X	X	X	X		
Kahnık Deresi / Bozova					X	X	X	X	X	X	X		
Hacıhıdır Deresi / Siverek					X	X	X	X	X	X	X		
Hacıkamıl Deresi / Siverek					X	X	X	X	X	X	X		
Çamurlu Kaynağı / Siverek					X	X	X	X	X	X	X		
Bekirağa Kaynağı / Siverek					X	X	X	X	X	X	X		
Çaylarbaşı Kaynağı / Siverek					X	X	X	X	X	X	X		
(Atatürk Barajı Kuyruk Suları Altında Kalmıştır)					X	X	X	X	X	X	X		
Özenpınar Kaynağı /Siverek (Yağış anında akışa geçer)					X	X	X	X	X	X	X		
Karahisar Deresi / Viranşehir (Yağış anında akışa geçer)					X	X	X	X	X	X	X		
Kartal Deresi / Viranşehir (Yağış anında akışa geçer)					X	X	X	X	X	X	X		

Yüzey Suyu Adı	Kalite sınıfı				Kirlenme Nedenleri								
	1	2	3	4	a	b	c	d	e	f	g	h	i
					Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai İlaç ve Gübre Kullanımı	Hayvan Yetiştiriciliği	Madencilik Faaliyetleri	Denizcilik Faaliyetleri	Diğer (Belirtiniz)
Dualı Köprüsü / Viranşehir					x	x	x	x	x	x	x		
Abanköy Deresi / Viranşehir (Yağış anında akışa geçer)					x	x	x	x	x	x	x		
Arıcan AGİ /Akçakale					x	x	x	x	x	x	x		
(Ana Tahliye Kanalı Suları Dahil)					x	x	x	x	x	x	x		
Aslanbaba Deresi / Ceylanpınar (Yağış anında akışa geçer)					x	x	x	x	x	x	x		
Aliyetelli Deresi / Ceylanpınar (Yağış anında akışa geçer)					x	x	x	x	x	x	x		
Büyük Dere / Ceylanpınar					x	x	x	x	x	x	x		
Gölyatağı Deresi / Ceylanpınar (Yağış anında akışa geçer)					x	x	x	x	x	x	x		
Habur Deresi / Ceylanpınar					x	x	x	x	x	x	x		
Akbulut Deresi / Ceylanpınar (Yağış anında akışa geçer)					x	x	x	x	x	x	x		

Kaynaklar: DSİ 15. Bölge Md.

II.1.2. İl sınırlarında bulunan yeraltı sularının kalite sınıflarını Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretleyiniz.

Yeraltı suyunun bulunduğu bölge	Yeraltı Su Kalite Sınıfı			Kirlenme Nedenleri								
	İyi	Zayıf	Yeterli veri yok	a	b	c	d	e	f	g	h	i
				Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai ilaç ve Gübre Kullanımı	Hayvan Yetiştiriciliği	Madencilik Faaliyetleri	Deniz Suyu Girişimi	Diğer (Belirtiniz)
Viranşehir-Ceylanpınar havzası			x	x	x	x	x	x	x	x		
Tektek dağı havzası			x	x	x	x	x	x	x	x		
Harran havzası			x	x	x	x	x	x	x	x		
Suruç havzası			x	x	x	x	x	x	x	x		
Birecik havzası			x	x	x	x	x	x	x	x		
Halfeti havzası			x	x	x	x	x	x	x	x		
Yaylak (Baziki) havzası			x	x	x	x	x	x	x	x		
Bozova havzası			x	x	x	x	x	x	x	x		
Hilvan havzası			x	x	x	x	x	x	x	x		
Siverek havzası			x	x	x	x	x	x	x	x		

Kaynaklar: DSİ 15. Bölge Md.

II.2. Yıl içinde, il sınırları içindeki il/ilçelerde atıksuların yol açtığı kirlenmenin nedenlerini uygun seçenekleri “X” ile işaretleyerek belirtiniz.

II.2.’de, il sınırları içerisindeki yerleşim merkezlerinde (il merkezi ve ilçelerin her biri için) atıksulardan kaynaklanan kirliliğin nedenlerinin çizelgenin altında belirtilen maddeler dikkate alınmak ve (X) koymak suretiyle işaretlenmesi istenmektedir. Çizelgede geçen “İl Merkezi” ifadesiyle, İliniz Büyükşehir Belediyesi ise, Büyükşehir Belediyesine bağlı ilçeler, değilse merkez ilçe kastedilmektedir.

Yerleşim Yerinin Adı		Atık Sulardan Kaynaklanan Kirliliğin Nedenleri												
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
ii	Merkezleri	Şanlıurfa Merkez	x	x					x	x				x
ilçeler	1.Bozova	x	x		x	x		x	x				x	
	2.Birecik	x	x		x	x		x	x				x	
	3.Akçakale	x	x		x	x		x	x				x	
	4. Ceylanpınar	x	x		x	x		x	x				x	
	5. Viranşehir	x	x		x	x		x	x				x	

Yerleşim Yerinin Adı	Atık Sulardan Kaynaklanan Kirliliğin Nedenleri												
	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
6.Siverek	x	x		x	x		x	x				x	
7.Halfeti	x	x		x	x		x	x				x	
8.Harran	x	x		x	x		x	x				x	
9.Hilvan	x	x		x	x		x	x				x	
10.Suruç	x	x		x	x		x	x				x	

Kaynaklar: *Belediyeler, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Md.ve Çevre ve Şehircilik İl Md.*

Kirlilik Nedenleri:

- Kanalizasyon şebekesinin olmaması veya yetersiz olması
- Yerleşim yerlerinde evsel nitelikli atıksuların arıtılmaması
- Büyük sanayi kuruluşlarının atıksularını arıtmaması
- Küçük sanayilerde toplu arıtmanın olmaması
- Foseptik çukurların sağlıklı şekilde inşa edilmemesi
- Foseptik atıkların vidanjörlerle çekildikten sonra gelişigüzel yerlere boşaltılması
- Zirai mücadele ilaçlarının kullanımı
- Kimyasal gübre kullanımı
- Arıtma tesisi kapasite ve verimlerinin yetersiz olması
- Arıtma tesisinde görevli olan personelin yetersiz olması
- Hayvancılık atıkları
- Maden atıkları
- Diğer (Yukarıda ayrılan bölümde belirtiniz).

II.3. Su kirliliğinin önlenmesi amacıyla alıcı ortamlarda aşağıdaki tedbirlerden hangilerinin alındığını çizelgede (x) işareti koyarak belirtiniz.

II.3.'de, su kirliliğinin önlenmesi amacıyla her bir alıcı su ortamı için, çizelgenin altında belirtilen maddelerin dikkate alınarak tedbirlerin çizelgede işaretlenmesi istenmektedir.

Alıcı Ortamın Adı	Su Kirliliğinin Önlenmesi Amacıyla Alınan Tedbirler								
	a	b	c	d	e	f	g	h	i
Göller									
1.Halilür-Rahman Gölü	X		X						
2.Ayn-ı Zeliha Gölü	X		X						
3.Atatürk Baraj Gölü	X		X						
Akarsular									
Diphisar Kaynağı/Şanlıurfa	X		X						
Karatepe Kaynağı/Şanlıurfa	X		X						
Sırrın Deresi / Şanlıurfa	X		X						
Bahçecik Kaynağı/ Hilvan	X		X						
(Atatürk Barajı Kuyruk Suları Altında Kalmıştır)	X		X						
Gürgür Kaynağı / Hilvan (Atatürk Barajı Kuyruk Suları Altında Kalmıştır)	X		X						
	X		X						
Hamdun Çayı / Hilvan	X		X						
Gölebakan Kaynağı / Hilvan	X		X						
Oymağaç Kaynağı / Hilvan	X		X						
Bulaklı Kaynağı / Birecik	X		X						
Çiçekalan Kaynağı / Birecik	X		X						
Ayran Kaynağı / Birecik	X		X						

Alıcı Ortamın Adı	Su Kirliliğinin Önlenmesi Amacıyla Alınan Tedbirler								
	a	b	c	d	e	f	g	h	i
Fıstıközü Kaynağı / Birecik	X		X						
Gözel Kaynağı / Halfeti	X		X						
Kelefi Kaynağı / Bozova	X		X						
İnbaşı Kaynağı / Bozova	X		X						
Büyüköl Kaynağı / Bozova	X		X						
Küçüköl Kaynağı / Bozova	X		X						
Kahnik Deresi / Bozova	X		X						
Hacıhıdır Deresi / Siverek	X		X						
Hacıkamil Deresi / Siverek	X		X						
Çamurlu Kaynağı / Siverek	X		X						
Bekirağa Kaynağı / Siverek	X		X						
Çaylarbaşı Kaynağı / Siverek	X		X						
Özenpınar Kaynağı / Siverek (Yağış anında akışa geçer)	X		X						
Karahisar Deresi / Viranşehir (Yağış anında akışa geçer)	X		X						
Kartal Deresi / Viranşehir (Yağış anında akışa geçer)	X		X						
Dualı Köprüsü / Viranşehir	X		X						
Abanköy Deresi / Viranşehir (Yağış anında akışa geçer)	X		X						
Arıcan AGİ / Akçakale	X		X						
Aslanbaba Deresi / Ceylanpınar (Yağış anında akışa geçer)	X		X						
Aliyetelli Deresi / Ceylanpınar (Yağış anında akışa geçer)	X		X						
Büyük Dere / Ceylanpınar	X		X						
Gölyatağı Deresi / Ceylanpınar (Yağış anında akışa geçer)	X		X						
Habur Deresi / Ceylanpınar	X		X						
Akbulut Deresi / Ceylanpınar (Yağış anında akışa geçer)	X		X						

Kaynaklar: *Belediyeler ve DSI*

Alınan Tedbirler:

- Kanalizasyon şebekesinin yapılması ya da yenilenmesi
- Arıtma tesisi /deniz deşarjı /depolama alanları yapılması
- Yerleşim merkezinde foseptik kullanılması
- Tarımsal faaliyetlerde kullanılan zirai mücadele ilacı ve gübrenin aşırı ve yanlış kullanımının önlenmesi
- Yönetmelikler çerçevesinde denetim yapılması
- Deniz araçlarının atıklarını boşaltabilmeleri için uygun yerlerin hazırlanması
- Sanayi kuruluşlarının atıksuları için deşarj izni alması
- Toplumsal bilgilendirilme ve bilinçlendirme faaliyetleri
- Diğer (Yukarıda ayrılan bölümde belirtiniz).

II.4. Su kirliliğinin giderilmesinde/önlenmesinde il sınırları içerisinde karşılaşılan güçlükleri en önemliden az önemliye doğru numara vererek (1,2,3,...) işaretleyiniz.

II.4’de su kirliliğinin giderilmesinde/önlenmesinde il sınırları içerisinde karşılaşılan güçlüklerin önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1,2,3,... şeklinde numaralandırmanız istenmektedir. “Karşılaşılan güçlükler” altında belirtilen maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir.

KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	GEÇEN YILKİ ÖNEM SİRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SİRANIZ*	ÖNEM SİRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Yeterli denetim yapılamaması			
b. Mali imkansızlıklar nedeniyle arıtma tesislerinin kurulamaması	1	1	
c. Kurumsal ve yasal eksiklikler			
d. Toplumda bilinç eksikliği	2	2	
e. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,...şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM III. TOPRAK KİRLİLİĞİ

III.1. İlinizde toprak kirliliğine neden olan kaynakları önem sırasına göre rakam ile işaretleyerek* belirtiniz.

III.1’de, il sınırları içerisinde toprak kirliliğine neden olan kaynakların önem sırasına göre, en önemliden, az önemliye doğru, 1,2,3,4.... şeklinde numaralandırılması istenmektedir. Toprak kirliliğine neden olan kaynaklar altında belirtilen maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir.

Kirlenme Kaynağı	GEÇEN YILKİ ÖNEM SİRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SİRANIZ*	ÖNEM SİRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Sanayi kaynaklı atık boşaltımı	3	3	
b. Madencilik atıkları			
c. Vahşi depolanan evsel katı atıklar	2	2	
d. Vahşi depolanan tehlikeli atıklar			
e. Plansız kentleşme			
f. Aşırı gübre kullanımı			
g. Aşırı tarım ilacı kullanımı			
h. Hayvancılık atıkları	4	4	
i. Diğer (Belirtiniz)Petrol Kirliliği	1	1	

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

Kaynaklar: Çevre ve Şehircilik İl Md.

III.2. Toprak kirliliğinin önlenmesi amacıyla il sınırları içerisinde, aşağıdaki tedbirlerden hangilerinin alındığını önem sırasına göre rakam* ile belirtiniz.

III.2’de, toprak kirliliğinin önlenmesi amacıyla il sınırları içerisinde belirtilen tedbirlerden hangileri alınıyor ise, bunların önem sırasına göre, en önemliden, az önemliye doğru, 1,2,3,4.... şeklinde numaralandırılması istenmektedir. Maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir.

ALINAN TEDBİRLER	GEÇEN YILKİ ÖNEM SİRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SİRANIZ *	ÖNEM SİRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Sanayi/Madencilik tesislerinin sıvı, katı ve gaz atıklarının mevzuata uygun olarak bertarafının sağlanması			
b. Kentleşmenin Çevre Düzeni Planlarına uygun olarak gerçekleştirilmesi			
c. Mevzuata uygun olarak gübreleme, ilaçlama ve sulamanın yapılması			
d. Erozyon mücadele çalışmaları			
e. Geri dönüşüm/yeniden kullanım uygulamaları	2	2	
f. Diğer (Belirtiniz)Petroil Kirliliği	1	1	

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM IV. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNLARI

IV.1. Aşağıdaki Konu Başlıklarını Dikkate Alarak, yıl sonu itibariyle, İl Sınırları İçinde Görülen Çevre Sorunlarını Önem ve Önceliklerine Göre Rakam (Önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,5,..... şeklinde numaralandırınız) Vererek Sıralayınız. Tüm sorunları numaralandırmak zorunlu olmayıp, iliniz için geçerli olan sorunları öncelik sırasına göre numaralandırmanız yeterlidir.

IV.1’de, sıralanan çevre sorunları dikkate alınarak, yıl sonu itibariyle, il sınırlarınız içerisinde, görülen bu sorunların önem ve önceliklerine göre, en önemliden en az önemliye doğru 1,2,3,4,5.... şeklinde numaralandırılması istenmektedir. Tüm sorunları numaralandırmak zorunlu olmayıp, iliniz için geçerli olan sorunları öncelik sırasına göre numaralandırmanız yeterlidir. Ayrıca çizelgede yer alan her çevre sorunu için iliniz sınırları içinde geçerli olan nedenleri işaretleyiniz.

NOT: Ölçüm değerleri, göstergeler, her bölümün sonundaki sonuç ve değerlendirme kısımları, konularına göre şikayet sayısı, şikayetin ceza ile sonuçlanma oranı, konularına göre ceza sayısı, yapılan denetimler sonucu edinilen deneyimler vb. çevre sorunlarının hangi alanda yoğunlaştığı konusunda yol gösterici olabilir.

ÇEVRE SORUNLARI	GEÇEN YILKİ ÖNEM SİRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SİRANIZ *	ÖNEM SİRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Hava kirliliği			
b. Su kirliliği	1	1	
c. Toprak kirliliği	2	2	
d. Atıklar			
e. Gürültü kirliliği			
f. Erozyon			
g. Doğal çevrenin tahribatı (Orman, Mera, Sulak alan, Kıyı, Biyolojik çeşitlilik ve habitat kaybı)			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

IV.2. İl Sınırları İçerisinde IV.1’de Tespit Edilen Her Bir Öncelikli Çevre Sorunu ile İlgili Olarak; Yukarıda IV.1’de Belirlemiş Olduğunuz Öncelik Sırasına Göre;

IV.2’de, IV.1’de sıralanan her bir öncelikli çevre sorunları dikkate alınarak;

- Çevre sorununun nedenlerini,*
- Bu nedenlerde daha çok hangi faktör veya sektörlerin etkili olduğunu,*
- Çevreye vermiş olduğu olumsuz etkilerini*
- Bu sorunların giderilmesinde karşılaşılan güçlüklerini,*
- Bu sorunları gidermek amacıyla alınan, alınması planlanan veya alınması gereken tedbirlerin neler olduğunu,*
- Ayrıca bu başlık altında yer almasını istediğiniz diğer görüşlerinizi belirten bilgi notunu,*

sistematiik ve yeterli seviyede açıklayınız.

I. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

İlimize ait kentsel atıksu arıtma tesisi bulunmamaktadır. ÇED Süreci tamamlanmıştır. Ancak mali imkansızlıklar yüzünden ilgili belediyeler tarafından atık su arıtma tesisi yapılamamaktadır.

II. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

İlimiz sınırları içerisinde geçen BOTAŞ ve TPO 'a ait Petrol Boru Hatlarında farklı zamanlarda meydana gelen patlaklar sonucu Toprak Kirliliğinin oluşması ve bahse konu Boru Hatlarının ilimiz su kaynağı olan Atatürk Barajı Gölü kenarında olması birinci öncelikli çevre sorunu olmaktadır.

İçme suyu havzasında bulunan Boru Hattı için Deplase (Boru Hattının Yer Değişimi) işlemleri için ilgili kuruluşlarla birlikte çalışma yürütülmektedir.